

**REGIONALNA DYREKCJA LASÓW PAŃSTWOWYCH
W SZCZECINIE**

PLAN URZĄDZENIA LASU

DLA NADLEŚNICTWA OŚNO LUBUSKIE

na okres od 1 stycznia 2015 r. do 31 grudnia 2024 r.

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Program opracowano

w Biurze Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Gorzowie Wlkp.

Program wykonał:

.....

Sprawdził:

.....

sekretariat@gorzow.buligl.pl
www.gorzow.buligl.pl

Akceptuje:

.....

Gorzów Wielkopolski 2015

SPIS TREŚCI

A. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA OŚNO LUBUSKIE	6
1. Historia.....	7
2. Położenie.....	16
3. Regionalizacja przyrodniczo – leśna.	19
4. Regionalizacja geobotaniczna	19
5. Regionalizacja fizyczno – geograficzna	20
6. Regionalizacja klimatyczna.....	21
7. Miejsce i rola Nadleśnictwa Ośno Lubuskie w gospodarce przestrzennej regionu ...	22
8. Porównanie wybranych cech drzewostanów różnych jednostek leśnych	23
9. Grupy funkcji lasów Nadleśnictwa Ośno Lubuskie	24
10. Charakterystyka kompleksów leśnych.....	24
B. FORMY OCHRONY PRZYRODY – ISTNIEJĄCE, PROJEKTOWANE I PROPONOWANE.	25
I. Ustawa o ochronie przyrody.....	25
1. Istniejące i projektowane formy prawnej ochrony przyrody w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.....	26
2. Rezerваты przyrody - istniejące.....	26
3. Park krajobrazowy.	32
4. Obszary chronionego krajobrazu.	34
5. Obszar Natura 2000.	37
6. Pomniki przyrody istniejące.....	46
7. Pomniki przyrody proponowane	48
8. Użytki ekologiczne istniejące.....	49
9. Użytki ekologiczne proponowane.....	51
10. Zespoły przyrodniczo – krajobrazowe istniejące	52
11. Ochrona gatunkowa.....	54
12. Park narodowy – otulina.	62
II. Ustawa o lasach.....	63
1. Gospodarstwo specjalne	64
III. Inne formy ochrony przyrody	65
C. WALORY PRZYRODNICZO-LEŚNE	67
1. Rzeźba terenu.	68
2. Budowa geologiczna.	68
3. Typy gleb.....	68
4. Wody.....	69
5. Roślinność	71
6. Świat zwierzęcy.....	72
7. Typy siedliskowe lasu.....	73
8. Drzewostany.....	74
9. Ekologiczna ocena stanu lasu	78
10. Inne cenne obiekty przyrodnicze na terenie Nadleśnictwa Ośno Lubuskie	86
11. Cenne obiekty dziedzictwa kulturowego na terenie Nadleśnictwa Ośno Lubuskie.	106
12. Obiekty przyrodnicze objęte ochroną prawną zlokalizowane w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Ośno Lubuskie inne niż te położone na gruntach Nadleśnictwa.....	110
13. Obiekty kultury materialnej zlokalizowane w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Ośno Lubuskie.....	111

D. ZAGROŻENIA	120
1. Czynniki biotyczne	120
2. Czynniki abiotyczne	123
3. Czynniki antropogeniczne	127
E. WYTYCZNE DO ORGANIZACJI GOSPODARSTWA LEŚNEGO ORAZ WYKONYWANIA PRAC W NADLEŚNICTWIE	136
1. Wytyczne do organizacji gospodarstwa leśnego.....	136
2. Wytyczne w sprawie wykonywania prac leśnych.....	136
F. PLAN DZIAŁAŃ – ZESTAWIENIE PRAC OBJĘTYCH PROGRAMEM OCHRONY PRZYRODY	137
I. Obligatoryjne zadania z zakresu ochrony przyrody	137
II. Fakultatywne wskazania ochronne	138
1. Ochrona różnorodności biologicznej.....	138
2. Działania dotyczące prawnych form ochrony przyrody.....	139
3. Działania dotyczące przedmiotów ochrony, dla których utworzono obszary Natura 2000 zlokalizowanych na gruntach Nadleśnictwa.	140
4. Zalecenia w zakresie ochrony cennych gatunków roślin naczyniowych.....	141
5. Zalecenia w zakresie ochrony cennych roślin zarodnikowych.....	141
6. Zalecenia w zakresie ochrony starych i cennych drzew.	142
7. Zalecenia w zakresie ochrony fauny kręgowców	142
8. Zalecenia w zakresie ochrony fauny bezkręgowców.....	143
9. Zalecenia w zakresie ochrony pamiątek kultury leśnej i kultury powszechnej w lasach	143
10. Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona siedlisk hydrogenicznych w lasach..	144
11. Kształtowanie strefy ekotonowej	144
12. Promocja i edukacja ekologiczna.....	145
MAPY PROGRAMU OCHRONY PRZYRODY	150
WYKAZ GATUNKÓW CHRONIONYCH Z DOKŁADNĄ LOKALIZACJĄ	150
PIŚMIENNICTWO	150
SPIS RYCIN	152
SPIS TABEL	153
KRONIKA	155
ZAŁĄCZNIKI	158

Wprowadzenie

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Ośno Lubuskie jest integralną częścią planu urządzenia lasu na okres od 01.01. 2015 r. do 31.12.2024 r. Opracowany został według stanu na dzień 1 stycznia 2015 r.

Aktualnie opracowanie uwzględnia zapisy zawarte w poprzednim Programie Ochrony Przyrody ustalenia Komisji Założeń Planu, Narady Techniczno Gospodarczej.

Celem programu jest:

- inwentaryzacja i zobrazowanie bogactwa przyrodniczego lasów;
- wskazanie obiektów do objęcia ochroną;
- przedstawienie istniejących i potencjalnych zagrożeń lasów oraz środowiska przyrodniczego;
- doskonalenie gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych;
- ulepszanie metod sprawowania i rozwijania ochrony przyrody;
- umożliwienie w przyszłości porównań i analiz zmian środowiska przyrodniczego;
- ochrona zabytków kultury materialnej w lasach.

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Ośno Lubuskie opracowano zgodnie z zapisem § 110 ust. 4 Instrukcji Urządzania Lasu z (Warszawa 2012 r.), z wykorzystaniem zapisów z „Instrukcji sporządzenia programu ochrony przyrody” (MOŚZNiL Departament Leśnictwa, Warszawa 1996 r.) oraz w oparciu o ustawę z dnia 28 września 1991 r. o lasach ze zmianami (Dz. U. 2011 nr 12 poz. 59), ustawę z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody ze zmianami (Dz. U. z 2013 r. Nr 0, poz. 627), rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2012 r. (Dz. U. 2012 Nr 0 poz. 1302) w sprawie szczegółowych warunków i trybu sporządzania planu urządzenia lasu.

Wykonawcą programu jest BULiGL Oddz. Gorzów Wlkp.

Program został wykonany na podstawie:

- danych zebranych w trakcie prac urządzania lasu (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2013, 2014);
- danych zebranych w inwentaryzacji szczegółowej do Programu Ochrony Przyrody (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2013, 2014);
- informacji dostarczonych przez Nadleśnictwo Ośno Lubuskie;
- informacji otrzymanych z Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wlkp.;
- informacji otrzymanych z Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Zielonej Górze, delegatura w Gorzowie Wlkp.;
- raportu Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska w Zielonej Górze Delegatura w Gorzowie Wlkp.;
- innych informacji zebranych na potrzeby programu.

A. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA OŚNO LUBUSKIE

Ryc.1. Siedziba Nadleśnictwa Ośno Lubuskie (fot. z portalu internetowego LP www.osnolubuskie.szczecin.lasy.gov.pl).

1. Historia

1.1. Historia regionu

Dolina Dolnej Warty była atrakcyjnym miejscem do osiedlenia się od czasu ustąpienia ostatniego zlodowacenia. Około 12 600 lat temu pojawiły się tu pierwsze grupy myśliwych – zbieraczy. Około 4,3 tys. lat p.n.e. na tereny północno - zachodnich ziem polskich, w tym na Ziemię Lubuską przybyły ludy znad Dunaju reprezentujące tzw. kulturę ceramiki wstęgowej, które zajmowały się rolnictwem. Inną grupą ludności żyjącej na tych terenach (być może autochtoniczną) była ludność tzw. kultury pucharów lejkowatych, która pod wpływem ludności z nad Dunaju zajmowała się hodowlą i rolnictwem. Kolejną grupę stanowiła ludność tzw. kultury ceramiki sznurowej, zajmująca się głównie rolnictwem i pasterstwem.

Około 1700 lat p.n.e. wprowadzenie nowego, sprowadzonego z Niziny Węgierskiej surowca do wyrobu narzędzi zapoczątkowało epokę brązu. Najprawdopodobniej główny trzon ludności zajmującej się głównie pasterstwem stanowili potomkowie ludu kultury ceramiki sznurowej. Hodowla pasterska mogła wynikać również z nastania suchszego klimatu subborealnego.

Od epoki brązu do początków epoki żelaza (1300 lat p.n.e. – 300 lat p.n.e.) trwała kultura łużycka. Jest częścią dominującej wtedy w Europie kultury pól popielcowych. Obejmowała zasięgiem dorzecze Odry, Wisły i Łaby oraz północne tereny Czech, Moraw i Słowacji. Nazwa pochodzi od cmentarzysk, najwcześniej poznanych na Łużycach. Z czasem jednolita kultura łużycka zaczęła się różnicować regionalnie. Ludność tej kultury niejednolitej etnicznie, uważana jest za ludność prasłowiańską. Nad Dolną Wartą w epoce brązu była to grupa uradza, a na początku epoki żelaza - górzycka. Wraz z rozwojem gospodarczym rozwijały się osady „łużyczan” (tak w uproszczeniu możemy nazwać pradawnych mieszkańców tych terenów związanych z kulturą łużycką. Niektóre przyjęły formę warownych grodów. Jednym z nich był Biskupin).

W dziejach archeologii ważne były odkrycia zabytków kultury łużyckiej na terenie wsi Górzyca pod Kostrzynem, co pozwoliło na wyodrębnienie kulturowe obiektów tak zwanej grupy górzyckiej. Ostatnio nowe światło na temat ludów tej kultury wniosły badania archeologa Stanisława Sinkowskiego prowadzone w Witnicy na terenie budowy tamtejszej obwodnicy. Ludy tej kultury budowały osady obronne i grodziska. Niektóre z grodzisk zachowanych po obu brzegach Odry są ich dziełem, inne powstały później. W rejonie ujścia Warty zachowały się grodziska na lewym brzegu Odry w Lubuszu i Reitwein oraz w Oderbruchu w pobliżu Kunersdorf – Metzdorf i w Patkow. Na polskim brzegu Odry

w Owczarach, a nad Wartą w okolicach Deszczna, w Santoku, i domniemane, dziś nie do zauważenia, grodziska w Kostrzynie, Gorzowie i pod Lemierzycami.

Współcześnie amatorsko gromadzi zabytki archeologiczne z tego terenu Józef Joachimowski z Krzeszyc, który w swej zagrodzie zbudowanej na terenie cmentarzyska z epoki kultury łużyckiej zebrał sporą ich kolekcję. Znaleziska z terenu Łęgów nad Wartą profesjonalnie kolekcjonuje Muzeum Ziemi Lubuskiej im. Jana Dekerta w Gorzowie i mniej fachowo izby regionalne w Słońsku i w Gimnazjum w Krzeszycach oraz w Gminnej Bibliotece Publicznej w Krzeszycach.

Po przedstawicielach kultury łużyckiej pojawiły się na tych terenach plemiona germańskie, początkowo być może mieszkające razem z wcześniej tu osiadłą ludnością. Germanie opuścili te strony w pierwszych wiekach n. e., a ich miejsce aż po rzekę Łabę zajęły w VI – VII wieku plemiona słowiańskie początkując osadnictwo wczesnośredniowieczne.¹

Powstają obok osad osiedla obwarowane zwane grodami, wokół których wykształciły się okręgi grodowe wchodzące w skład organizacji plemiennych. Osadnictwo skupiło się głównie w północno-zachodniej części Ziemi Lubuskiej wyraźnie rolniczej omijając tereny mniej przydatne rolniczo.

X i XI wiek to czas włączania Ziemi Lubuskiej i Pomorza Zachodniego do wczesnofeudalnego państwa polskiego, pomimo dążeń miejscowych plemion oraz republik kupieckich o samodzielny byt polityczny. Dotychczasowe podziały terytorialno-plemienne, zostały zastąpione administracją kasztelańską. Tereny te stały się dość płynną granicą między Pomorzem Zachodnim, Ziemią Lubuską a Wielkopolską (Polską). W wieku XII i początkach XIII tylko ziemia Choszczeńska i Wałecka włączona została do państwa polskiego. Pozostała część Pomorza Zachodniego i Ziemi Lubuskiej była związana lennie z Polską.

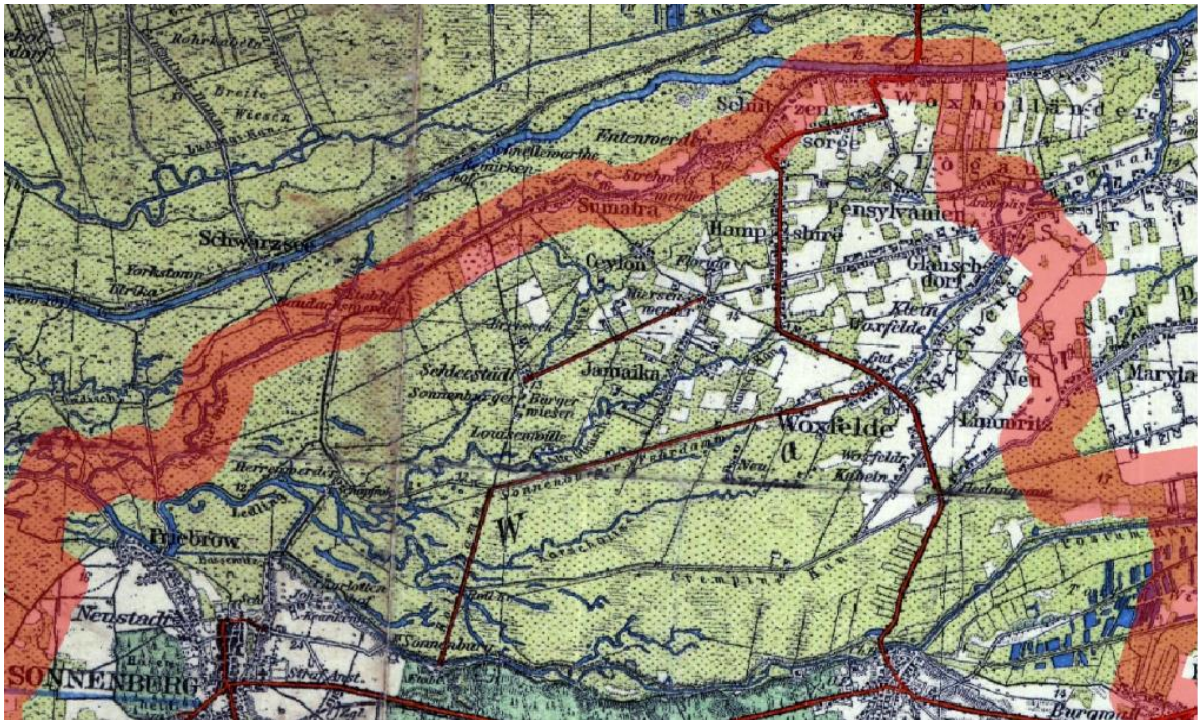
Wraz z agresją margrabiów brandenburskich w drugiej połowie XIII wieku na pogranicze (walczyli oni z książętami pomorskimi jak również wielkopolskimi), zmieniał się stan własności ziemskiej, zaczęły pojawiać się dobra rycerskie m. in. rodu Wedłów. Utracenie przez Polskę Ziemi Lubuskiej w połowie XIII wieku na rzecz Brandenburgii otworzyło margrabiom drogę na pogranicze Pomorsko - Wielkopolskie, gdzie trwał konflikt między Pomorzem a Polską. Bardzo szybko zajęli region. W efekcie powstaje Nowa Marchia oraz dokonuje się napływ kolonistów niemieckich uprzywilejowanych w stosunku do rdzennej ludności słowiańskiej. W połowie XIV wieku Kazimierz Wielki dąży do odzyskania ziem

¹ Zbigniew Czarnuch „Witnica na trakcie dziejów”. 2012 r.

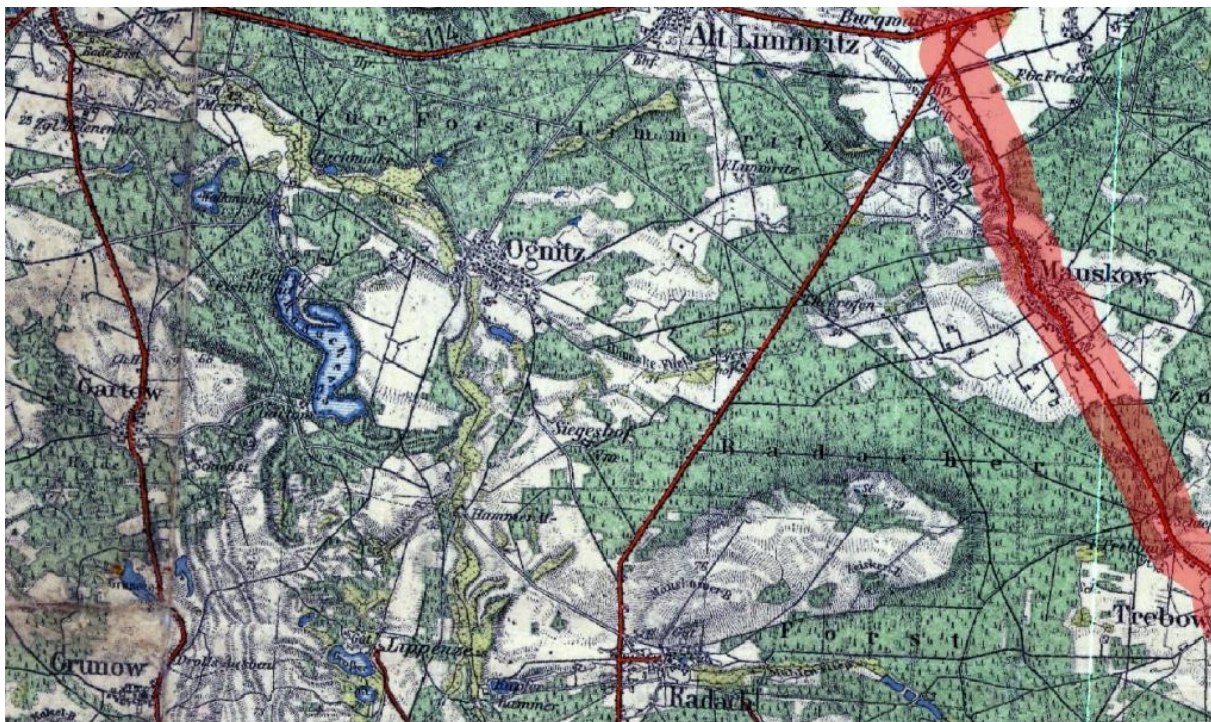
wcielonych do Nowej Marchii, niestety ubiegł go w 1402 roku Zakon Krzyżacki, który wziął w zastaw Nową Marchię od margrabiego brandenburskiego Zygmunta Luksemburga, która w 1429 roku stała się ich własnością. U progu wojny trzynastoletniej (1454 - 1466) Zakon sprzedaje Nową Marchię elektorowi brandenburskiemu Fryderykowi II, by mieć pieniądze na zaciąg wojska. Była to porażka terytorialna i polityczna dla Polski, później powiększona o trudności gospodarcze pogranicza. Nowa Marchia notuje natomiast wysoki rozwój gospodarczy aż do wojny trzydziestoletniej, tj. do 1618 roku.

Wiek XVI to początek nad Notecią i Wartą gospodarstw rolnych wyspecjalizowanych w hodowli bydła na Błotach Noteckich, jakie pod wpływem Holendrów zaczęły pojawiać się nad Wisłą, Notecią, Wartą i w dolinach innych rzek. Pierwsze gospodarstwa tego typu zakładane przez Holendrów pojawiły się na Żuławach pod Gdańskiem. Nazywano je w Polsce gospodarstwami olęderskimi, a w Prusach Holländereie. Ze względu na charakter miejsc, w których powstawały, mogły to być tylko gospodarstwa hodowlane, ale z uwagi na ryzyko powodzi czy podtopień, osadnicy musieli mieć specjalne przywileje, by chcieli w takich warunkach je zakładać. W odróżnieniu od chłopów pańszczyźnianych, nie mających prawa opuszczania uprawianej ziemi, olędrzy byli ludźmi wolnymi. Chłopi wsi starych byli poddani pana ziemskiego, który decydował także o niektórych aspektach ich życia prywatnego. Olędrzy poddaństwa nie znali. Ich zależność od właściciela gruntu wyrażana była za pośrednictwem pieniądza. W tym sensie możemy powiedzieć, że gospodarstwa holenderskie były przyczółkami kapitalistycznych stosunków produkcyjnych na feudalnej wsi. Olędrzy podejmowali na własny koszt wykarczowanie i odwodnienia 30 – 40 mórg otrzymywanych w jednym kawałku gruntu i zbudowania na nim domu mieszkalnego oraz budynków gospodarczych. Użytkownik tego typu gospodarstwa spisywał umowę z panem ziemskim, w której ustalano zasady wzajemnych zobowiązań. Chłopi – olędrzy posiadali wyższy społeczny status, byli bowiem nie tylko ludźmi wolnymi od poddaństwa, ale także od służby wojskowej i innych obciążeń, a przede wszystkim mieli szansę bogacenia się. Należeli do kategorii chłopów zamożnych. Wojna trzydziestoletnia przerwała proces powstawania nowych osad olęderskich nad Wartą. Działania o olęderskich korzeniach spotkać można nad Wartą, w kilku wsiach nizinnych gminy Krzeszyce, Słońsk o olęderskich korzeniach, które powstały w dobrach królewskich.²

² Zbigniew Czarnuch „Ujarzmianie rzeki Człowiek i woda w rejonie ujścia Warty”. 2008 r.

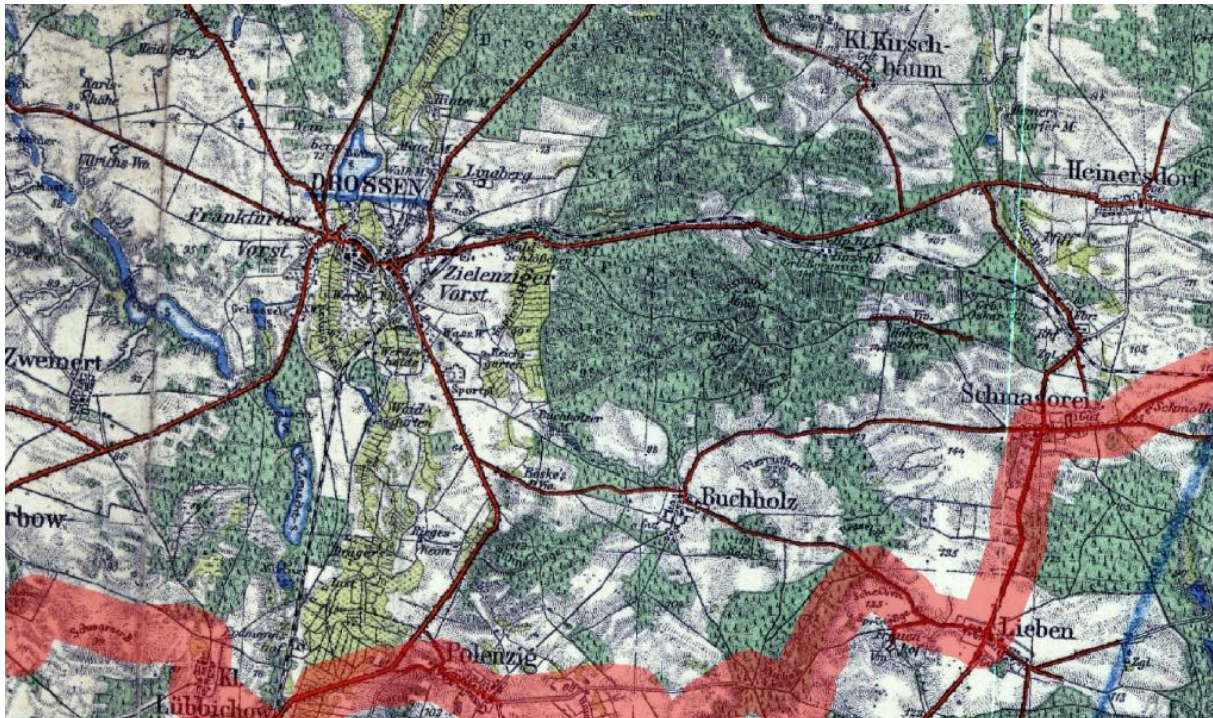
Ryc.2. Tereny północnej części Nadleśnictwa Ośno Lubuskie z osadnictwem olęderskim. Fragment mapy (1931 rok). (źródło archiwum map wig).³

Ryc. 3. Tereny wschodniej części Nadleśnictwa Ośno Lubuskie z widocznym podziałem powierzchniowym lasu Radacher Forst. Fragment mapy (1931 rok). (źródło archiwum map wig).⁴

³ www.mapywig.org

⁴ www.mapywig.org

Ryc. 4. Tereny południowo wschodniej części Nadleśnictwa Ośno Lubuskie. Fragment mapy (1931 rok) (źródło archiwum map wig).⁵

Po II wojnie światowej Ziemia Lubuska zostaje przyłączona do Polski i rozpoczyna się okres organizacji polskiej administracji. Napływ osadników ze ściany wschodniej, terenów centralnych i Wielkopolski stanowi nową ludność tych terenów.

Osadnicy zajmowali pozostawione przez Niemców domy, warsztaty, zagrody i ich wyposażenie, które było uznawane za własność państwa. Nabycie ich wymagało wniesienia opłat. W tym celu wypełniano stosowne formularze, na podstawie których urzędnicy ustalali zakres prawa posiadania i wysokość wnoszonej opłaty. Ci, którzy przyjechali tu z własnymi meblami, narzędziami czy inwentarzem, jeśli to potrafili udowodnić, byli z opłaty zwolnieni. Podobnie było z przydziałem ziemi. Ludzie z za Sanu i Bugu przyjeżdżali z dokumentami wystawionymi przez władze ZSRR, stwierdzającymi wielkość pozostawionej ziemi. Ci, którzy pozostawili tam wielkie gospodarstwa, otrzymywali tylko tyle ziemi, ile mogła jej uprawiać jedna rodzina. Za pozostawiony dom otrzymywano na własność inny dom lub mieszkanie.⁶

⁵ www.mapywig.org

⁶ Zbigniew Czarnuch „Witnica na trakcie dziejów”. 2012 r.

1.2. Historia gospodarki leśnej

Pierwotne lasy obfitowały w większą niż dziś ilość drzew liściastych zwłaszcza dębów i buków. Dla wczesnodziejowego osadnictwa liściaste i iglasto - liściaste lasy były czynnikiem sprzyjającym z uwagi na ówczesny typ gospodarki, a mianowicie ze względu na pódziki wypas bydła i trzody oraz żarową uprawę ziemi. Liściaste lasy zapewniały pokarm dla świń, natomiast zamieniany na popielisko drzewostan użyźniał glebę.

Od XVI wieku akcji kolonizacyjnej w owym czasie bardzo ważną rolę pełniły zakony. Pierwsze nadania otrzymali joannici, nie odegrali oni jednak znaczącej roli w dziejach Nowej Marchii. Do dużego znaczenia doszedł wywodzący się z Francji, zakon cysterski. Zakon o kontemplacyjnej regule i obowiązku pracy na roli budował tamy i jazy, osuszał podmokłe tereny, karczował lasy, zagospodarowywał nieużytki. Grunty najslabsze po wykarczowaniu i wyjałowieniu, często też po opuszczeniu spontanicznie ulegały sukcesji przyrody.

Wiek XIX rozpoczął się intensywnym rozwojem przemysłu chemicznego, papierniczego, włókienniczego i rolno-spożywczego. Budowa dróg i linii kolejowych wraz ze znacznym ożywieniem gospodarczym, spowodowała szybki wzrost zapotrzebowania na drewno. Przekształcenia te wpłynęły na szybki rozwój planowanej gospodarki leśnej zmierzającej do odbudowania wyeksploatowanych zasobów leśnych. W lasach państwowych i samorządowych, a częściowo i prywatnych, poczęto wspomagać procesy powstawania nowych generacji lasu. Zakładano szkółki, rozpoczęto walkę ze szkodnikami i pożarami, chroniono zabytki przyrody, troszczono się o odwieczne lęgowiska (np. w pomorskim rzadkich gatunków ptaków drapieżnych), zaostrzono rządową kontrolę nad użytkowaniem lasów prywatnych.

Do najbardziej rabunkowych czynników wyniszczenia zasobów leśnych lasów Nowej Marchii zaliczyć należy produkcję węgla drzewnego. Jednym z czołowych odbiorców węgla drzewnego i popiołu były huty szkła. W Nowej Marchii udokumentowaną decyzję o budowie pierwszej huty szkła podjęto w roku 1607. Wkrótce w Bierzwniku (*Marienwalde*), powstaje huta szkła i rozpoczyna produkcję szkła okiennego i luster, które dostarczano m.in. na potrzeby zamku elektorskiego w Berlinie. Pierwsza huta szkła na terenie Puszczy Mosińskiej powstaje w 1707 r., zbudował ją *Georg Zimmermann*, w lasach przyległych do wsi Tarnów.

Krajobraz „Błot Warciańskich” opisał w roku 1763 szambelan króla Prus, Fridrich Heinrich Stubenrauch, w liście do starszych rycerskiego zakonu joannitów. Czytamy w nim

między innymi: „*Błota Warciańskie od Santoka po Kostrzyna porośnięte chaszczami i trzciniami, pocięte niezliczonymi odnogami Warty, tworzą grzęzawiska. Cała okolica jest królestwem dzikiej zwierzyny: wydr, wilków, nierzadkich tutaj niedźwiedzi oraz wszelkiego robactwa*”. W roku 1577 chłopci z Karnina upolowali dwa niedźwiedzie i gdy w tym roku przybył do Gorzowa Książę Jerzy Von Brüge, władze miasta obdarowały go łapami jednego z nich. Cystersi bronili się przed szkodami wyrządzanymi przez niedźwiedzie kopaniem na zwierzęcych ścieżkach tak zwanych wilczych dołów, czyli jam przykrytych chrustem i liśćmi, do których te potężne zwierzęta wpadały.⁷

Pod koniec XIX wieku gospodarka leśna uległa zasadniczej zmianie. Wcześniej, w wyniku reformy, która całkowicie zakazała wypasu żywego inwentarza w lasach. Później, piętno pozyskania drewna metodą „przerzedzeniową” zastąpiono planowanymi wyrębami i uprawami leśnymi. Nowy plan, jaki opracowano na początku XX wieku wyłączał najwartościowsze przyrodniczo i widokowo obszary z systemu eksploatacji. Wynika z tego, że już wtedy zaczęto myśleć o ochronie cennego pod względem przyrodniczym i krajobrazowym drzewostanu.

O gospodarce leśnej przed 1945 r. może świadczyć stan lasu. Użytkowanie prowadzone było przeważnie rębnią zupełną ze 100-letnią koleją rębu dla sosny. Odnawianie wykonywano w większości sztucznym sadzeniem sosny, rzadziej siewem, głównie z niewielką domieszką dębu i innych gatunków liściastych. Stosowano również podsiewy gatunków liściastych w drzewostanach sosnowych. Z danych historycznych wiadomo, że w regionie rozwinięty był przemysł bednarski, który potrzebował drewna dębowego. Zapotrzebowanie na surowiec dębowy powodowało, iż drzewostany dębowe oraz z domieszką dębu w minionym okresie zajmowały na tym terenie znaczne powierzchnie.

W czasie działań wojennych przez część drzewostanów przeszedł pożar przyziemny, który w zasadzie nie wyrządził większych szkód w starszych drzewostanach, osłabił natomiast młodsze.

W latach powojennych gospodarka na omawianym terenie prowadzona była pod kątem usuwania szkód jakie wyrządziły działania wojenne. Odnawiano powstałe halizny i płazowiny. Usuwano negatywy oraz likwidowano skutki pożarów. Działanie było ukierunkowane na poprawę stanu sanitarnego lasu.

⁷ Zbigniew Czarnuch „Nad Wartą i wśród lasów”. Witnica 2012 r.

1.3. Historia Nadleśnictwa w obecnym kształcie

Nadleśnictwo Ośno Lubuskie zostało utworzone w 1945 roku z dawnych lasów miejskich Miasta Ośno Lubuskie oraz lasów większej własności upaństwowionych na mocy Dekretu o Reformie Rolnej z dnia 06 września 1944 r. (Dz. U. Nr 4, poz.17) oraz na podstawie Dekretu z dnia 12 grudnia 1944 r. o przejęciu niektórych lasów na rzecz Skarbu Państwa (Dz. U. Nr 15, poz. 82).

W 1950 roku ze względu na zmieniony zasięg terytorialny Nadleśnictwo Ośno Lubuskie zostało przejęte z Rejonu Lasów Państwowych w Gorzowie Wlkp. do Rejonu Lasów Państwowych w Żarach .

W roku 1951 do roku 1959 został utworzony Rejon Lasów Państwowych w Ośnie Lubuskim, w którego skład wchodziło Nadleśnictwo Ośno Lubuskie z siedzibą w Ośnie Lubuskim.

Z dniem 31.03.1959 r. Rejon Lasów Państwowych w Ośnie Lubuskim ulega likwidacji a Nadleśnictwo Ośno Lubuskie podlega Okręgowemu Zarządowi Lasów Państwowych w Żarach a od 01.01.1968 r. Okręgowemu Zarządowi Lasów Państwowych w Zielonej Górze .

Z dniem 01.01.1973 r. na podstawie Decyzji Naczelnego Dyrektora Lasów Państwowych (Dz. Urzędowy Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego Nr 1 (194) rozszerzono zasięg terytorialny Nadleśnictwa Ośno Lubuskie w skład którego włączono Nadleśnictwo Lemierzyce i Sulęcín.

Nadleśnictwo składało się z trzech obrębów:

1. Lemierzyce.
2. Ośno.
3. Sulęcín.

Powyższy stan istniał do roku 1978.

Z dniem 01.07.1975 r. Zarządzeniem Nr 43 Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 15.05.1975 r. Nadleśnictwo Ośno Lubuskie przejął Okręgowy Zarząd Lasów Państwowych w Poznaniu.

Z dniem 01.01.1978 r. na podstawie Zarządzenia nr 18 Dyrektora Okręgowego Zarządu Lasów Państwowych w Poznaniu z dnia 19 grudnia 1977 r. (Znak Sprawy: EO – 7013-31/77).

Nadleśnictwo Ośno Lubuskie zostało przekazane Okręgowemu Zarządowi Lasów Państwowych w Szczecinie.

Z dniem 01.01.1979 r. na podstawie Zarządzenia Nr 23 Naczelnego Dyrektora Okręgowego Zarządu Lasów Państwowych w Szczecinie z dnia 28.11.1978 r. (Znak sprawy: E-1-VI-0113-72/78) nastąpiły kolejne zmiany a mianowicie:

- przekazano z obrębu leśnego Sulęcín dla Nadleśnictwa Skwierzyna powierzchnię 2820 ha.
- przyjęto z Nadleśnictwa Skwierzyna obręb leśny Rogi o łącznej powierzchni 6173 ha.
- przyjęto z Nadleśnictwa Torzym do obrębu leśnego Sulęcín powierzchnię 1481 ha.

W ramach ogólnokrajowej akcji dostosowania granic nadleśnictw do podziału administracyjnego kraju. W wyniku tych zmian Nadleśnictwo Ośno Lubuskie składało się z czterech obrębów: Ośno, Lemierzyce, Sulęcín i Rogi.

Zarządzeniem Nr 24 Naczelnego Dyrektora Okręgowego Zarządu Lasów Państwowych w Szczecinie z dnia 20.12.1983 r. Nadleśnictwo Ośno Lubuskie podzielono na dwa obręby: Ośno i Sulęcín.

W skład obrębu Ośno wszedł dawny obręb Ośno oraz zachodnia część obrębu Lemierzyce, natomiast obręb Sulęcín powstał z dawnego obrębu Sulęcín, dawnego obrębu Rogi oraz wschodniej części obrębu Lemierzyce.

W obecnych granicach Nadleśnictwo Ośno Lubuskie istnieje od 1993 roku, powstało w wyniku realizacji Zarządzenia Nr 64 Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 31.12.1992 r. w sprawie utworzenia nowych oraz zmiany terytorialnego zasięgu niektórych istniejących nadleśnictw Lasów Państwowych.

Aktualny zasięg terytorialny został ustalony w 2014 r.- Zarządzeniem Nr 86 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 29 grudnia 2014 r.

Od 1945 r. Sporządzone były następujące opracowania urzędniowe:

- przybliżona tabela klas wieku 1946 – 1952
- plan prowizorycznego urzędzenia lasu 1953 – 1962
- plan denifitywnego urzędzenia lasu na lata:
 - Nadleśnictwo Ośno Lubuskie 1.10.1965 – 30.09.1975
 - Nadleśnictwo Sulęcín 1.10.1964 – 30.09.1974
- plan I rewizji urzędzenia lasu 1.10.1974 – 30.09.1984
- plan II rewizji urzędzenia lasu 1.01.1986 – 31.12.1995
- plan III rewizji urzędzenia lasu 1.01.1995 – 31.12.2004
- plan IV rewizji urzędzenia lasu 1.01.2005 – 31.12.2014

2. Położenie

Nadleśnictwo Ośno Lubuskie jest nadleśnictwem jednoobróbowym, podzielonym na 10 leśnictw:

1. Obręb Ośno Lubuskie:

- Lemierzyce
- Słońsk
- Radachów
- Drogomin
- Ośno
- Łabędzia Góra
- Świniary
- Lipienica
- Gronów
- Czarnów

Powierzchnia nadleśnictwa wynosi:

Razem: 18 755,88 ha

Lasy Nadleśnictwa Ośno Lubuskie rozciągają się w linii prostej z północy na południe na przestrzeni 20 kilometrów, natomiast z zachodu na wschód na przestrzeni 31 kilometrów.

Nadleśnictwo Ośno Lubuskie położone jest w południowo-zachodniej części RDLP w Szczecinie. Zgodnie z zasięgami terytorialnymi graniczy: od północy z Parkiem Narodowym „Ujście Warty” i na niewielkim odcinku z N-ctwem Dębno, od wschodu z N-ctwem Lubniewice i Sulęcín, od południa z N-ctwem Rzepin i na niewielkim odcinku wchodzącym w skład RDLP w Zielonej Górze N-ctwem Torzym. Z państwem Niemieckim graniczy wzdłuż rzeki Odry od zachodu.

Ryc.5. Umieszczenie Nadleśnictwa Osno Lubuskie (kolorem żółtym) na tle Nadleśnictw z RDLP Szczecin.

Minister Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa Zarządzeniem Nr 122 z dnia 19.09.1994 r. w sprawie określenia terytorialnego zasięgu działania nadleśnictw wchodzących w skład RDLP w Szczecinie określił zasięg terytorialny Nadleśnictwa Osno Lubuskie.

Dyrektor RDLP w Szczecinie Zarządzeniem Nr 4 z dnia 28.02.1997 r w sprawie granic i nazw obrębów leśnych uściślił zasięg terytorialnego działania N-ctwa Osno Lubuskie.

Zgodnie z Zarządzeniem Nr 86 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 29.12.2014 r. w sprawie wprowadzenia zmian w powierzchni i zasięgach terytorialnych nadleśnictw oraz obrębach leśnych wprowadzono korekcyjne zmiany zasięgów terytorialnych i granic nadleśnictw.

Terytorialny zasięg działania Nadleśnictwa Ośno Lubuskie obejmuje:

Województwo lubuskie

Powiat słubicki: Gminy:

- Górzycza
- Ośno Lubuskie – miasto i gmina
- Rzepin – miasto i gmina

Powiat sulęciński: Gminy:

- Krzeszyce
- Słońsk
- Sulęcín

Powiat gorzowski: Gminy:

- Miasto i Gmina Witnica

Tab.1. Lasy w terytorialnym zasięgu Nadleśnictwa.

Województwo	Powierzchnia ogólna w km ²	Lasy stanowiące własność Skarbu Państwa					Lasy nie stanowiące własność Skarbu Państwa			ogółem	Lesistość
		W zarządzie LP		Pozostałe		Razem	własność osób fizycznych	pozostałe	razem		
		urządzone	sąsiednie	parki narodowe	inne						
		Powierzchnia w ha					Powierzchnia w ha				
Powiat	Gmina (część gminy)	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
08. Lubuskie	467,95	18361,5329	-	-	-	-	156,21	-	156,21	18517,74	39,57
01. Gorzowski	3,63	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>075. Witnica Obszar wiejski</i>	<i>3,63</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
05. Słubicki	310,67	12220,6658	-	-	-	-	102,4	-	102,4	12323,07	39,67
<i>022. Górzycza</i>	<i>127,56</i>	<i>2874,1047</i>	-	-	-	-	<i>31,96</i>	-	<i>31,96</i>	<i>2906,06</i>	<i>22,78</i>
<i>034. Ośno Lubuskie Miasto</i>	<i>8,01</i>	<i>83,2939</i>	-	-	-	-	<i>5,89</i>	-	<i>5,89</i>	<i>89,18</i>	<i>11,13</i>
<i>035. Ośno Lubuskie Obszar wiejski</i>	<i>155,35</i>	<i>8536,853</i>	-	-	-	-	<i>64,55</i>	-	<i>64,55</i>	<i>8601,40</i>	<i>55,37</i>
<i>045. Rzepin Obszar wiejski</i>	<i>19,75</i>	<i>726,4142</i>	-	-	-	-	<i>0</i>	-	<i>0</i>	<i>726,41</i>	<i>36,78</i>
07. Sulęciński	153,65	6140,8671	-	-	-	-	53,81	-	53,81	6194,68	40,32
<i>012. Krzeszyce</i>	<i>9,82</i>	<i>563,8288</i>	-	-	-	-	<i>0,5</i>	-	<i>0,5</i>	<i>564,33</i>	<i>57,47</i>
<i>032. Słońsk</i>	<i>114,15</i>	<i>3575,2848</i>	-	-	-	-	<i>42,78</i>	-	<i>42,78</i>	<i>3618,06</i>	<i>31,70</i>
<i>045. Sulęcín Obszar wiejski</i>	<i>29,68</i>	<i>2001,7535</i>	-	-	-	-	<i>10,53</i>	-	<i>10,53</i>	<i>2012,28</i>	<i>67,80</i>
Ogółem Nadleśnictwo	467,95	18361,5329	-	-	-	-	-	-	-	18517,74	39,57

Nadzór nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa w imieniu Starosty Słubickiego i Starosty Sulęcińskiego sprawuje Nadleśniczy na podstawie porozumień zawartych między zainteresowanymi stronami.

3. Regionalizacja przyrodniczo – leśna.

„Regionalizacja przyrodniczo - leśna Polski 2010”⁸ określa położenie Nadleśnictwa Ośno Lubuskie w:

Krainie: Wielkopolsko – Pomorskiej

Mezoregionach: Ujścia Warty (III.16)

Pojezierza Łagowskiego (III.21)

4. Regionalizacja geobotaniczna

Położenie Nadleśnictwa Ośno Lubuskie zgodnie z regionalizacją geobotaniczną⁹, wykorzystywaną przy określeniu zróżnicowania zespołów roślinnych:

Obszar: Europejskie Lasy Liściaste i Mieszane,

Prowincja: Środkowoeuropejska,

Podprowincja: Środkowoeuropejska Właściwa,

Dział: Brandenbursko - Wielkopolski (B),

Kraina: Notecko-Lubuska (B.1),

Okręg: Kotliny Freienwaldzkiej (B.1.1),

Okręg: Borów Noteckich (B.1.2),

Okręg: Pojezierza Lubuskiego (B.1.8).

⁸ R. Zielony, A. Kliczkowska „Regionalizacja Przyrodniczo – Leśna Polski 2010”

⁹ J.M. Matuszkiewicz. 1994. *Krajobrazy roślinne i regiony geobotaniczne 1:2500000, 1. Krajobrazy roślinne, 2. Regiony botaniczne (42.5)* (w:) *Atlas Rzeczypospolitej Polskiej*. Główny Geodeta Kraju. IGiPZ PAN. Warszawa.

5. Regionalizacja fizyczno – geograficzna

Według „Geografii fizycznej Polski”¹⁰ Nadleśnictwo Ośno Lubuskie położone jest w:

Podobszarze: Pozaalpejskiej Europy Zachodniej (3),

Prowincji: Nizu Środkowoeuropejskiego (31),

Podprowincji: Pojezierza Południowobałtyckiego (314-316),

Makroregionie: Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej (315.3),

Mezoregionie: Kotliny Gorzowskiej (315.33),

Makroregionie: Pojezierza Lubuskiego (315.4),

Mezoregionie: Lubuski Przełom Odry (315.41),

Mezoregionie: Pojezierza Łagowskiego (315.42).

Mezoregion Kotliny Gorzowskiej – stanowi część Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej położonej pomiędzy ujściem Warty do Odry na zachodzie, a okolicami: Obornik, Czarnkowa i Trzcianki na wschodzie. Kotlina powstała z połączenia dolin Warty i Noteci. Rzeki te łączą się w środkowej części kotliny pod Santokiem, podczas gdy w części wschodniej dzieli je szerokie międzyrzecze, zbudowane z piasków fluwiogłacjalnych, na powierzchni których uformowały się piaski wydymowe. Zachował się tu duży kompleks leśny nazywany Puszcza Notecką.

Mezoregion Lubuski Przełom Odry - Jest to odcinek Odry o długości zaledwie 25 km, łączący Pradolinę Warciańsko-Odrzańską z Pradolina Toruńsko - Eberswaldzką. Region stanowi przełom Odry, która płynie tu u podnóża zachodniego zbocza doliny, tworząc po wschodniej (polskiej) stronie obszerny taras zalewowy. W obrębie tarasu, na kępie tarasowej, leżą Słubice – główny ośrodek regionu. Lubuski Przełom Odry rozpościera się na terenie gmin Słubice i Górzycy.

Pojezierze Łagowskie - położone jest w północno – wschodniej części Pojezierza Lubuskiego. Podłoże stanowią sfałdowane warstwy trzeciorzędowe. Na terenie pojezierza występują liczne pokłady węgla brunatnego. W miejscowości Sieniawa wybudowano, jedną z nielicznych, głębiniową kopalnię węgla brunatnego (nieczynna od 2002 roku).

¹⁰ J. Kondracki. 1988. *Geografia fizyczna Polski*. PWN. Warszawa.

6. Regionalizacja klimatyczna.

Według regionalizacji klimatycznej „Regiony Klimatyczne Polski”¹¹ tereny Nadleśnictwa Ośno Lubuskie leżą w **regionie XIII – Dolnej Warty, XIV - Lubuskim** (południowo wschodnia część Nadleśnictwa, około 25% zasięgu terytorialnego) oraz w **regionie XXIII – Dolnośląskim Zachodnim** (południowo zachodnia mniejsza część Nadleśnictwa, około 15% zasięgu terytorialnego).

Region XIII – Dolnej Warty charakteryzuje się dużymi wpływami klimatu atlantyckiego (morskiego). Cechą świadczącą o wpływie klimatu atlantyckiego są łagodne zimy, chłodne lata, ciepła i długa jesień oraz mała amplituda wahań termicznych. Obszar ten charakteryzują się największą ilością dni w ciągu roku (44,5) z pogodą umiarkowanie ciepłą, pochmurną i bez opadów, o temperaturze 5,1 – 15,0 °C, średnim dobowym zachmurzeniem 21 – 79 % i dobową sumą opadów poniżej 0,1 mm. Przez 36,6 dni w ciągu roku panuje tu typ pogody bardzo ciepłej (15,1 – 25 °C), pochmurnej, z zachmurzeniem 21 - 79 % i z opadem ponad 0,1 mm. W tym regionie występuje stosunkowo dużo, bo 36,3 dni z pogodą umiarkowanie ciepłą, z dużym zachmurzeniem i opadem: o temperaturze 5,1-15,0 °C, zachmurzeniem ponad 80 % i opadem ponad 0,1mm. Dni z temperaturami od -5 do -15 °C jest w ciągu roku zaledwie 11. Praktycznie brak tutaj dni z pogodą bardzo mroźną o temperaturze poniżej -15°C.

Panuje tu klimat łagodny, bardziej morski. Cechą charakterystyczną tego obszaru jest późne i chłodne lato, opóźniona i łagodna zima, małe roczne amplitudy temperatur, duża ilość dni pochmurnych oraz stosunkowo duże roczne sumy opadów.

Region XIV – Lubuski charakteryzują się największą ilością dni w ciągu roku (46,6) z pogodą umiarkowanie ciepłą, pochmurną i bez opadów, o temperaturze 5,1 – 15,0 °C, średnim dobowym zachmurzeniem 21 – 79 % i dobową sumą opadów poniżej 0,1 mm. Przez 37,4 dni w ciągu roku panuje tu typ pogody bardzo ciepłej (15,1 – 25 °C), pochmurnej, z zachmurzeniem 21 - 79 % i z opadem poniżej 0,1 mm. W tym regionie występuje stosunkowo dużo, bo 36,0 dni z pogodą umiarkowanie ciepłą, z dużym zachmurzeniem i opadem: o temperaturze 5,1-15,0 °C, zachmurzeniem ponad 80 % i opadem ponad 0,1mm. Identycznie jak w regionie XIII dni z temperaturami od -5 do -15 °C jest w ciągu roku zaledwie 11 oraz praktycznie brak tutaj dni z pogodą bardzo mroźną o temperaturze poniżej -15°C.

¹¹ A. Woś. 1999. *Klimat Polski*. PWN. Warszawa.

⁶ www.weatherbase.com

Region XXIII – Dolnośląski Zachodni charakteryzują się największą ilością dni w ciągu roku (47,1) z pogodą umiarkowanie ciepłą, pochmurną i bez opadów, o temperaturze 5,1 – 15,0 °C, średnim dobowym zachmurzeniem 21 – 79 % i dobową sumą opadów poniżej 0,1 mm. W tym regionie występuje stosunkowo dużo, bo 37,3 dni z pogodą umiarkowanie ciepłą, z dużym zachmurzeniem i opadem: o temperaturze 5,1-15,0 °C, zachmurzeniem ponad 80 % i opadem ponad 0,1mm. Przez 35,4 dni w ciągu roku panuje tu typ pogody bardzo ciepłej (15,1 – 25 °C), pochmurnej, z zachmurzeniem 21 - 79 % i z opadem poniżej 0,1 mm. Podobnie jak w poprzednich dwóch regionach dni z temperaturami od -5 do -15 °C jest w ciągu roku zaledwie 11,5 oraz praktycznie brak tutaj dni z pogodą bardzo mroźną o temperaturze poniżej -15°C.

Niepokojącym zjawiskiem są anomalie pogodowe powodujące wzrost huraganowych wiatrów i gradobicia wyrządzających znaczne szkody w drzewostanach i przymrozki późne wyrządzające szkody w uprawach.

Dla pełniejszego przedstawienia warunków pogodowych zamieszcza się dodatkowo informacje o średnich temperaturach miesięcznych oraz średnich miesięcznych sumach opadów dla stacji meteorologicznych Słubice z ostatnich 38 lat.¹²

Tab.2. Warunki termiczne i wilgotnościowe dla stacji meteorologicznej Słubice (23,5 km od Ośna Lubuskiego).

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	śr. roczna
temp. [°C]	-3	-2	3	9	13	16	19	18	14	9	4	-	8
opady [mm]	34	31	32	36	48	58	71	59	40	39	39	39	526

7. Miejsce i rola Nadleśnictwa Ośno Lubuskie w gospodarce przestrzennej regionu

„Program Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do 2019 roku¹³” jako priorytetowe problemy w dziale ochrony przyrody i krajobrazu wskazuje:

- brak podstaw do zarządzania obszarem Natura 2000, zwłaszcza brak planów zadań ochronnych oraz brak planów ochrony dla innych przestrzennych form ochrony przyrody;

¹² www.weatherbase.com

¹³ „Program Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do 2019 roku” załącznik do Uchwały Nr XXI/185/12 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 12 marca 2012 roku w sprawie przyjęcia „Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku”.

- brak odpowiednich zapisów w planach zagospodarowania przestrzennego, które zapobiegałyby konfliktom na obszarach chronionych;
- występowanie monokultur sosnowych w lasach, narażające lasy na uszkodzenia i choroby.

Za główne cele w kwestii ochrony przyrody przyjęto:

- pogłębianie wiedzy o zasobach przyrodniczych województwa;
- stworzenie organizacyjnych i prawnych warunków i narzędzi dla ochrony przyrody;
- ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej poprzez zachowanie lub odtworzenie właściwego stanu ekosystemów i siedlisk oraz populacji gatunków zagrożonych;
- ochrona i odtwarzanie różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych;
- zmiana struktury gatunkowej i wiekowej lasów, odnowienie uszkodzonych ekosystemów leśnych;
- edukacja leśna społeczeństwa, dostosowanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych;
- identyfikacja zagrożeń lasów i zapobieganie ich skutkom.

8. Porównanie wybranych cech drzewostanów różnych jednostek leśnych

Wybrane cechy taksacyjne drzewostanów Nadleśnictwa Ośno Lubuskie na tle jednostek leśnych:

Tab.3. Porównanie wybranych cech drzewostanów Nadleśnictwa Ośno Lubuskie.¹⁴

Jednostka	Średni wiek	Przeciętna zasobność [m ³ /ha]	Udział siedlisk borowych [%]	Udział gatunków w iglastych [%]
Nadleśnictwo Ośno Lubuskie stan na 01.01.2015	55	257	58,4	89,2
RDLP Szczecin stan na 01.01.2009	53	266	52,5	78,8
Lasy Państwowe stan na 01.01. 2009 r.	61	245	52,0	76,8
Województwo lubuskie stan na 01.01.2009 r.	54	245	71,2	83,2

¹⁴ Wyniki aktualizacji powierzchni leśnej i zasobów drzewnych w Lasach Państwowych na dzień 1 stycznia 2009 r. wykonana przez BULiGL na zamówienie DGLP. Warszawa.

9. Grupy funkcji lasów Nadleśnictwa Ośno Lubuskie

Zestawienie grup funkcji lasów Nadleśnictwa Ośno Lubuskie przedstawia poniższa tabela (powierzchnia leśna zalesiona i niezalesiona):

Tab.4. Zestawienie grup funkcji lasu w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.

Lp	Dominujące funkcje lasu	Nadleśnictwo Ośno Lubuskie	
		ha	%
I	REZERWATY	31,76	0,18
II	LASY OCHRONNE	1834,76	10,29
III	LASY GOSPODARCZE	15968,62	89,54
	Ogółem	17835,14	100

Tab.5. Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów w ramach grup funkcji lasu (Wzór 1b.)

Obiekt, nazwa: rezerwatu, obrębu, nadleśnictwa	Grupa funkcji	Przeciętny wiek [lat]	Przeciętny zapas	Średni przyrost	Udział gatunków liściastych [%]	Udział gatunków iglastych [%]
Lemierzycze	-	252	359	4	100,0	0,0
Dolina Postonii	-	125	401	5	65,6	34,4
Obręb Ośno Lubuskie	lasy ochronne	61	261	7	34,2	65,8
	ogółem obręb Ośno Lubuskie	55	256	7	20,0	80,0
Nadleśnictwo Ośno Lubuskie	lasy ochronne	61	262	7	34,2	65,8
	ogółem nadleśnictwo	55	256	7	20,0	80,0

10. Charakterystyka kompleksów leśnych

Lasy Nadleśnictwa Ośno Lubuskie składają się z 96 kompleksów leśnych.

Tab.6. Liczba kompleksów leśnych

Obręb, nadleśnictwo	Wielkość kompleksu [ha]	Liczba kompleksów	Łączna powierzchnia [ha]
Nadleśnictwo Ośno Lubuskie	do 1,00	32	11,27
	1,01-5,00	22	56,94
	5,01-20,00	26	240,60
	20,01-100,00	10	530,87
	100,01-500,00	4	709,67
	500,01-2000,00	1	1402,00
	pow. 2000	1	15410,18
	ogółem	96	18361,53

Lasy Nadleśnictwa tworzą dość zwarty i rozległy kompleks leśny. W dwóch kompleksach leśnych będących w wzajemnym bliskim sąsiedztwie skupione jest ok. 92% powierzchni drzewostanów. Pozostałe 7% przypada na 94 kompleksy o wielkości nie przekraczającej 500 ha. Kompleksy leśne Nadleśnictwa dzielą drogi publiczne i linie kolejowe.

B. FORMY OCHRONY PRZYRODY – ISTNIEJĄCE, PROJEKTOWANE I PROPONOWANE.

Ryc.6. Widok z lecącego samolotu na obszar Nadleśnictwa Ośno Lubuskie. (Fot. Robert Malina).

I. Ustawa o ochronie przyrody

Podstawowym aktem prawnym regulującym zasady ochrony przyrody jest Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody ze zmianami (Dz. U. z 2013 r. Nr 0, poz. 627), która w rozdziale 2 określa formy ochrony przyrody:

1. Parki narodowe.
2. Rezerваты przyrody.
3. Parki krajobrazowe.
4. Obszary chronionego krajobrazu.

5. Obszary Natura 2000.
6. Pomniki przyrody.
7. Stanowiska dokumentacyjne.
8. Użytki ekologiczne.
9. Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.
10. Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

1. Istniejące i projektowane formy prawnej ochrony przyrody w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie

Do istniejących form ochrony przyrody należą:

- Rezerwat przyrody (2)
- Park krajobrazowy (1)
- Obszary chronionego krajobrazu (4)
- Obszary Natura 2000 (1)
- Pomniki przyrody (3)
- Użytki ekologiczne (9)
- Zespoły przyrodniczo- krajobrazowe (2)
- Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Ochronę bogactwa przyrodniczego proponuje się rozszerzyć o kolejne :

- pomniki przyrody (3)
- użytki ekologiczne (7)

2. Rezerваты przyrody - istniejące

Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

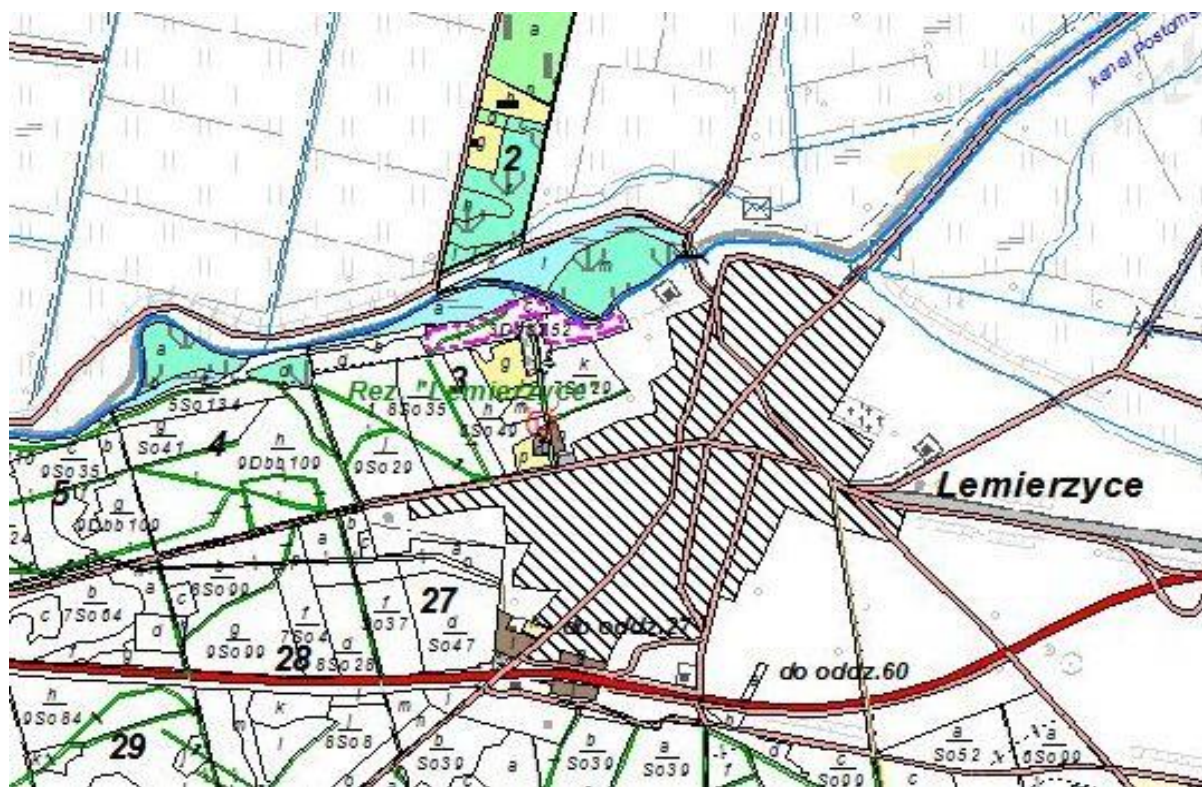
Na terenie Nadleśnictwa Ośno Lubuskie znajdują się w bezpośrednim sąsiedztwie dwa rezerваты przyrody: „Lemierzyce” i „Dolina Postonii”.

- **Rezerwat przyrody „Lemierzyce”.**

Rezerwat powołany Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego Nr 55 z dnia 31 marca 1970 r. (M. P. Nr 12 z 1970 r. poz. 105). Ochroną objęto powierzchnię 3,32 ha.

Rezerwat został ujęty w obwieszczeniu Wojewody Lubuskiego z 16 stycznia 2002 r. w sprawie ustalenia wykazu rezerwatów przyrody utworzonych do dnia 31 grudnia 1998 r. (Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 12 poz. 144).

Obecnie obowiązującym aktem prawnym dotyczącym rezerwatu jest Zarządzenie Nr 45/2011 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 7 lipca 2011 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Lemierzyce” (Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 81 poz. 1577 z dn. 26. 07. 2011 r.)

Ryc.7. Położenie rezerwatu przyrody „Lemierzyce”.

Ryc. 8. Fragment rezerwatu przyrody „Lemierzyce” (Fot. Radosław Parkoła).

Rezerwat położony jest w gminie Słońsk, w powiecie sulęcińskim.

Rezerwat utworzony w celu zachowania ze względów dydaktycznych i naukowych lasu mieszanego o naturalnym charakterze.

Rezerwat graniczy od północnego wschodu z rzeką Postomią, od północnego zachodu bezpośrednio sąsiaduje z rezerwatem „Dolina Postomii”, od południa graniczy z gruntami wsi Lemierzyce.

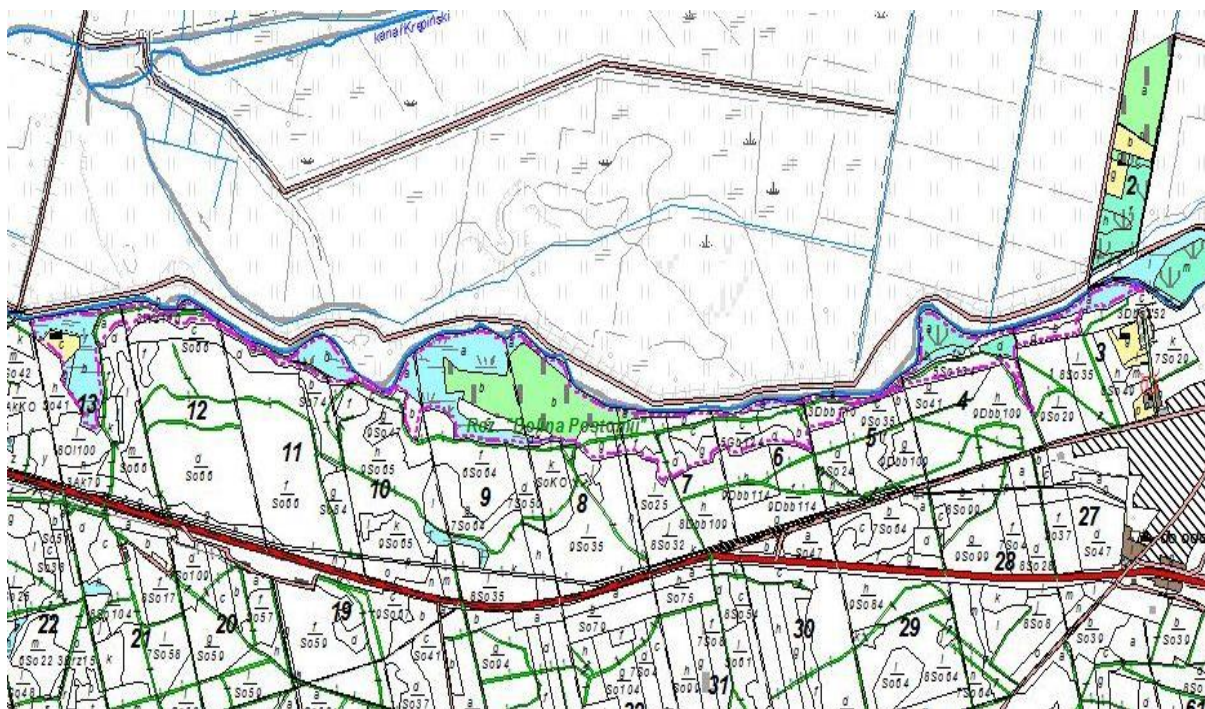
Rezerwat stanowi fragment naturalnego lasu mieszanego, porastającego strome zbocze. Większość powierzchni rezerwatu zajęta jest przez grądy. Na obszarze rezerwatu wyróżniono jedno siedlisko przyrodnicze, (91E0b) łągi olszowe, olszowo-jesionowe i jesionowe, które zajmuje obszar 0,72 ha.

Rezerwat posiada plan ochrony ustanowiony Rozporządzeniem Nr 16 Wojewody Lubuskiego z dnia 20 kwietnia 2004 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony rezerwatu przyrody o nazwie „Lemierzyce” (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego Nr 25, poz. 446 z dnia 22. 04. 2004 r.).

- **Rezerwat przyrody „Dolina Postomii”.**

Rezerwat przyrody „Dolina Postomii” został powołany na podstawie Rozporządzenia Nr 1 Wojewody Lubuskiego z dnia 6 stycznia 2005 r. w sprawie uznania za rezerwat

przyrody (Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 2 poz. 25 z dnia 17 stycznia 2005 r.), ochroną objęto powierzchnię 68,6574 ha.

Ryc.9. Położenie rezerwatu przyrody „Dolina Postomii”.

Ryc.10. Kwaśna dąbrowa w rezerwacie przyrody „Dolina Postomii”, oddz. 9 f (Fot. Radosław Parkoła).

Ryc. 11. Łęg olszowo – jesionowy zalewany w czasie wysokich stanów wód w rezerwacie przyrody „Dolina Postomii”, oddz. 10 b. (Fot. Radosław Parkoła).

Rezerwat położony jest w gminie Słońsk, w powiecie sulęcińskim.

W skład rezerwatu przyrody wchodzi działki o numerach ewidencyjnych 3/18 – 3,8157ha, 838 – 7,2390 ha, 840 – 2,3307 ha, 842 – 5,5619 ha, 844 – 7,0979 ha, 846 – 10,6921 ha, 848 – 12,8455 ha, 850 – 4,4307 ha, 852 – 1,3477 ha, 854 – 2,3916, 856 – 7,5807 ha położone w obrębie ewidencyjnym Lemierzyce. W rozporządzeniu w skład rezerwatu omyłkowo zaliczono działkę o numerze ewidencyjnym 3/15 – 3,3239 ha położoną w obrębie ewidencyjnym Lemierzyce, stanowiącą powierzchnię sąsiedniego rezerwatu przyrody „Lemierzyce”. W powyższym rozporządzeniu błąd ten pociąga za sobą nieprawidłowo obliczoną powierzchnię rezerwatu o wartość powierzchni działki 3/15. Właściwa powierzchnia rezerwatu wynosi 65,3335 ha.

Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie naturalnych ekosystemów leśnych i nieleśnych.

Rezerwat znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie rezerwatu „Lemierzyce”, obejmuje południową krawędź i dno doliny Postomii, stanowiącej jednocześnie krawędź szerokiej pradoliny Warty. Dno doliny zajmują zbiorowiska szuwarowe i łąkowe. Graniczą one przestrzennie z wąskim pasem łęgów olszowo – jesionowych. Na wyższych terasach i stromych krawędziach doliny zachowały się bardzo dobrze wykształcone fragmenty lasów

grądowych i dąbrów acydofilnych. Rezerwat jest ostoją szeregu ginących i zagrożonych gatunków roślin i zwierząt, przede wszystkim ptaków i owadów. Występuje tu m.in.: cis pospolity, czerniec gronkowy, dzwonek brzoskwiniolistny, kokorycz wątła, śnieżyczka przebiśnieg, żankiel zwyczajny. Zlokalizowano tutaj około 80 drzew o wymiarach pomnikowych. W grupie chrząszczy kózkowatych stwierdzono 32 gatunki, w tym rzadkie i ginące. Awifauna lęgowa rezerwatu liczy 50 gatunków ptaków.

Dla rezerwatu ustanowiono zadania ochronne Zarządzeniem Nr 6/2014 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 14.02.2014 r.

• **Ogólna charakterystyka rezerwatów.**

Tab.7. Ogólna charakterystyka rezerwatów (Wzór 3.)

Lp	Nazwa rezerwatu	Dz. Urz Nr poz.	Położenie		Typ i podtyp rezerwatu wg dominującego		Powierzchnia [ha] według		Powierzchnia [ha] objęta ochroną	Ważniejsze		Uwagi
			Oddz.	Gmina Leśnictwo	Przedmiotu ochronny	Typu środowiska	Dz. U.	Planu u. l.		Zbiorowiska zespoły roślinne	Grupy zwierząt	
1	„Lemierzyce”	M. P. Nr 12 z 1970 r. poz. 105	3 c	Słońsk Lemierzyce	Fitocenotyczny (PFI) Zbiorowisk leśnych (zl)	Leśny i borowy (EL) Lasów nizinnych (lni)	3,32	3,32	3,3239	<i>Circeto – Abietum</i> <i>Viola odoratae – Ulnetum</i> <i>Ficario Ulnetum campestris</i>	Ptaki	-
2	„Dolina Postonii”	Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 2 z 2005 r., poz. 25	3 a, b, d; 4 a, b, c, d, f, ~a, ~b; 5 a, ~a, ~b; 6 a, b, c, d, ~a, ~b; 7 a, b, c, d, f, g, ~a, ~b; 8 a, b, c, d, f, g, ~a, ~b; 9 a, b, c, ~b; 10 a, b, d, ~a; 11 a, ~a, ~b; 12 a, b, ~a, ~b; 13 a, b, c, g, ~a, ~b.	Słońsk Lemierzyce Słońsk	Fitocenotyczny (PFI) Zbiorowisk leśnych (zl)	Leśny i borowy (EL) Lasów nizinnych (lni)	68,6574	65,33	65,3335	<i>Gadlio sylwatici - Carpinetum</i>	Ptaki Owady	-

3. Park krajobrazowy.

Park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

- **Park Krajobrazowy Ujście Warty**

Park Krajobrazowy Ujście Warty powstał na mocy rozporządzenia Nr 7 Wojewody Gorzowskiego z dnia 18 grudnia 1996 r. w sprawie utworzenia Parku Krajobrazowego p.n. „Ujście Warty” (Dz. Urz. Woj. Gorzowskiego Nr 1 z 14.02.1997 r.).

Obecnie obowiązującymi aktami prawnymi dotyczącymi parku są:

- rozporządzenie Nr 21 Wojewody Lubuskiego z dnia 15 listopada 2004 r. o zmianie rozporządzenia Nr 7 Wojewody Lubuskiego z dnia 4 czerwca 2002 r. w sprawie utworzenia Parku Krajobrazowego „Ujście Warty” (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego Nr 91, poz. 1357);
- rozporządzenie Nr 16/2005 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 27 lipca 2005 r. w sprawie Parku Krajobrazowego „Ujście Warty” (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 64, poz. 1379).

Park zajmuje obszar o powierzchni 20 532,46 ha, z czego na terenie województwa lubuskiego zajmuje 18 733,97 ha, natomiast na terenie województwa zachodniopomorskiego zajmuje 1 798,49 ha.

Tab.8. Zestawienie powierzchni Parku Krajobrazowego Ujście Warty.

Park Krajobrazowy Ujście Warty	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej nadleśnictwa	Pow. leśna [ha]	Pow. nieleśna [ha]	Pow. wg. przyporządkowania do grup powierzchni [ha]
Powierzchnia Parku	20 532,46	12 740,85	930,37	4,96	815,39	114,98	924,93
Wykaz Oddz. pododdz.:							
Obręb Ośno Lubuskie: 1 , 2 , 3~a, 3a, 3b, 3c, 3d, 3f, 3g, 3h, 3i, 3j, 3k, 3l, 3m, 3n, 4 , 5 , 6 , 7 , 8 , 9 , 10 , 11 , 12 , 13 , 14 , 15 , 16 , 17~a, 17~b, 17c, 17d, 17f, 18 , 48 , 49 , 50 , 51 , 52 , 53 , 54 , 55 , 56~a, 56a, 56b, 56c, 84a, 87 , 88 , 89 , 90 , 91 , 92 , 93 , 430g, 430h, 430i, 432 , 433 , 434.							

Okolice ujścia Warty to jedno z najciekawszych miejsc w Polsce. Krzyżują się tu dwie wielkie rzeki: Odra i Warta, kształtujące niezwykle charakter tego terenu.

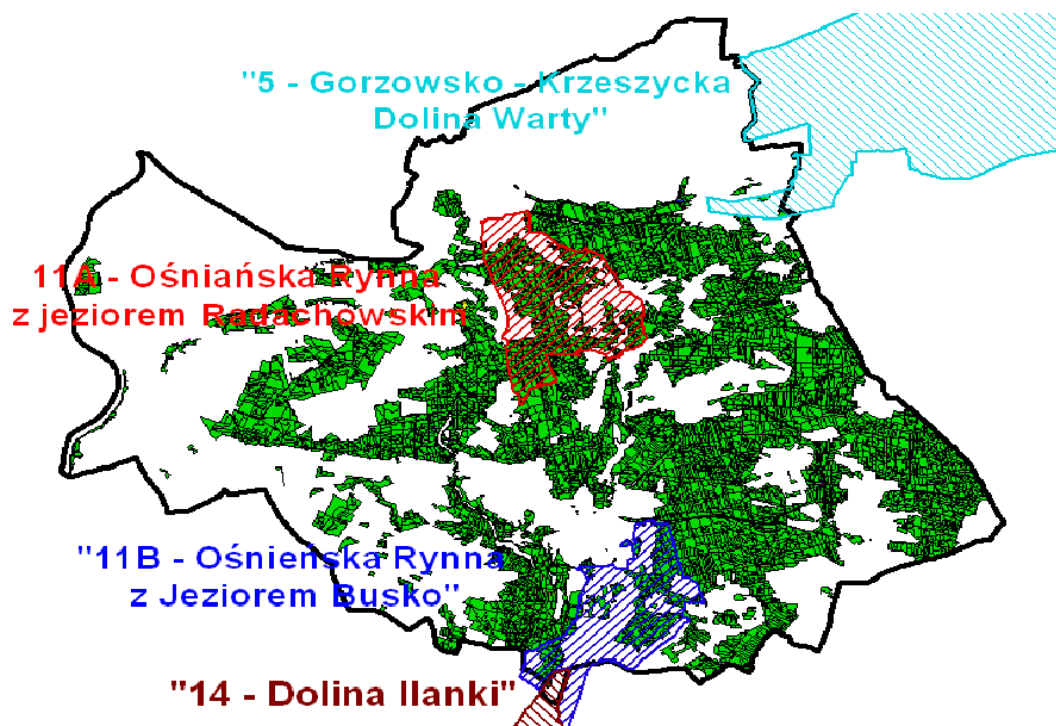
Cechą wyróżniającą krajobraz Parku spośród wielu innych są dominujące tereny otwarte – rozległe podmokłe łąki i pastwiska, liczne starorzecza, torfianki, glinianki, śródpolne oczka wodne i niewielkie zadrzewienia. Przecinająca je sieć niewielkich rzek i kanałów melioracyjnych liczy ponad 300 km długości i jest pozostałością rozbudowanej niegdyś sieci hydrologicznej rzeki Warty. Do drugiej połowy XVIII w. przyujściowy odcinek Warty miał charakter śródlądowej delty o rozległej powierzchni. W następnych okresach przeprowadzono szereg prac zmierzających do ujarznienia „dzikich” meandrów rzeki i przynajmniej częściowego osuszenia terenu. Pomimo tych przekształceń dolina dolnej Warty posiada ogromną wartość przyrodniczą. Poza terasami Odry i Warty występują tu także morenowe wysoczyzny i sandry. Szata roślinna parku jest bardzo różnorodna. Jest to także obszar cenny dla awifauny.

Celem ochrony obszarów położonych w granicach Parku jest zachowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych, typowych dla dolin dużych rzek wraz z otaczającymi je krawędziami wysoczyzn, to jest zachowanie w typowym środowisku charakterystycznej bioróżnorodności, na zasadach równoważenia celów gospodarczych i ochrony środowiska.

4. Obszary Chronionego Krajobrazu.

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe dzięki możliwości zaspokajania potrzeb związanych z masową turystyką i wypoczynkiem lub z racji pełnionej funkcji korytarzy ekologicznych.

Na terenie Nadleśnictwa Ośno Lubuskie znajdują się cztery obszary chronionego krajobrazu:

Ryc.25. Położenie Nadleśnictwa Ośno Lubuskie na tle Obszarów Chronionego Krajobrazu.

- **Obszar Chronionego Krajobrazu „11A-Ośniańska Rynna z Jeziorem Radachowskim”**

Obecnie obowiązującym aktem prawnym w sprawie obszaru jest Uchwała Nr XLV/534/14 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 24 lutego 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z dnia 3 marca 2014 r. poz. 564).

Tab.9. Zestawienie powierzchni Obszaru Chronionego Krajobrazu „11A-Ośniańska Rynna z Jeziorem Radachowskim”.

„11A-Ośniańska Rynna z Jeziorem Radachowskim”	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa	Pow. leśna [ha]	Pow. nieleśna [ha]
Nadleśnictwo Ośno Lubuskie	2 223,00	2 223,00	1 406,66	7,50	1 371,46	35,20
Wykaz Oddz. pododdz.:						
Obręb Ośno Lubuskie: 24 , 35h, 36~a, 36~b, 36j, 37~a, 37f, 37g, 37h, 37i, 37j, 37k, 38~c, 38~d, 38c, 38d, 38f, 38g, 39 , 40 , 41 , 42 , 43 , 44 , 69~a, 69~b, 69d, 70~a, 70~b, 70~c, 70a, 70c, 70d, 70f, 70g, 70h, 70i, 71 , 72 , 73 , 74 , 75 , 76 , 77 , 78 , 108~b, 108d, 108f, 108g, 108h, 109 , 110 , 111 , 112 , 113 , 114 , 115 , 116 , 135~a, 135~b, 135c, 135d, 135f, 135g, 136 , 137 , 138 , 139 , 140 , 141 , 145 , 146 , 147 , 148 , 186 , 187 , 188 , 189 , 190 , 191 , 192 , 193 , 194 , 213 , 214~a, 214~b, 214a, 214b, 214c, 214d, 214f, 214g, 214h, 215~a, 215~b, 215~c, 215a, 215b, 215c, 215d, 215f, 215g, 215h, 215i, 215j, 216 , 217 , 218 , 219 , 220 , 221 , 222 , 223 , 224 , 254 , 255 , 256 , 257 , 258 , 297 , 298 , 299.						

Obszar położony w gminach: Ośno Lubuskie 150.00 ha, Słońsk 2 073,00 ha.

- **Obszar Chronionego Krajobrazu „11B-Ośnieńska Rynna z Jeziorem Busko”**

Obecnie obowiązującym aktem prawnym w sprawie obszaru jest Uchwała Nr XLV/534/14 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 24 lutego 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z dnia 3 marca 2014 r. poz. 564).

Tab.10. Zestawienie powierzchni Obszaru Chronionego Krajobrazu „11B-Ośnieńska Rynna z Jeziorem Busko”.

„11B-Ośnieńska Rynna z Jeziorem Busko”	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa	Pow. leśna [ha]	Pow. nieleśna [ha]
Nadleśnictwo Ośno Lubuskie	2 145,00	1 716,24	707,03	3,77	700,57	6,46
Wykaz Oddz. pododdz.:						
Obręb Ośno Lubuskie: 576~b, 576m, 576n, 615 , 616 , 656 , 657 , 658~b, 658o, 658p, 658r, 658t, 658w, 681 , 682 , 683 , 684 , 685 , 686 , 687 , 688 , 689~a, 689a, 709~a, 709~b, 709a, 709b, 709c, 709d, 709f, 709h, 709i, 709j, 709l, 709p, 710~a, 710a, 710b, 710c, 710d, 710f, 710g, 710h, 710i, 710j, 710k, 711 , 712 , 713 , 714~a, 714~b, 714a, 714b, 714g, 714i, 714j, 714m, 714n, 724 , 725 , 726 , 727 , 728 , 729~a, 729a, 729b, 729g, 729h, 730~a, 730f, 738~a, 739b, 739c, 739d, 739f, 739g, 740 , 741 , 742 , 743~a, 743~c, 743a, 743b, 743c, 743d, 743f, 743g, 743h, 743i, 744 , 745 , 746 , 755~a, 755~b, 755a, 755b, 755c, 755d, 755f, 755g, 755j, 756.						

Obszar położony w gminach: Ośno Lubuskie 1 972,00 ha, Rzepin 173,00 ha.

- **Obszar Chronionego Krajobrazu „14 – Dolina Ilanki”**

Obecnie obowiązującym aktem prawnym w sprawie obszaru jest Uchwała Nr XLV/534/14 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 24 lutego 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z dnia 3 marca 2014 r. poz. 564).

Tab.11. Zestawienie powierzchni Obszaru Chronionego Krajobrazu „14 – Dolina Ilanki”.

„14 – Dolina Ilanki”	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa	Pow. leśna [ha]	Pow. nieleśna [ha]
Nadleśnictwo Ośno Lubuskie	7 864,00	72,91	5,96	0,03	5,96	0,00
Wykaz Oddz. pododdz.:						
Obręb Ośno Lubuskie: 755h, i ,k, l, m.						

Obszar położony w gminach: Cybinka 1 138,00 ha, Rzepin 2 421,00 ha, Słubice 136,00 ha, Torzym 4 169,00 ha.

- **Obszar Chronionego Krajobrazu – „5 - Gorzowsko - Krzeszycka Dolina Warty”**

Obecnie obowiązującym aktem prawnym w sprawie obszaru jest Uchwała Nr XXXIII/352/12 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 19 grudnia 2012 r. (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z dnia 24 grudnia 2012 r. poz. 2867).

Tab.12. Zestawienie powierzchni Obszaru Chronionego Krajobrazu „5 - Gorzowsko - Krzeszycka Dolina Warty”.

„5 - Gorzowsko - Krzeszycka Dolina Warty”	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa	Pow. leśna [ha]	Pow. nieleśna [ha]
Nadleśnictwo Ośno Lubuskie	15 086,00	207,81	19,42	0,10	17,96	1,46
Wykaz Oddz. pododdz.:						
Obręb Ośno Lubuskie: 1~a, j, k, 56 ~a, a, b, c.						

Obszar położony w gminach: Ośno Lubuskie 7 660 ha, Deszczno 343 ha, Krzeszyce 6 028 ha, Lubiszyn 7 ha, Słońsk 221 ha, Witnica 827 ha.

5. Obszar Natura 2000.

Natura 2000 jest przyjętym przez Unię Europejską systemem ochrony wybranych elementów przyrody, najważniejszych z punktu widzenia całej Europy. System ten nie ma zastępować systemów krajowych, ale je uzupełniać – dawać merytoryczne podstawy do zachowania dziedzictwa przyrodniczego w skali kontynentu. Polega na wybraniu (wg określonych kryteriów), a następnie objęciu skuteczną ochroną określonych obszarów. Podstawę do wybrania i ochrony obszarów zaliczanych do systemu Natura 2000 stanowią dwie dyrektywy europejskie: Dyrektywa Ptasia i Dyrektywa Siedliskowa:

- **Dyrektywa Rady 2009/147/WE** (Wild Birds Directive) z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (tzw. Dyrektywa Ptasia). W myśl tej dyrektywy powołuje się **Obszary Specjalnej Ochrony (OSO)**.
- **Dyrektywa Rady 92/43/EWG** (Habitat Directive) z dnia 21 maja 1992 r. o ochronie naturalnych siedlisk przyrodniczych oraz dziko żyjącej fauny i flory (tzw. Dyrektywa Habitatowa bądź Siedliskowa). Dyrektywa ta zobowiązuje kraje Unii Europejskiej do typowania terenów ważnych dla ochrony gatunków oraz siedlisk, jako **Specjalnych Obszarów Ochrony (SOO)**.

W dniu 16 listopada 2012 r. Komisja Europejska zatwierdziła Obszary Mające Znaczenie dla Wspólnoty. Z chwilą zatwierdzenia obszaru przez Komisję Europejską obszar podlega wszystkim przepisom ustaw. Wyznaczenie obszarów siedliskowych (SOO) nastąpi w drodze rozporządzenia Ministra Środowiska.

Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011r. wyznaczono 144 obszary specjalnej ochrony ptaków.

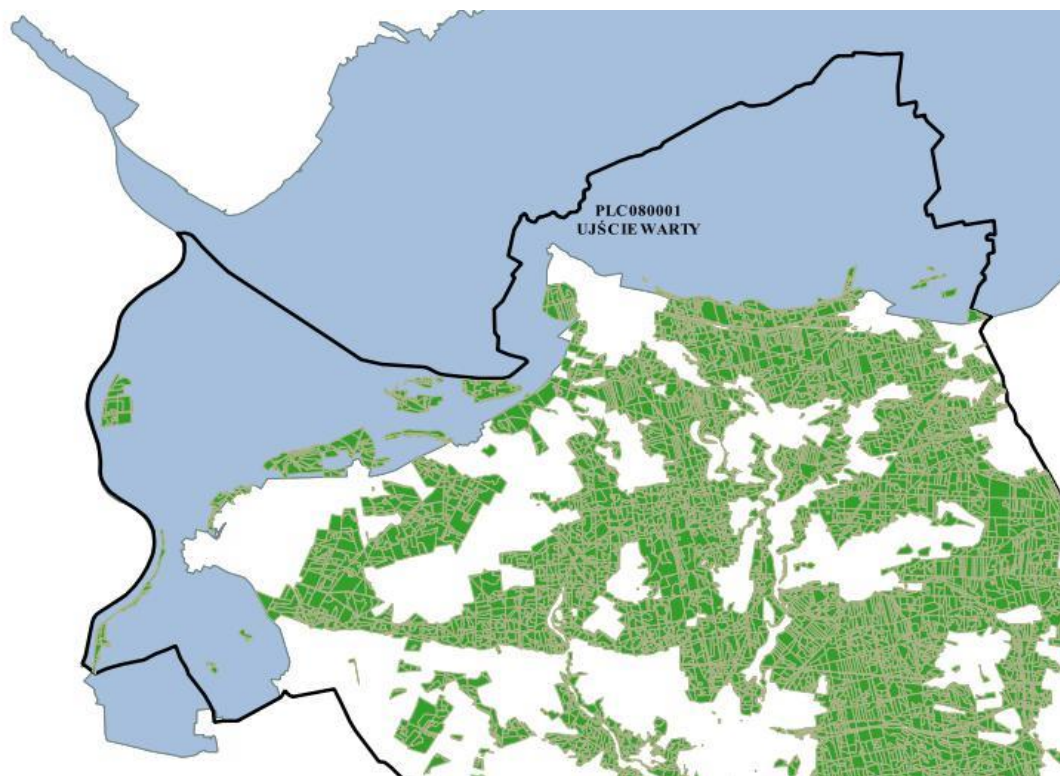
Art. 33. 1. Ustawy o Ochronie Przyrody zabrania podejmowania działań mogących w znaczący sposób pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, a także w znaczący sposób wpłynąć negatywnie na gatunki, dla ochrony których został wyznaczony obszar Natura 2000.

Przepis ten stosuje się odpowiednio dla projektowanych obszarów Natura 2000.

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Ośno Lubuskie znajduje się:

specjalny obszar ochrony siedlisk i obszar specjalnej ochrony ptaków:

- **Ujście Warty PLC080001.**

Ryc.12. Położenie Nadleśnictwa Ośno Lubuskie na tle obszaru Natura 2000.

Tab.13. Zestawienie zbiorcze powierzchni obszarów Natura 2000 w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.

	Powierzchnia [ha]	
Sumaryczna powierzchnia obszarów Natura 2000	930,37	% pow. nadleśnictwa
Rzeczywista powierzchnia obszarów Natura 2000	930,37	4,96

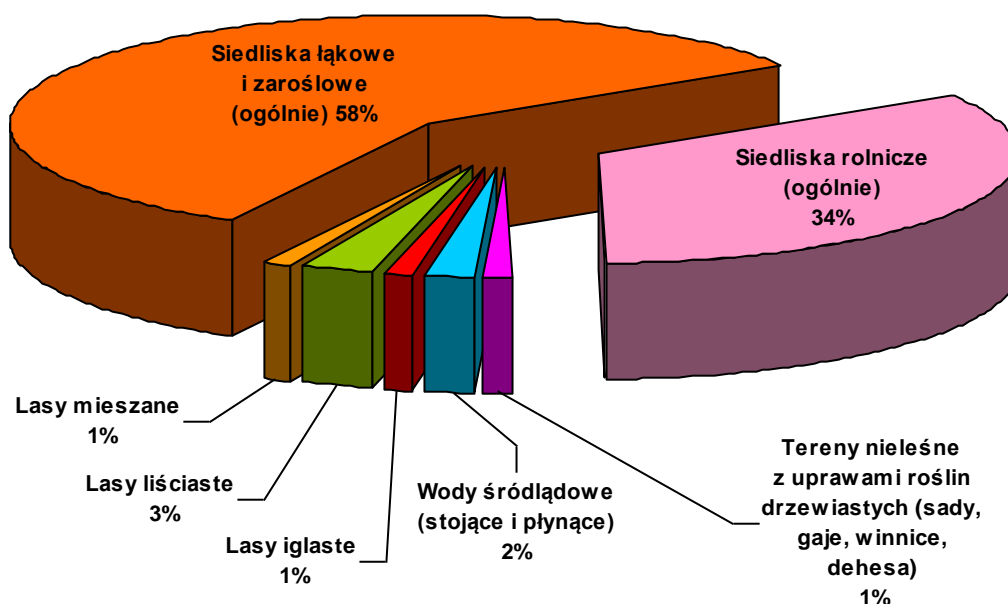
- **Ujście Warty PLC80001**

Obszar o powierzchni 33 297,40 ha. Obecnie obowiązującym aktem prawnym dotyczącym obszaru jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. (D. U. Nr 25 z 4 lutego 2011 r. poz. 133), zmienione Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 29 marca 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. z 30 marca 2012, poz. 358).

Tab.14. Zestawienie powierzchni Ujście Warty PLC080001.

PLC080001 Ujście Warty	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. nadleśnictw a [ha]	% powierzchni ogólnej nadleśnictwa	Pow. leśna [ha]	Pow. nieleśna [ha]	Pow. wg. przyporządkow ania do grup powierzchni [ha]
Nadleśnictwo Ośno Lubuskie	33 297,40	12 740,85	930,37	4,96	815,39	114,98	951,45
Wykaz Oddz. pododdz.:							
Obręb Ośno Lubuskie: 1 , 2 , 3~a, 3a, 3b, 3c, 3d, 3f, 3g, 3h, 3i, 3j, 3k, 3l, 3m, 3n, 4 , 5 , 6 , 7 , 8 , 9 , 10 , 11 , 12 , 13 , 14 , 15 , 16 , 17~a, 17~b, 17c, 17d, 17f, 18 , 48 , 49 , 50 , 51 , 52 , 53 , 54 , 55 , 56~a, 56a, 56b, 56c, 84a, 87 , 88 , 89 , 90 , 91 , 92 , 93 , 430g, 430h, 430i, 432 , 433 , 434.							

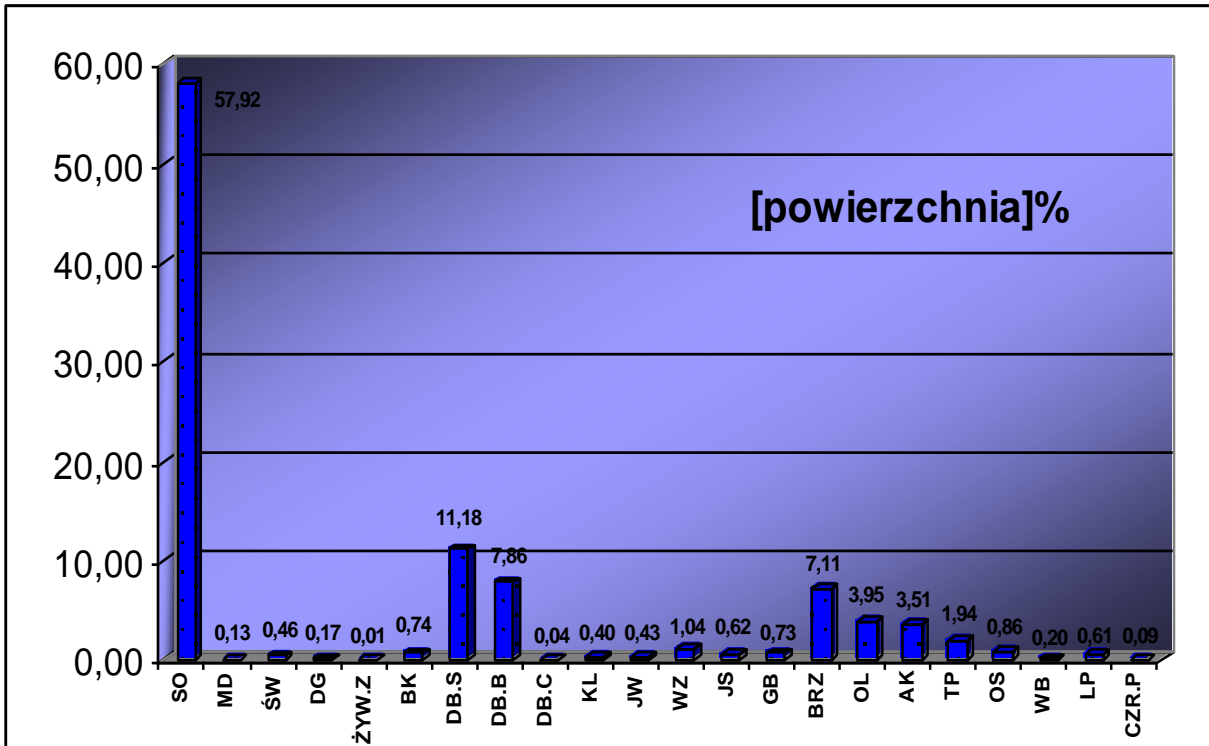
Ogólna charakterystyka obszaru:

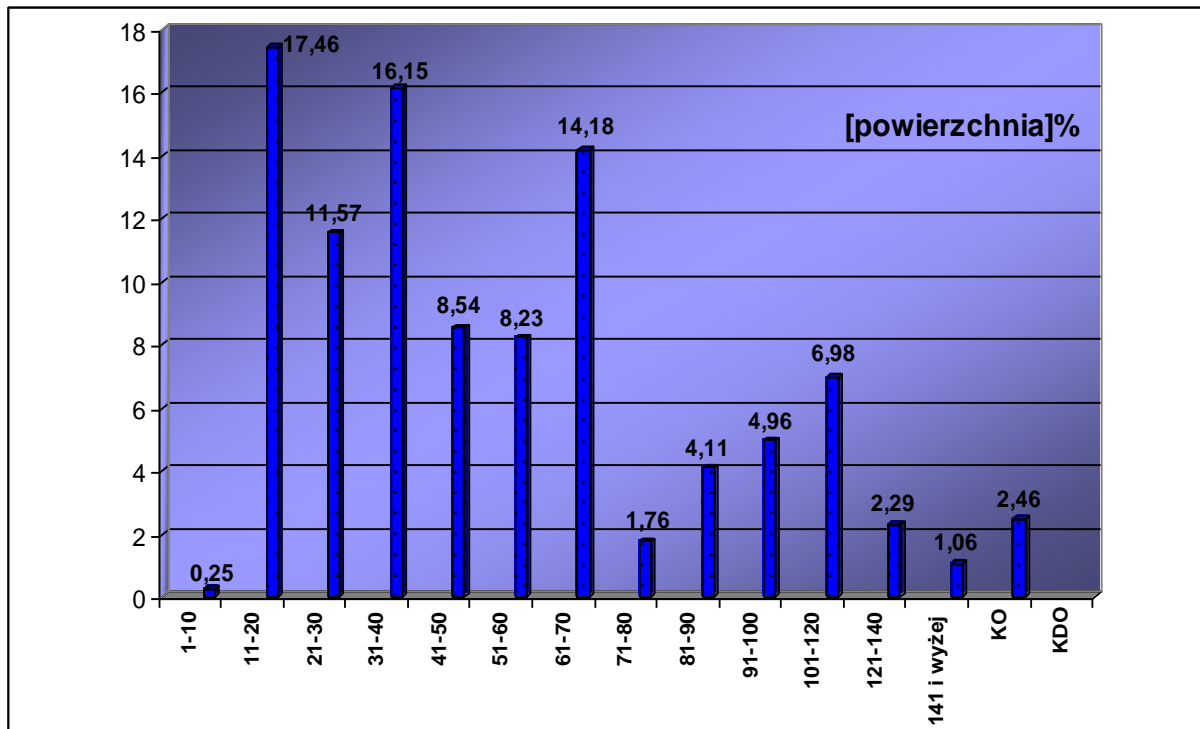
Ryc.13. Klasy siedlisk (% pokrycia) w Ujście Warty PLC080001 (wg SDF).

Opis obszaru

Obszar obejmuje terasę zalewową Warty, przy jej ujściu do Odry, wraz z Kostrzyńskim Zbiornikiem Retencyjnym i fragmentem doliny Odry, poprzecinaną licznymi odnogami cieków, starorzeczami i kanałami. Na terenach zalewowych dominują okresowo zalewane łąki i pastwiska, szuwary, zarośla wierzb i łągi wierzbowe. Prawie co roku około 1/3 obszaru jest zalewana przez wodę, roczne wahania jej poziomu dochodzą do 3,5 m, a najwyższy poziom wody występuje przeważnie w marcu lub kwietniu. Zdarzają się ponadto silne wahania poziomu wód pomiędzy wczesną wiosną i późną jesienią. Na obszarze poza wałami dominują ekstensywnie użytkowane łąki i pola orne. Na krawędzi dolin wykształciły się płyty muraw kserotermicznych.

Ryc.14. Udział powierzchniowy gatunków rzeczywistych w SOO, OSO Ujście Warty PLC080001.

Ryc.15. Zestawienie powierzchni klas wieku w SOO, OSO Ujście Warty PLC080001.

Wartość przyrodnicza i znaczenie

Obszar obejmuje ostoję ptasią oraz siedliskową w tych samych granicach.

Występuje co najmniej 35 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, 5 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK).

W okresie lęgowym obszar zasiedla ohar – ponad 10% populacji krajowej (C3), gęgawa – ponad 7% populacji krajowej (C3), płaskonos – ponad 5% populacji krajowej (C3), kropiatka – 3%-4% populacji krajowej (C6), krakwa – ponad 2% populacji krajowej (C3), czapla biała, łyska, szczudłak, ostrygojad (PCK) i krwawodziób – powyżej 1% populacji krajowej (C3, C6), czernica, mewa mała, rybitwa białoczarna (PCK), rybitwa białoskrzydła (PCK), rybitwa czarna i wodniczka (PCK) – co najmniej 1% populacji krajowej (C3, C6), głowienka, kszyc, śmieszka – około 1% populacji krajowej (C3); w stosunkowo wysokim zagęszczeniu (C7) występują: bocian biały, bocian czarny, derkacz, gąsiorek, jarzębatka, świergotek polny, podróżniczek, lerka, ortolan.

W obrębie ostoi znajdują się dwie duże kolonie bocianów białych: w Czarnowie i Kamieniu Małym.

W okresie wędrowek występuje gęś zbożowa – powyżej 15% populacji szlaku wędrowkowego (C3), łabędź krzykliwy, gęgawa – powyżej 10% populacji szlaku wędrowkowego (C2, C3), krzyżówka – powyżej 5% populacji szlaku wędrowkowego (C3), na perzowisku zbiera się 25 000 pierzających się ptaków, płaskonos – powyżej 4% populacji szlaku wędrowkowego, bocian czarny, czernica i głowienka – powyżej 2% populacji szlaku wędrowkowego i żuraw – powyżej 1% populacji szlaku wędrowkowego (C2); stosunkowo wysokie koncentracje (C7) osiągają: łabędź czarnodzioby, cyraneczka, rozeniec, świstun, batalion, błotniak zbożowy; ptaki wodno-błotne występują w koncentracjach powyżej 20000 osobników (C4).

W okresie zimy występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrowkowego (C2 i C3) następujących gatunków ptaków: łabędź krzykliwy, krzyżówka, łyska; ptaki wodno-błotne występują w koncentracjach powyżej 20 000 osobników (C4).

Obszar jest ostoją ptasią o randze europejskiej E 32 (Rozlewiska Warty Słońsk). Obszar objęty częściowo Konwencją Ramsar. W obszarze występują chronione siedliska przyrodnicze, łącznie 11 typów, reprezentowanych przez 14 podtypów, reprezentujące dobrze zachowane fragmenty dolin dużych rzek i ich krawędzi, ze starorzeczami, okresowo zalewanymi łąkami i pastwiskami, lasami lęgowymi, grądami i murawami kserotermicznymi. Łączna powierzchnia siedlisk chronionych na podstawie dyrektywy Rady 92/43/EWG wynosi ponad 7% powierzchni obszaru. Część ostoi – dawny rezerwat Słońsk, obecnie część Parku

Narodowego Ujście Warty jest jednym z najcenniejszych obszarów wodno-błotnych w Europie Środkowej. Przy północno-zachodniej granicy obszaru znajduje się system umocnień obronnych, które są miejscem zimowania dla dużej kolonii nietoperzy (do 500 os.).

Przedmioty ochrony

Tab.15. Zestawienie siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony w Ujście Warty PLC080001 (Kolorem zielonym wyróżniono leśne siedliska przyrodnicze).

Lp.	Kod przedmiotu ochrony	Nazwa przedmiotu ochrony	Ogólna ocena wg SDF	Liczba płatów na gruntach N-ctwa	Powierzchnia siedliska w obszarze na gruntach Nadleśnictwa
1	2	3	4	5	6
1.	3150	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne	A	1	2,40
2.	3270	Zalewane muliste brzegi rzek	A	-	-
3.	6120	Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe	C	3	1,93
4.	6210	Murawy kserotermiczne – priorytetowe są tylko murawy z istotnymi stanowiskami storczyków	B	11	11,97
5.	6430	Ziołorośla górskie i ziołorośla nadrzeczne	B	-	-
6.	6440	Łąki selernicowe	B	-	-
7.	6510	Niżowe i górskie łąki świeże użytkowane ekstensywnie	B	17	26,63
8.	9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny	C	21	42,14
9.	91E0*	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe	B	26	40,26

* siedliska o znaczeniu priorytetowym

- Gatunki zwierząt

Tab.16. Zestawienie gatunków ptaków stanowiących przedmioty ochrony w Ujście Warty PLC 080001 (Kolorem zielonym wyróżniono gatunki leśne).

Kod i nazwa przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia ogólnego wg SDF	Wymagania ekologiczne pod kątem istniejących i potencjalnych miejsc występowania
1	2
Ptaki wymienione w Załączniku I dyrektywy Rady 79/409/EWG	
A023 Ślepowron C	Zabagnione brzegi zbiorników wodnych.
A038 Łabędź krzykliwy C	Miejsca łęgowe stanowią siedliska wodne i podmokłe. Kluczowym miejscem gniazdowania są śródleśne

Kod i nazwa przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia ogólnego wg SDF	Wymagania ekologiczne pod kątem istniejących i potencjalnych miejsc występowania
	mokradła, oraz zabagnione doliny rzeczne i brzegi zbiorników wodnych, w tym jezior i stawów rybnych.
A073 Kania czarna C	Gatunek terytorialny, objęty ochroną strefową; osiedla się w pobliżu terenów otwartych z dużą ilością zbiorników wodnych; gniazda buduje w niewielkiej odległości od skraju lasu (50-100 metrów); żeruje głównie nad wodą
A075 Bielik C	Gatunek terytorialny, objęty ochroną strefową; gniazduje w starych lasach, w pobliżu zbiorników wodnych, nad którymi żeruje
A119 Kropiatka B	Zasiedla obszary zalewowe, starorzecza oraz tereny bagienne w dolinach rzek, jak i zabagnione obrzeża stawów i jezior.
A122 Derkacz C	Zasiedla otwarte i półotwarte tereny z żyznymi, podmokłymi, ekstensywnie użytkowanymi łąkami.
A127 Żuraw C	Miejsca lęgowe stanowią siedliska wodne i podmokłe. Kluczowym miejscem gniazdowania są śródleśne mokradła, oraz zabagnione doliny rzeczne i brzegi zbiorników wodnych, w tym jezior i stawów rybnych.
A151 Batalion C	Zasiedla rozległe, krótko ścięte i słabo użytkowane łąki w pobliżu małych zbiorników wodnych, bagien, torfowisk.
A177 Mewa mała B	Gniazduje na porośniętych roślinnością wodną wynurzoną brzegach rzek, jezior i innych zbiorników wodnych.
A193 Rybitwa rzeczna B	Zasiedla piaszczyste wyspy i półwyspy, z niską roślinnością zielną lub całkowicie jej pozbawione.
A195 Rybitwa białoczelna C	Gniazdowanie i żerowiska nie związane z lasami, związana z dolinami rzecznyymi i zbiornikami.
A196 Rybitwa białowąsa C	Gniazdowanie i żerowiska nie są związane z lasami; związana z dolinami rzecznyymi i zbiornikami wodnymi.
A197 Rybitwa czarna B	Gniazdowanie i żerowiska nie są związane z lasami; związana z dolinami rzecznyymi i zbiornikami wodnymi.
A294 Wodniczka C	Zasiedla podmokłe łąki z wysokimi trawami i kępami turzyc.

Kod i nazwa przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia ogólnego wg SDF	Wymagania ekologiczne pod kątem istniejących i potencjalnych miejsc występowania
A307 Jarzębka C	Zasiedla formacje krzewiaste, zarówno na terenach podmokłych jak i suchych, także nadrzeczne łożowiska.
Regularnie występujące Ptaki Migrujące nie wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG	
A039 Gęś zbożowa A	Gatunki zasiedlające bagna, tereny podmokłe i brzegi zbiorników wodnych.
A041 Gęś białoczelna B	
A043 Gęgawa C	
A048 Ohar B	
A050 Świstun C	
A051 Krakwa B	
A052 Cyraneczka C	
A053 Krzyżówka C	
A055 Cyranka B	
A056 Płaskonos B	
A059 Głowienka C	
A061 Czernica B	
A125 Łyska C	
A153 Kszyk C	
A160 Kulik wielki C	
A162 Krwawodziób B	
A179 Mewa śmieszka C	
A198 Rybitwa białoskrzydła B	

Tab.17. Zestawienie gatunków zwierząt stanowiących przedmioty ochrony w Ujście Warty PLC 080001 (Kolorem zielonym wyróżniono gatunki leśne)

Kod i nazwa przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia ogólnego wg SDF	Wymagania ekologicznych pod kątem istniejących i potencjalnych miejsc występowania
1	2
Ssaki wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG	
1308 Mopek C	Związany z terenami leśnymi. Latem żeruje wieczorem, między koronami. Zimuje w chłodnych pomieszczeniach.
1324 Nocek duży C	Żeruje w dojrzałych lasach z ubogim podszytem, na skoszonych łąkach, murawach, w sadach ze starymi drzewami.
1337 Bóbr europejski C	Gatunek związany ze środowiskiem wodnym
1355 Wydra C	Gatunek związany ze środowiskiem wodnym
Ryby wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG	
1124 Kiełb białopłetwy C	Gatunek związany ze środowiskiem wodnym
1130 Boleń C	
1134 Różanka C	
1145 Piskorz C	
1149 Koza C	
Bezkęgowce wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG	
1084 Pachnica dębowa C	Gatunek związany ze starymi, dziuplastymi drzewami z obszernymi próchnowiskami.
1088 Kozioróg dębosz C	Preferuje dobrze nasłonecznione, stare dęby, rosnące pojedynczo lub w niewielkich skupiskach, lubi także stare, dobrze prześwietlone dąbrowy.

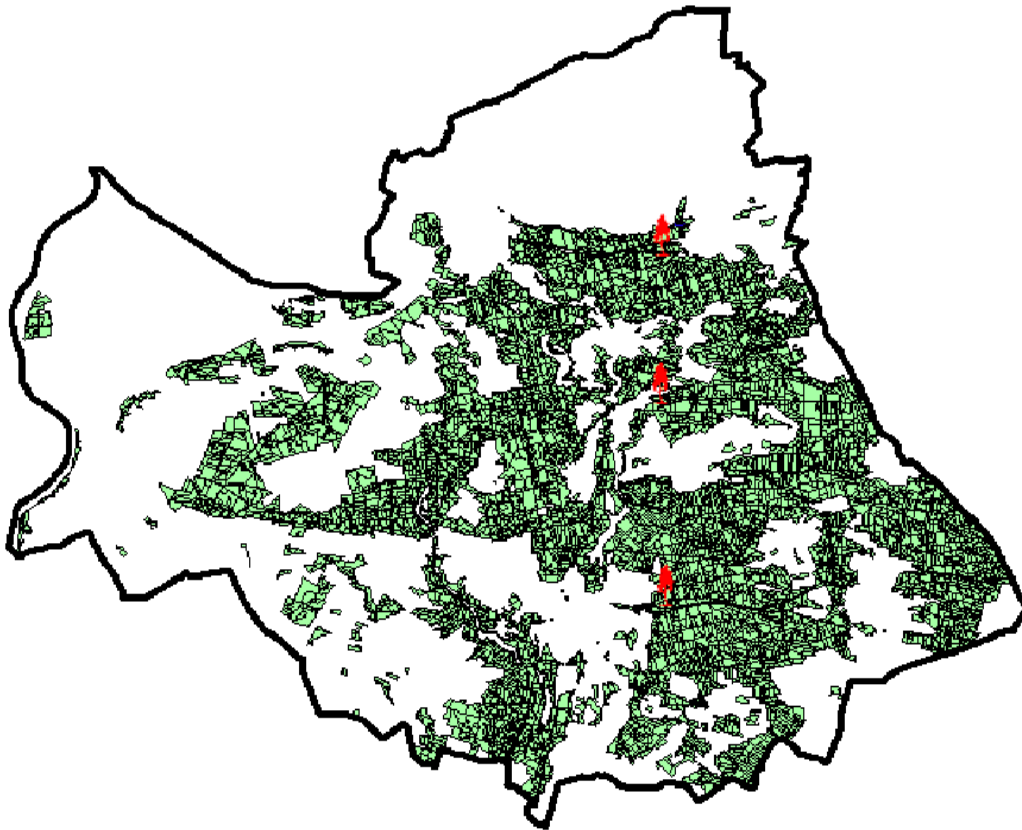
Zagrożenia

Do najistotniejszych zagrożeń wpływających na obszar i występujące na jego terenie elementy europejskiego dziedzictwa przyrodniczego należą: ograniczenie powierzchni koszonych łąk i wypasanych pastwisk, w tym kserotermicznych muraw oraz związana z tym sukcesja roślinności, zmiany reżimu wodnego obszarów zalewowych polegające na ograniczeniu długości trwania i wielkości zalewu.

6. Pomniki przyrody istniejące

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie¹⁵.

Na gruntach Nadleśnictwa Ośno Lubuskie znajdują się 3 pomniki przyrody. Są to pojedyncze drzewo, gałąz narzutowy oraz dęby szypułkowe stanowiące siedlisko jelonka rogacza *Lucanus cervus*. Ich wykaz zamieszczono poniżej:

Ryc. 16. Rozmieszczenie pomników przyrody w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.

¹⁵ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody ze zmianami (Dz. U. z 2013 r. Nr 0, poz. 627)

Tab.18. Wykaz istniejących pomników przyrody na gruntach N-ctwa Ośno Lubuskie (Wzór 5a.).

Lp.	Nr Rej.	Akt prawny	Dz. Urz. Woj. Poz.	Położenie		Gatunek	Obwód [cm]	Wys. [m]	Stan zdrowotny	Uwagi
				oddz.	gmina leśnictwo					
1.		Rozporządzenie Wojewody Lubuskiego Nr 46 z 19 maja 2006 r.	Nr 38 846 5.06.06 r	4 h	Słońsk Lemierzyce		1120	2	-	Głaz narzutowy
2.		Rozporządzenie Wojewody Lubuskiego Nr 14 z 7 marca 2006 r.	Nr 14 338 7.03.06 r	551 s	Ośno Lubuskie Ośno	Dęby szypułkowe stanowiące siedlisko Jelonka rogacza <i>Lucanus cervus</i>			-	Dęby szypułkowe stanowiące siedlisko Jelonka rogacza <i>Lucanus cervus</i>
3.		Rozporządzenie Wojewody Lubuskiego Nr 46 z 19 maja 2006 r.	Nr 38 846 5.06.06 r	211 g	Ośno Lubuskie Radachów	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	400	25	3	Pojedyncze drzewo. Drzewo zostało uszkodzone przez wiatr w 2004 roku

Ryc.17. Pomnik przyrody głaz narzutowy w oddz. 4 h (Fot. Radosław Parkoła).

Na skraju miejscowości Lemierzyce w pododdziale 4 h, znajduje się duży głaz, pomnik przyrody o historii znaczącej dla tej ziemi. Miejscowa ludność niemiecka nazywała go niegdyś Moricstein – Kamieniem Moritza, na cześć Moritza von Nassau, zasłużonego dla wsi joannickich mistrza tego zakonu z XVII wieku, budowniczego nowego zamku w Słońsku,

który w roku 1681 odbudował spalony kościół w Lemierzycach. Pod koniec wieku XIX kamień przemianowano na Bismarckstein i wtedy prawdopodobnie otrzymał inskrypcję. Jak można domniemywać, żołnierze V Dywizji Wojska Polskiego napis niemiecki usunęli i wykuli w tym miejscu polski ze znamionym tekstem będącym wykładnią ówczesnej politycznej doktryny Ziem Odzyskanych wypracowanej przez poznańskie środowisko naukowe Instytutu Zachodniego: „MYŚMY TUTAJ NIE PRZYSZLI – MYŚMY TUTAJ WRÓCILI”. Kamień ten ze swoją polską inskrypcją, odsłonięty wiosną 1945 roku, jest pierwszym polskim pomnikiem na Ziemi Lubuskiej. Jego przesłanie dokumentuje wyrażenie ówczesną politykę historyczną władz, a przez osoby, które go wystawiły, wprowadza nas w problematykę usunięcia Niemców z tej ziemi.¹⁶

7. Pomniki przyrody proponowane

Na terenie Nadleśnictwa Ośno Lubuskie proponuje się ustanowić kolejne pomniki przyrody.

Tab.19. Wykaz proponowanych pomników przyrody na gruntach Nadleśnictwa Ośno Lubuskie.

Lp	Położenie		Opis obiektu						Uwagi
	oddz. poddz.	gmina leśnictwo	rodzaj gatunek	przybliżony wiek	obwód (cm)	wys. (m)	stan zdrojotny	pow. (ha)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Obwód Ośno Lubuskie									
1.	517 m	Ośno Lubuskie Ośno	Głaz narzutowy	-	710	-	-	-	Utracił status obiektu pomnika przyrody poprzez niepodtrzymanie aktem prawnym.
2.	17 f	Słońsk Słońsk	Dąb szypukowy	-	400	27	1	-	Propozycja Nadleśnictwa i BULiGL
3.	375 p	OśnoLubuskie Ośno	Aleja 23 Dębów szypułkowych	-	160-320	28	2	-	Propozycja Nadleśnictwa i BULiGL
4.	371 f	OśnoLubuskie Gronów	Dąb szypukowy	-	470	28	2	-	Propozycja Nadleśnictwa

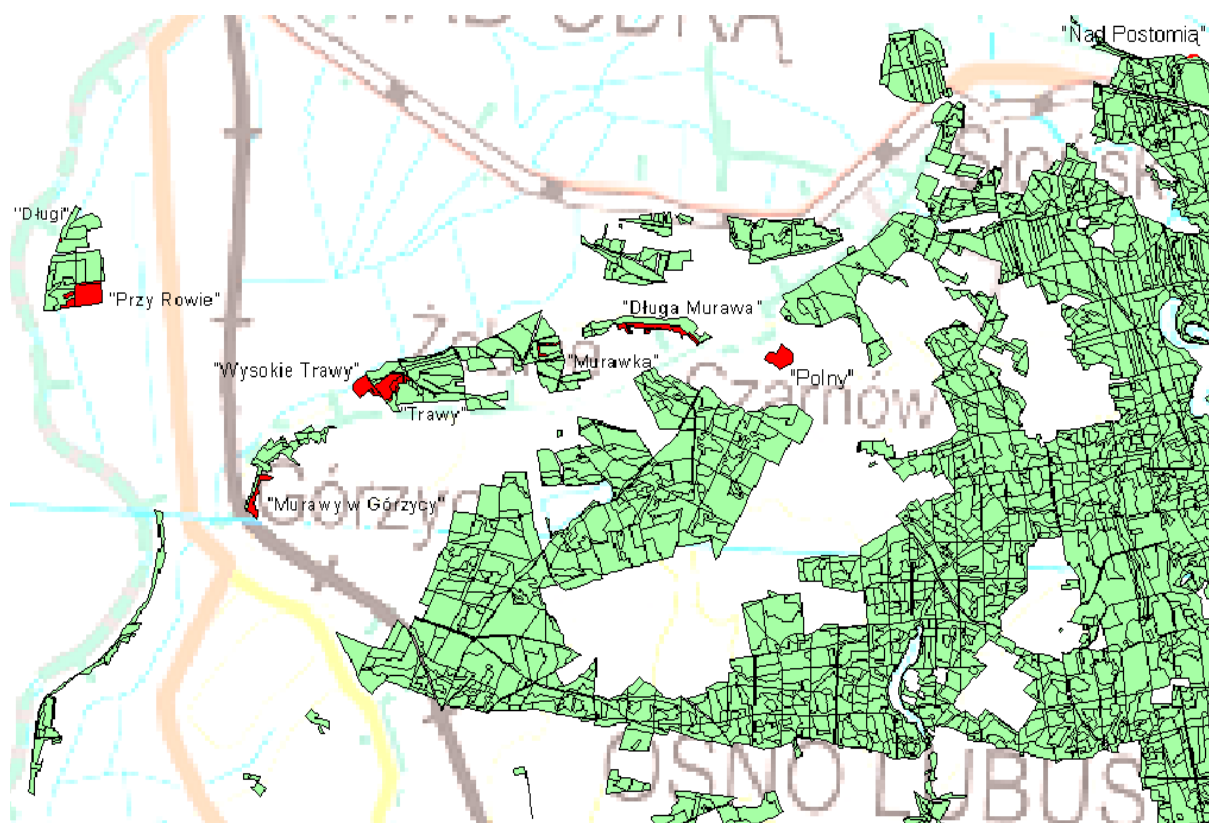
Na terenie Nadleśnictwa Ośno Lubuskie znajduje się wiele cennych drzew, które ze względu na swe położenie (oddalone od dróg, rosnące wewnątrz drzewostanów) nie przedstawia się jako proponowane pomniki przyrody. Wykaz tych drzew zamieszczono w dalszej części Programu.

¹⁶ Zbigniew Czarnuch „Ujarzmianie rzeki Człowiek i woda w rejonie ujścia Warty”. 2008 r.

8. Użytki ekologiczne istniejące

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej- naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania¹⁷.

Na terenie Nadleśnictwa Ośno Lubuskie znajduje się 9 istniejących użytków ekologicznych zajmujących łącznie powierzchnię 57,07 ha.

Ryc. 18. Położenie użytków ekologicznych w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.

¹⁷ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody ze zmianami (Dz. U. z 2013 r. Nr 0, poz. 627).

Tab.20. Wykaz użytków ekologicznych.

Lp.	Nazwa	Gmina <i>Leśnictwo</i>	Adres leśny	Pow. wydz . [ha]	Pow. Nadl. (pow. ogólna) [ha]	Podstawa prawna	Opis, uwagi	
1.	„Murawy w Górzycy”	Górzycza Czarnów	93 m	5,16	5,16	Uchwała nr XXXI.167.2013 Rady Gminy w Górzycy z dnia 30 sierpnia 2013 r. (Dz. Urz. Woj Lubuskiego z 5 września 2013 poz. 1935)	Kompleks roślinności ciepłolubnej z cennymi płatami muraw kserotermicznych na zboczu pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej	
2.	„Przy Rowie”		54 g	12,45	15,92* (Według rozporz. 15,91)	Rozporządzenie Nr 5 Wojewody Lubuskiego z dnia 25.03.2002 r. (Dz. Urz. Woj. Lub. nr 44, poz. 554 z dnia 19.04.2002 r)	Teren odkryty porośnięty traworoślami z dominacją trzcinnika piaskowego i muraw napiaskowych. Ochrona ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodnych typów siedlisk.	
			55 f	1,02				
			55 i	0,72				
			55 j	1,73				
3.	„Polny”		120 f	8,76	8,76			Fort wojskowy z okresu I Wojny Światowej, fragmenty muraw kserotermicznych. Ochrona ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodnych typów siedlisk.
4.	„Długi”		53 d	0,26	0,26* (Według rozporz. 0,30)			Teren podmokły (okresowo zalewany) położony w Dolinie Odry. Ochrona ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodnych typów siedlisk.
5.	„Długa Murawa”		87 c	5,38	8,34* (Według rozporz. 8,33 ha)			Murawy kserotermiczne położone na krawędzi Doliny Warty. Ochrona ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodnych typów siedlisk.
			87 d	0,50				
			87 f	0,41				
		87 g	0,25					
		87 h	0,40					
		87 i	0,41					
87 j	0,99							
6.	„Murawka”	88 d	0,43	1,95	Murawy kserotermiczne położone na krawędzi Doliny Warty. Ochrona ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodnych typów siedlisk.			
		88 f	0,33					
		88 g	0,10					
		88 h	0,17					
		88 i	0,92					
7.	„Wysokie Trawy”	92 k	7,34	7,47		Murawy kserotermiczne położone na krawędzi Doliny Warty. Ochrona ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodnych typów siedlisk.		
		92 l	0,11					
		92 m	0,02					
8.	„Trawy”	92 c	6,31	8,96			Murawy kserotermiczne położone na krawędzi Doliny Warty. Ochrona ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodnych typów siedlisk.	
		92 d	2,65					
9.	„Nad Postomią”	Słońsk <i>Słońsk</i>	12 a	0,25	0,25			Ochrona ekosystemów mających znaczenia dla zachowania różnorodnych typów siedlisk.
Razem Nadleśnictwo				57,07				

* Powierzchnia inna niż w rozporządzeniu ze względu na zmiany danych ewidencyjnych dotyczących działek, w których znajdują się użytki ekologiczne. Na dzień 1.01.2015 r. nie ma rozporządzenia w sprawie wprowadzonych zmian ewidencyjnych dotyczących użytków ekologicznych.

Ryc.19. Użytek ekologiczny „Murawy w Górzycy” z widocznym ogrodzeniem służącym do ekstensywnego wypasu ” (Fot. Radosław Parkoła).

9. Użytki ekologiczne proponowane

Na terenie Nadleśnictwa Ośno Lubuskie proponuje się utworzyć siedem użytków ekologicznych o łącznej powierzchni 30,91 ha. (Propozycje BULiGL Oddz. Gorzów Wlkp., Nadleśnictwa Ośno Lubuskie).

Tab.21. Wykaz proponowanych użytków ekologicznych.

Lp.	Gmina Nazwa	Położenie Leśnictwo pododdział	Pow. [ha]	Opis Cel ochrony	Uwagi
1.	Słońsk „-”	Lemierzyce 61 j, 62j	5,13	Torfowisko. Mszar wełnianki pochwowatej i wąskolistnej, żurawina, bobrek trójlistkowy, rosiczka okrągłolistna. Stanowisko żurawia. kategoria gruntu: bagno,	-
2.	Słońsk „-”	Słońsk 68 d, 69 i	3,01	Kompleks wodno torfowiskowy, mszar torfowcowy, żurawina, rosiczka okrągłolistna, grąźel żółty. kategoria gruntu: bagno,	-
3.	Słońsk „-”	Słońsk 43 g, h, 44 i	6,31	Kompleks wodno torfowiskowy, mszar torfowcowy, żurawina, wełnianka wąskolistna, interesująca awifauna. kategoria gruntu: bagno, zbiornik wodny,	-
4.	Rzepin „-”	Świniary 731 k, 746 b	2,53	Torfowisko wysokie. Mszar wełniankowy, wełnianka wąskolistna i pochwowata, rosiczka okrągłolistna, turzyca bagienna, modrzewnica europejska, bobrek trójlistkowy. W centrum zagłębienie z wodą. Miejsce godów kumaka nizinnego	-

Lp.	Gmina Nazwa	Położenie Leśnictwo pododdział	Pow. [ha]	Opis Cel ochrony	Uwagi
				i żab zielonych. kategoria gruntu: bagno,	
5.	Rzepin „-”	Świniary 729 c	1,50	Torfowisko ze śladami eksploatacji torfu, przesuszony mszar welnianki pochwowatej zarastający brzozą omszoną, w obniżeniach zbiorowiska wysokoturzycowe i welnianka wąskolistna. kategoria gruntu: bagno,	-
6.	Rzepin „-”	Świniary 718 c	5,38	Kompleks przesuszonych torfowisk przejściowych z pozostałościami charakterystycznej roślinności, rosiczka okrągłolistna, turzyca bagienna, bobrek trójlistkowy, żurawina, modrzewnica europejska. Kumak nizinny, żuraw. kategoria gruntu: bagno,	-
7.	Rzepin „-”	Świniary 733 j	7,05	Kompleks przesuszonych torfowisk przejściowych z pozostałościami charakterystycznej roślinności, rosiczka okrągłolistna, turzyca bagienna, bobrek trójlistkowy, żurawina, modrzewnica europejska. Kumak nizinny, żuraw. kategoria gruntu: bagno,	-
Ogółem Nadleśnictwo			30,91		

Powierzchnie wyznaczone, jako proponowane użytki ekologiczne w ekosystemie leśnym odgrywają ważną rolę ekologiczną. Wpływają na wzbogacenie różnorodności biologicznej, urozmaicenie krajobrazu, utrzymanie w równowadze stosunków wodnych oraz stanowią miejsca lęgowe i bytowania wielu zwierząt.

Gospodarka na tych obszarach powinna zmierzać do zapewnienia takich warunków środowiska, które gwarantują zachowanie cennych biotopów, a szczególnie zachowanie aktualnych warunków hydrologicznych. W przypadku istnienia elementów degradujących (np. wysypisk śmieci, oczyszczalni ścieków, arterii komunikacyjnych i in.) działanie powinno zmierzać do zminimalizowania ich oddziaływania na drodze rozwiązań technicznych lub prawnych.

10. Zespoły przyrodniczo – krajobrazowe istniejące

Zespołami przyrodniczo – krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne¹⁸.

Na terenie Nadleśnictwa Ośno Lubuskie znajdują się dwa zespoły przyrodniczo-krajobrazowe „Uroczyska Ośniańskich Jezior” o powierzchni 2 046,00 ha oraz „Uroczysko Doliny Lenki” o powierzchni 1 232,00 ha.

¹⁸ Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. z 2013 r. Nr 0, poz. 627).

Zespół pod nazwą „Uroczyska Ośniańskich Jezior” o powierzchni 2 046,00 ha tworzy obszar obejmujący rynnę 9 jezior.

Cel ochrony:

Celem ochrony jest zachowanie rynny 9 jezior wraz z malowniczym krajobrazem poleśnym położonym w zachodniej części gminy Ośno Lubuskie.

Zespół pod nazwą „Uroczysko Doliny Lenki” obejmuje obszar o powierzchni 1 232,00 ha.

Cel ochrony:

Celem ochrony jest mało zmieniony obszar różnych ekosystemów występujących nad rzeką Lenką.

Tab.22. Wykaz zespołów przyrodniczo - krajobrazowych.

Lp.	Nazwa	Położenie		Podstawa prawna	Uwagi
		Powierzchnia Nadleśnictwa <i>Pow. wg. przyporządkowania do grup powierzchni</i> (pow. ogólna) [ha]	Gmina <i>Leśnictwa</i>		
1.	„Uroczyska Ośniańskich Jezior”	1 315,64 1 349,29 (2 046,00)	Ośno Lubuskie <i>Lipienica</i> <i>Świniary</i> <i>Gronów</i>	Uchwała Nr XVI/128/08 Rady Miejskiej w Ośnie Lubuskim z 11.09.2008 r. (Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 101, poz. 1491 z 08.10.2008)	-
2.	„Uroczysko Doliny Lenki”	631,60 645,23 (1 232,00)	Ośno Lubuskie <i>Radachów</i> <i>Lipienica</i>	Uchwała Nr XVI/128/08 Rady Miejskiej w Ośnie Lubuskim z 11.09.2008 r. (Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 101, poz. 1491 z 08.10.2008)	-
Razem		1947,24 1994,52 (3 278,00)			

11. Ochrona gatunkowa

Ochrona gatunkowa obejmuje okazy gatunków oraz siedliska i ostoje roślin, zwierząt i grzybów. Ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących na terenie kraju lub innych państw członkowskich Unii Europejskiej rzadkich, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie przepisów umów międzynarodowych, w których Rzeczpospolita Polska jest stroną, gatunków roślin, zwierząt, grzybów oraz ich siedlisk i ostoi, a także zachowania różnorodności gatunkowej i genetycznej¹⁹.

Listę gatunków podlegających ochronie zawierają: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z dnia 16 października 2014 r., poz. 1409), Rozporządzenie MŚ z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. z dnia 16 października 2014 r., poz. 1409) oraz Rozporządzeniem MŚ z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z dnia 10 października 2014 r, poz.1348), na podstawie Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody ze zmianami (Dz. U. z 2013 r. Nr 0, poz. 627).

• Ochrona gatunkowa grzybów i porostów.

Określając listę gatunków grzybów, zagrożonych i rzadkich opierano się na: terenowych pracach urzędniowych (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2013), waloryzacjach przyrodniczych gmin obejmujących zasięgiem teren Nadleśnictwa Ośno Lubuskie, Programie Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Ośno Lubuskie na lata 2005 - 2014, Waloryzacji przyrodniczej Nadleśnictwa.

Do cenniejszych gatunków zlokalizowanych w Nadleśnictwie należy szmaciak gałęzisty *Sparassis crispa*.

Dla zamieszczonych na liście gatunków podana jest ich lokalizacja, status ochronny, kategoria zagrożenia na czerwonych listach, dyrektywach i konwencjach, a także źródło informacji.

Szczegółowa lokalizacja zinwentaryzowanych gatunków grzybów zamieszczona jest w wykazie stanowiącym osobny tom.

¹⁹ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody ze zmianami (DZ. U. z 2013 r. Nr 0, poz. 627).

Tab.23. Wykaz chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków grzybów i porostów.

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	SP	KZ
Grzyby				
1.	<i>Phallus impudicus</i>	Sromotnik bezwstydy		
2.	<i>Sparassis crispa</i>	Szmaciak gałęzisty		R
Porosty				
1.	<i>Cladina sp.</i>	Chrobotek	OC	

Objaśnienia:

SP – status prawny – Rozporządzenie MŚ z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów

OS – ochrona ścisła

OC – ochrona częściowa

KZ – Kategoria zagrożenia – „Polska Czerwona Lista Grzybów Wielkoowocnikowych” (Wojewoda W., Ławrynowicz M. 2006):

R – rzadki

Ryc.20. Sromotnik bezwstydy *Phallus impudicus* w oddz 9 i. (Fot. Radosław Parkoła).

Dla zamieszczonych na liście gatunków podana jest ich lokalizacja, status ochronny, kategoria zagrożenia na czerwonych listach, dyrektywach i konwencjach, a także źródło informacji.

Szczegółowa lokalizacja zinwentaryzowanych gatunków grzybów zamieszczona jest w wykazie stanowiącym osobny tom.

• **Ochrona gatunkowa roślin.**

Określając listę gatunków roślin chronionych, zagrożonych i rzadkich opierano się na terenowych pracach urzędniowych (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2013), waloryzacjach

przyrodniczych gmin obejmujących zasięgiem teren Nadleśnictwa Ośno Lubuskie, Programie Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Ośno Lubuskie na lata 2005 - 2014, Waloryzacji przyrodniczej Nadleśnictwa.

Lista cennych i chronionych roślin obejmuje:

- gatunki mszaków,
- gatunki paprotników,
- gatunki roślin nasiennych.

Do najcenniejszych gatunków zlokalizowanych w nadleśnictwie należy m. in. ostnica włosowata *Stipa capillata*, ostnica Jana *Stipa Joannis*, sasanka łąkowa *Pulsatilla pratensis*, widłak spłaszczony *Lycopodium complanatum*, szafirek miękkolistny *Muscari comosu*.

Tab.24. Wykaz chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków roślin.

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochr. gat.	PCKR	PL	PZ	Wlkp.	Torf.	RCdPZ
Bryopsida - Mchy									
1.	<i>Leucobryum glaucum</i>	Bielistka siwa	OCZ						
2.	<i>Pleurozium schreberi</i>	Rokietnik pospolity	OCZ						
3.	<i>Sphagnum</i>	Torfowiec	OCZ						
Pteridophyta - Paprotniki									
1.	<i>Diphasiastrum complanatum</i>	Widłak spłaszczony	OCZ			V	V		T
2.	<i>Lycopodium annotinum</i>	Widłak jałowcowaty	OCZ				R		T
3.	<i>Lycopodium clavatum</i>	Widłak goździsty	OCZ				R		T
4.	<i>Polypodium vulgare</i>	Paprotka zwyczajna							T
5.	<i>Phyllitis scolopendrium</i>	Jęczyznik zwyczajny	OS						
Spermatophyta – Nasienne									
1.	<i>Actaea spicata</i>	Czerniec gronkowy				V	V		T
2.	<i>Andromeda polifolia</i>	Modrzewnica zwyczajna	OCZ			V	V	R	T
3.	<i>Calla palustris</i>	Czermień błotna						R	T?
4.	<i>Carex limosa</i>	Turzyca bagienna		LR	V	V	E	R	T
5.	<i>Convallaria majalis</i>	Konwalia majowa							T?
6.	<i>Digitalis purpurea</i>	Naparstnica purpurowa							T
7.	<i>Drosera rotundifolia</i>	Rosiczka okrągłolistna	OS		R	I	V		T
8.	<i>Corydalis intermedia</i>	Kokorycz wątła				R	R		T
9.	<i>Corydalis cava</i>	Kokorycz pusta							T
10.	<i>Eriophorum angustifolium</i>	Welnianka wąskolistna							T?
11.	<i>Eriophorum vaginatum</i>	Welnianka pochwowata					V		T?
12.	<i>Galanthus nivalis</i>	Śnieżyczka przebiśnieg	OCZ			I	I		T
13.	<i>Galium odoratum</i>	Marzanka wonna							T?
14.	<i>Hedera helix</i>	Błuszcz pospolity							T

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochr. gat.	PCKR	PL	PZ	Wlkp.	Torf.	RCdPZ
15.	<i>Helichrysum arenarium</i>	Kocanki piaskowe	OCZ						T?
16.	<i>Hepatica nobilis</i>	Przylaszczka pospolita							T?
17.	<i>Ledum palustre</i>	Bagno zwyczajne	OCZ				V		T
18.	<i>Lonicera periclymenum</i>	Wiciokrzew pomorski	OCZ				V		T
19.	<i>Menyanthes trifoliata</i>	Bobrek trójlistkowy	OCZ						T?
20.	<i>Nuphar lutea</i>	Grąźel żółty							T
21.	<i>Oxycoccus palustris</i>	Żurawina błotna					V		T
22.	<i>Primula veris</i>	Pierwiosnek lekarski							T
23.	<i>Pyrola minor</i>	Gruszyca mniejsza	OCZ						T
24.	<i>Stipa joannis</i>	Ostnica Jana	OS	V	V	V	V		T
25.	<i>Stipa capillata</i>	Ostnica włosowata	OS			V	V		T
26.	<i>Ribes nigrum</i>	Porzeczka czarna							T?
27.	<i>Taxus baccata</i>	Cis pospolity	OCZ		VU		R	R	
28.	<i>Viburnum opulus</i>	Kalina koralowa							T
29.	<i>Vinca minor</i>	Barwinek pospolity							T
30.	<i>Lilium martagon</i>	Lilia złotogłów	OS			V	V		T
31.	<i>Anthericum ranunculoides</i>	Pajęcznica gałęzista							T
32.	<i>Rhynchospora alba</i>	Przygielka biała				V	E	R	T
33.	<i>Pulsatilla pratensis</i>	Sasanka łąkowa	OS			V	V		T
34.	<i>Juncus bulbosus</i>	Sit drobny						R	T
35.	<i>Ornithogalum umbellatum</i>	Śniadek baldaszkowy							T
36.	<i>Carex oederi</i>	Turzyca oedera							T
37.	<i>Muscari comosum</i>	Szafirek miękkolistny	OS	VU	R				T
38.	<i>Vicia tenuifolia</i>	Wyka długozagielska							T
39.	<i>Prunella grandiflora</i>	Głowienka wielkokwiatowa				V	V		T
40.	<i>Orobanchaceae</i>	Zaraza przytuliowa	OC			E	E		T
41.	<i>Eryngium campestre</i>	Mikołajek polny				V	V		T
42.	<i>Scabiosa columbaria</i>	Drakiew gołębia				V	V		T
43.	<i>Campanula sibirica</i>	Dzwonek syberyjski	OS			V	V		T
44.	<i>Campanula bononiensis</i>	Dzwonek boloński	OS			V	V		T
45.	<i>Stachys recta</i>	Czyściec prosty				V	V		T
46.	<i>Phleum phleoides</i>	Tymotka boehmera							T

Objaśnienia:

OS – ochrona ścisła (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin)

OCZ – ochrona częściowa (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin)

PCKR – „Polska Czerwona Księga Roślin” (Zarzycki K., Kaźmierczakowa R. 2001)

Ex – gatunki całkowicie wymarłe w Polsce; Ew – gatunki wymarłe w naturze; CR – krytycznie zagrożone; En – zagrożone; VU – narażone; LR – gatunki niskiego ryzyka; DD – stopień zagrożenia trudny do określenia z braku danych;

PL – „Polska Czerwona Lista Roślin” (Zarzycki K., eds. 1992)

Ex – gatunki wymarłe, zaginione, przypuszczalnie wymarłe; E – gatunki wymierające; V – gatunki narażone; R – gatunki rzadkie; I – gatunki o nieokreślonej kategorii zagrożenia

PZ – „Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Pomorza Zachodniego” (Żukowski, Jackowiak 1995)

Ex – gatunki wymarłe, zaginione (prawdopodobnie wymarłe); E – gatunki wymierające (bezpośrednio zagrożone wymarciem); V – gatunki narażone; R – gatunki rzadkie i przez to potencjalnie zagrożone; I – gatunki o nieokreślonym zagrożeniu; K – gatunki i zagrożeniu niedostatecznie poznanym

Wlkp. – „Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Wielkopolski” (Żukowski, Jackowiak 1995)

Ex – gatunki wymarłe, zaginione (prawdopodobnie wymarłe); E – gatunki wymierające (bezpośrednio zagrożone wymarciem); V – gatunki narażone; R – gatunki rzadkie i przez to potencjalnie zagrożone; I – gatunki o nieokreślonym zagrożeniu; K – gatunki i zagrożeniu niedostatecznie poznanym

Torf – „Zagrożone gatunki flory torfowisk” (Janowska J., Janowski M. 1977)

Ex – wymarłe; E – gatunki ginące; V – gatunki silnie zagrożone; R – gatunki zagrożone

FP – „Rzadkie i zagrożone gatunki flory polskiej” (Jasiewicz 1981)

Ex – gatunki wymarłe na obszarze Polski; V – gatunki zagrożone we florze Polski; R – gatunki rzadkie we florze Polski liczące do 30 – 40 stanowisk; RL – gatunek lokalnie rzadki, częsty w górach, rzadki na niżu

RCdPZ – „Rośliny cenne dla Pomorza Zachodniego (w granicach województwa zachodniopomorskiego)” (Kujawa – Pawlaczyk J. 2001)

T – gatunki wymarłe, wymierające, narażone, potencjalnie zagrożone i rzadkie, których stanowiska powinny zostać objęte kartowaniem podczas prac terenowych (inventaryzacji i waloryzacji przyrodniczych); T? – gatunki lokalnie rzadkie i zagrożone, które powinny zostać objęte kartowaniem podczas prac terenowych o ile na danym terenie (gmina) znajduje się mniej niż 20 stanowisk danego gatunku.

Dla zamieszczonych na liście gatunków podana jest ich lokalizacja, status ochronny, kategoria zagrożenia na czerwonych listach, dyrektywach i konwencjach, a także źródło informacji.

Szczegółowa lokalizacja zinwentaryzowanych gatunków roślin zamieszczona jest w wykazie stanowiącym osobny tom.

- **Ochrona gatunkowa zwierząt**

Określając listę gatunków zwierząt (bezkręgowców i kręgowców) chronionych, zagrożonych i rzadkich opierano się na: terenowych pracach urzędniowych (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2013), waloryzacjach przyrodniczych gmin obejmujących zasięgiem teren Nadleśnictwa Ośno Lubuskie, Programie Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Ośno Lubuskie na lata 2002 - 2004, Waloryzacji Przyrodniczej Nadleśnictwa Ośno Lubuskie.

Do najcenniejszych gatunków zlokalizowanych w Nadleśnictwie należą m. in. kumak nizinny *Bombina bombina*, rzekotka drzewna *Hyla arborea*, kozioróg dębosz *Cerambyx cerdo*, pachnąca dębowa *Osmoderma eremita* oraz traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*.

Tab.25. Wykaz chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków zwierząt.

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	SP	CZ	PL
Owady					
1.	<i>Lucanus cervus</i>	Jelonek rogacz	C		
2.	<i>Cerambyx cerdo</i>	Kozioróg dębosz	S		VU
3.	<i>Osmoderma eremita</i>	Pachnąca dębowa	S		
Plazy					
1.	<i>Bombina bombina</i>	Kumak nizinny	S		DD
2.	<i>Bufo bufo</i>	Ropucha szara	C		
3.	<i>Hyla arborea</i>	Rzekotka drzewna	S		
4.	<i>Triturus cristatus</i>	Traszka grzebieniasta	S	NT	NT
5.	<i>Vertigo angustior</i>	Poczwarówka zwężona	S		
Gady					
1.	<i>Anguis fragilis</i>	Padalec	C		
2.	<i>Natrix natrix</i>	Zaskroniec	C		
Ptaki					
1.	<i>Accipiter gentilis</i>	Jastrząb gołębiarz	S		
2.	<i>Buteo buteo</i>	Myszołów zwyczajny	S		
3.	<i>Ciconia nigra</i>	Bocian czarny	S		
4.	<i>Columba palumbus</i>	Gołąb grzywacz			
5.	<i>Corvus corax</i>	Kruk	C		
6.	<i>Cuculus canorus</i>	Kukułka	S		
7.	<i>Dendrocopos medius</i>	Dzięcioł średni	S		
8.	<i>Fringilla coelebs</i>	Zięba	S		
9.	<i>Grus grus</i>	Zuraw	S		
10.	<i>Haliaeetus albicilla</i>	Bielik	S	LC	LC
11.	<i>Parus major</i>	Bogatka	S		
12.	<i>Phylloscopus collybita</i>	Pierwiosnek	S		
13.	<i>Turdus merula</i>	Kos	S		
14.	<i>Milvus migrans</i>	Kania ruda	S	NT	NT
15.	<i>Cirrus aeruginosus</i>	Błotniak stawowy	S		
16.	<i>Strip aluco</i>	Puszczyk	S		
17.	<i>Asio otus</i>	Sowa uszata	S		
18.	<i>Locustella fluviatilis</i>	Strumieniówka	S		
19.	<i>Lanius collurio</i>	Gąsiorek	S		
20.	<i>Sylvia nisoria</i>	Jarzębatka	S		
21.	<i>Phylloscopus triorchilus</i>	Piecuszek	S		
22.	<i>Sylvia borin</i>	Pokrzewka ogrodowa	S		
23.	<i>Sylvia curruca</i>	Pięgża	S		
24.	<i>Turdus philomelos</i>	Drozd śpiewak	S		
25.	<i>Luscinia luscinia</i>	Słowik szary	S		
26.	<i>Streptopelia turtur</i>	Turkawka	S		
27.	<i>Alauda arvensis</i>	Skowronek polny	S		
28.	<i>Sylvia communis</i>	Cierniówka	S		
29.	<i>Emberiza calandra</i>	Potrzeszcz	S		
Ssaki					
1.	<i>Castor fiber</i>	Bóbr	C		
2.	<i>Canis lupus</i>	Wilk	S		NT
3.	<i>Myotis myotis</i>	Nocek duży	S		

Objaśnienia:

Status ochronny w Polsce (ochrona gatunkowa):

S – ochrona ścisła (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt)

C – ochrona częściowa (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt)

Kategorie zagrożień:

„Polska Czerwona Lista Zwierząt” (CZ)

EX – gatunki wymarłe

CR – krytycznie zagrożone

EN – silnie zagrożone

VU – umiarkowanie zagrożone
NT – bliskie zagrożenia
LC – najmniejszej troski
DD – o statusie słabo rozpoznany

„Polska Czerwona Księga Zwierząt – Kręgowce” lub „Polska Czerwona Księga Zwierząt – Bezkręgowce” (PI):

ExP – gat. zanikłe lub prawdopodobnie zanikłe;	EX – gat. zanikłe
CR – gat. skrajnie zagrożone;	EX? – gat. prawdopodobnie zanikłe
EN – gat. bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożone;	CR – gat. skrajnie zagrożone
VU – gat. wysokiego ryzyka, narażone na wyginięcie;	EN – gat. bardzo wysokiego ryzyka
NT – gat. niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia;	VU – gat. wysokiego ryzyka
LC – gat. najniższej troski;	LR – gat. niższego ryzyka

Przechodnim gatunkiem drapieżnego ssaka na terenie Nadleśnictwa Ośno Lubuskie jest wilk (*Canis lupus*) – informacja od służby leśnej.

Szczegółowa lokalizacja zinwentaryzowanych gatunków zwierząt zamieszczona jest w wykazie stanowiącym osobny tom.

• **Ochrona strefowa**

W celu ochrony ostoi i stanowisk roślin lub grzybów objętych ochroną gatunków lub ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową mogą być ustalane strefy ochrony.²⁰

Ostoje, miejsca rozrodu i regularnego przebywania niektórych gatunków zwierząt podlegają ochronie zgodnie z Rozporządzeniem MŚ z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z dnia 7 października poz. 1348 z 2014 r.).

Na terenie Nadleśnictwa Ośno Lubuskie wyznaczono łącznie 6 stref gniazd ptaków podlegających ochronie strefowej, w tym:

- 3 strefy ochrony bociana czarnego;
- 2 strefy ochrony bielika;
- 1 strefa kani rudej

1 strefę ustalono decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 30 marca 2009 roku. Znak sprawy: RDOŚ-08-WPN-I-6631-2-70-1/09/tk.

1 strefę ustalono decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 18 maja 2009 roku. Znak sprawy: RDOŚ-08-WPN I 6631-2-114/09/tk.

²⁰ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody ze zmianami (Dz. U. z 2013 r. Nr 0, poz. 627)

1 strefę ustalono decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 31 sierpnia 2010 roku. Znak sprawy: RDOŚ-08-WPN I 6631-2-286-1/10/ka.

1 strefę ustanowił Wojewódzki Konserwator Przyrody w Gorzowie Wielkopolskim decyzją z dnia 04 maja 1998 roku. Znak sprawy: OŚOP-6132/16B/1/98.

1 strefę ustalono decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 16 kwietnia 2014 roku. Znak sprawy: WPN I 6442.9.2014.AT

1 strefę ustalono decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 11 czerwca 2014 roku. Znak sprawy: WPN I 6442.19.2014.AT.

Tab.26. Powierzchnia stref ochrony zwierząt w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.

L.p.	Gmina <i>Leśnictwo</i>	Gatunek	Data decyzji	Strefa całoroczna		Strefa okresowa	
				Pow.[ha]		Pow. [ha]	
1.	Słońsk <i>Słońsk</i>	Kania Ruda <i>Milvus milvus</i>	30.03.2009	3,55		20,99	
2.	Słońsk <i>Słońsk</i>	Bocian Czarny <i>Ciconia nigra</i>	18.05.2009	4,38		56,99	
3.	Górzycza <i>Gronów</i>	Bocian Czarny <i>Ciconia nigra</i>	31.08.2010	3,09		55,51	
4.	Słońsk <i>Lipienica</i>	Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i>	04.05.1998	12,97		54,88	
5.	Górzycza <i>Słońsk</i>	Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i>	16.04.2014	7,20		27,41	
6.	Słońsk <i>Lemierzyce</i>	Bocian Czarny <i>Ciconia nigra</i>	11.06.2014	3,44		21,72	
Zestawienie powierzchni rzeczywistej stref ochrony w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie				Strefa całoroczna	34,63	Strefa okresowa	237,50
				Łącznie - 272,13			

12. Park narodowy – otulina.

Park narodowy obejmuje obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe²¹.

W bezpośrednim sąsiedztwie Nadleśnictwa Ośno Lubuskie znajduje się Park Narodowy „Ujście Warty”, który został utworzony Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 19.06.2001 r. Obejmuje swoim zasięgiem dawne tereny rezerwatu przyrody „Słońsk” oraz część byłych gruntów parku krajobrazowego „Ujście Warty”. Głównym celem ochrony Parku jest zachowanie cennego biotopu lęgowego wielu rzadkich gatunków ptaków wodnych i błotnych oraz żerowisk, pierzowisk i miejsc odpoczynku ptaków przelotnych. Park Narodowy „Ujście Warty” został wpisany na listę Konwencji Ramsar w 1984 r. (wówczas jako rezerwat przyrody „Słońsk”). Pozostała część obszaru Parku Narodowego została włączona do konwencji w 2007 r.

Wokół parku utworzono otulinę, w skład której weszły grunty Nadleśnictwa Ośno Lubuskie.

Tab.27. Zestawienie powierzchni Parku Narodowego Ujście Warty.

Park Narodowy Ujście Warty	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa	Pow. leśna [ha]	Pow. nieleśna [ha]
Powierzchnia Parku	8074,00	-	-	-	-	-
Powierzchnia otuliny	10453,99	8 971,41	260,76	1,39	230,99	29,77
Wykaz Oddz. pododdz.:						
Obręb Ośno Lubuskie: 2, 4a, 9a, 10d, 12a, b, 25i, 48, 49, 50, 51, 52a, b, c, d, f, g, h, i, j, 53, 54, 55, 84a, 432, 433, 434.						

²¹ Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (Dz. U. z 2013 r., poz. 627 ze zmianami i jej aktami wykonawczymi).

II. Ustawa o lasach

Ryc.21. Martwe drewno w rezerwacie przyrody „Dolina Postomii” (Fot. Radosław Parkoła).

Najważniejszym aktem prawnym dotyczącym prowadzenia gospodarki leśnej jest Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Tekst jednolity: Dz. U. z 2011 r. Nr 12, poz. 59 z późn zmianami). Zawarte są w niej zamierzenia w zakresie zrównoważonej gospodarki leśnej oraz zobowiązania międzynarodowe Polski, zwłaszcza dotyczące zasad ochrony lasu (konferencje ministerialne poświęcone ochronie lasów w Europie: Strasburg 1990 i Helsinki 1993). Zgodnie z ustawą, w Polsce prowadzi się trwale zrównoważoną gospodarkę leśną z uwzględnieniem następujących celów:

- zachowania lasów i korzystnego ich wpływu na klimat, powietrze, wodę, glebę, warunki życia i zdrowia człowieka oraz na równowagę przyrodniczą,
- ochrony lasów, zwłaszcza lasów i ekosystemów leśnych cennych przyrodniczo i krajobrazowo,
- ochrony gleb,
- ochrony wód,
- produkcji drewna na zasadzie racjonalnej gospodarki oraz ubocznego użytkowania lasu.

W Nadleśnictwie Ośno Lubuskie poza ogólnie stosowaną ochroną środowiska przyrodniczego ustanowiono:

1. Gospodarstwo specjalne.
2. Lasy ochronne.

1. Gospodarstwo specjalne

Zgodnie z § 82 Instrukcji Urządzania Lasu i ustaleniami Komisji Założeń Planu, do gospodarstwa specjalnego zaliczono lasy, które pełnią wyjątkowe funkcje pozaprodukcyjne. Są to często drzewostany wyłączone z użytkowania rębego, a wykonywane zabiegi uzależnione są wyłącznie potrzebami przyrodniczymi.

Do gospodarstwa specjalnego zaliczono (w drzewostanach często cechy się nakładają):

- rezerwaty przyrody istniejące,
- wybrane drzewostany o wyjątkowym znaczeniu ze względów kulturowych, religijnych lub ekologicznych, w tym lasy na siedliskach Bb, BMb, LMb, OL3, LŁ, OLJ,
- drzewostany na siedliskach przyrodniczych w stanie zachowania A, w obszarze Natura 2000 Dyrektywy Siedliskowej SOO,
- cmentarze i miejsca pamięci,
- powierzchnie wyznaczone jako ekosystemy referencyjne,
- lasy stanowiące rezerwę drzewną,
- drzewostany objęte prawnym zakazem pozyskiwania drewna ze względu na szczególne znaczenie dla ochrony przyrody.

Tab.28. Gospodarstwo specjalne.

Gospodarstwo	Powierzchnia leśna zalesiona i nie zalesiona			
	Obręb		Nadleśnictwo	
	Ośno Lubuskie			
	ha	%	ha	%
Specjalne	449,43	2,5	449,43	2,5

2. Lasy ochronne

Ze względu na pełnienie wielu funkcji pozaprodukcyjnych, część lasów Nadleśnictwa Ośno Lubuskie zaliczono do lasów ochronnych. Gospodarka w nich podlega pewnym ograniczeniom. Większość lasów ochronnych tworzy gospodarstwo lasów ochronnych, niewielką część zaliczono do gospodarstwa specjalnego zgodnie z § 82 Instrukcji urządzania lasu (2012).

Tab.29. Zestawienie powierzchni lasów ochronnych.

	Dominujące funkcje lasu	powierzchnia leśna zalesiona i niezalesiona			
		stan na 01.01.2005 [ha]	stan na 01.01.2005 [%]	stan na 01.01.2015 [ha]	stan na 01.01.2015 [%]
I	REZERWATY	<u>3,32</u>	<u>0,02</u>	<u>31,76</u>	<u>0,18</u>
II	LASY OCHRONNE, w tym:	<u>1706,15</u>	<u>9,62</u>	<u>1834,76</u>	<u>10,29</u>
1	lasy wodochronne	703,92	3,97	585,19	3,28
2	cenne fragmenty rodzimej przyrody	2,43	0,01	598,98	3,36
3	lasy stanowiące ostoje zwierząt	724,97	4,09	219,94	1,23
4	w granicach administracyjnych miast	82,73	0,47	80,92	0,45
5	lasy glebochronne	192,1	1,08	157,65	0,88
6	cenne fragmenty rodzimej przyrody, ostoje zwierząt	-	-	47,16	0,26
7	lasy wodochronne, cenne fragmenty rodzimej przyrody	-	-	112,5	0,63
8	lasy glebochronne, cenne fragmenty rodzimej przyrody	-	-	32,42	0,18
III	LASY GOSPODARCZE	<u>16029,48</u>	<u>90,36</u>	<u>15968,62</u>	<u>89,54</u>
Ogółem pow. zalesiona i niezalesiona		<u>17738,95</u>	<u>100,00</u>	<u>17835,14</u>	<u>100</u>

III. Inne formy ochrony przyrody

1. Obszar węzłowy.

Składnikiem europejskiej sieci ekologicznej ECONET, opracowanej w ramach europejskiego programu Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody IUCN, jest krajowa sieć ekologiczna ECONET-PL. Sieć tworzona jest w celu zintegrowania obszarów chronionych istniejących w poszczególnych krajach europejskich i obszarów przewidzianych do ochrony, zgodnie z ustanowionymi kryteriami i standardami. Nie posiada ona umocowania prawnego, jest jednak pewną wytyczną polityki przestrzennej. Pokrywa 46% kraju i składa

się z obszarów węzłowych i łączących je korytarzy ekologicznych, wyznaczonych na podstawie takich kryteriów, jak naturalność, różnorodność, reprezentatywność, rzadkość i wielkość.

Obszary węzłowe stanowią tereny o złożonej, mozaikowej strukturze krajobrazowej z występującymi obok siebie różnymi ekosystemami. Cechuje je dominacja zbiorowisk naturalnych lub prawie naturalnych, a także obecność ugrupowań związanych z nimi szeregami ekologicznymi bądź sukcesyjnymi. W ich skład wchodzi roślinność z licznymi stanowiskami gatunków prawnie chronionych oraz rzadkich regionalnie. Obiekty te posiadają wysokie walory wizualne, na przykład związane z obecnością wód, panoram i osi widokowych. Wyodrębnione obiekty węzłowe przeważnie są otoczone przestrzenią mocno przeobrażoną – obszarami rolniczymi.

Korytarze ekologiczne są to struktury przestrzenne umożliwiające rozprzestrzenianie się gatunków pomiędzy obszarami węzłowymi oraz terenami przylegającymi do nich.

W ramach ECONET - PL w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa wyróżniono:

Węzłowy **Obszar Dolnej Warty - 4M** o znaczeniu międzynarodowym. Obszar ten obejmuje zalewane tereny w dolnym biegu Warty z dużymi terenami zalewowych łąk i torfowisk niskich oraz fragmentami zbiorowisk łągowych i kserotermicznych. Obszar ten stanowi międzynarodowej rangi ostoję ptactwa wodnego i błotnego. Stwierdzono tu występowanie 3 gatunków roślin zagrożonych w Europie, 5 gatunków zagrożonych w Polsce, 1 gatunku rzadkiego i kilku innych regionalnie rzadkich gatunków (m.in. storczyków). Stwierdzono też występowanie 1 bardzo rzadkiego (E) gatunku ślimaka lądowego. Znajduje się tu ważne zimowisko nietoperzy, ostoja ptaków o międzynarodowym znaczeniu, Park Narodowy „Ujście Warty”, Park Krajobrazowy „Ujście Warty”. W obrębie tego obszaru wyznaczono 3 biocentra, obejmujące najcenniejsze tereny zalewowe i odcinki skarpy z roślinnością kserotermiczną.

Dla osiągnięcia tych samych celów utworzono Wojewódzką Sieć Korytarzy Ekologicznych, która wraz z terenami dawnego województwa gorzowskiego i województw ościennych oraz Niemiec tworzy Ekologiczny System Obszarów Chronionych (ESOCH). Na sieć składają się:

- korytarze główne (tranzytowe) - pradolina rzeki Warty, Odry - rola ponadregionalna;
- korytarze wewnętrzne - odnogi korytarzy głównych, doliny małych rzek, obniżenia terenowe, ciągi zadrzewień, w celu lepszego zobrazowania wartości wyróżniają się lokalne korytarze wewnętrzne;

- węzły ekologiczne - łącznik kilku korytarzy ekologicznych lub korytarzy i cennych przyrodniczo obszarów.

Korytarze ekologiczne lokalne uszczegółwiają sieć korytarzy w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Ośno Lubuskie, są to:

- dolina rzeki Ośnianka (Lenka);
- dolina rzeki Muszyna;
- dolina rzeki Racza Struga;

2. Korytarze ekologiczne.

Według prof. Jędrzejowskiego, przez teren nadleśnictwa przechodzą trzy korytarze ekologiczne:

- Zachodnia Puszcza Notecka (GKPnC-7C),
- Ziemia Lubuska Północ (GKZ-1),
- Dolina Odry Południowy (GKPn-22).

C. WALORY PRZYRODNICZO-LEŚNE

Ryc.22. Perspektywa doliny Odry z murawy kserotermicznej użytku ekologicznego „Murawy w Górzycy” (Fot. Radosław Parkoła).

1. Rzeźba terenu.

Rzeźba terenu obszaru Nadleśnictwa Ośno Lubuskie ukształtowała się pod wpływem działalności lądolodów trzech zlodowaceń: południowopolskiego, środkowopolskiego i północnopolskiego. Główne rysy rzeźby omawianego terenu zostały wykształcone pod wpływem wytapiania lądolodu zlodowacenia północnopolskiego w stadiach pomorskim, poznańskim i leszczyńskim. Teren Nadleśnictwa charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu. Od wyraźnie płaskich terenów w dolinach Odry i Warty, poprzez faliste tereny w środkowej części Nadleśnictwa do pagórkowatych na południe i na zachód od Ośna Lubuskiego. Generalnie można stwierdzić, że im dalej od dolin Odry i Warty tym bardziej urozmaicona rzeźba terenu. Różnica wysokości w granicach Nadleśnictwa wynosi ponad 130 m.

2. Budowa geologiczna.

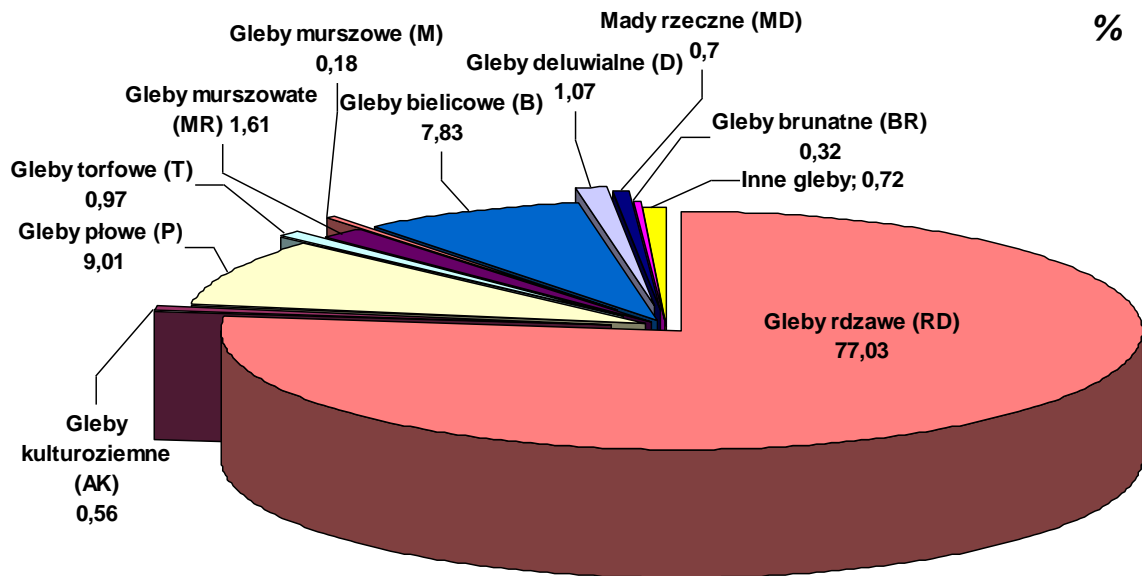
Obszar Nadleśnictwa wypełniony jest głównie utworami plejstoceniowymi zlodowacenia północnopolskiego (bałtyckiego), fazy pomorskiej, a w dolinach, nieckach jeziornych i obniżeniach terenowych młodszymi utworami holoceniowymi – torfami, madami i piaskami rzecznyymi, oraz utworami peryglacjalnymi – piaskami i glinami deluwialnymi, piaskami eolicznymi, wydymami.

Skalami macierzystymi gleb są piaski i żwiry wodnolodowcowe sandrowe, piaski i żwiry starszych tarasów rzecznych, piaski zwałowe, rzadziej piaski wodnolodowcowe kemów, moren czołowych i innych form polodowcowych. Poza tym występują również piaski eoliczne w wydymach i piaski eoliczne przewiane, gliny zwałowe, torfy.

3. Typy gleb.

W Nadleśnictwie dominują gleby rdzawe (RD) – 77,0 %, gleby płowe (P) – 9,0 % , z pozostałych większy udział mają gleby bielcowe (B) – 7,8 % i murszowate (MR) – 1,6%²².

²² Elaborat Glebowo – Siedliskowy BULiGL 2002 r. dla Nadleśnictwa Ośno Lubuskie.

Ryc.23. Struktura typów gleb.

4. Wody

Wody powierzchniowe

Nadleśnictwo Ośno Lubuskie położone jest na terenie jednostki hydrograficznej o nazwie Dorzecze Odry (1).

Sieć hydrograficzną Nadleśnictwa Ośno Lubuskie stanowią rzeki, jeziora głównie przepływowe, oczka śródleśne oraz podmokłe, zatorfione obniżenia terenowe. Elementarny podział sieci hydrograficznej w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa przedstawia poniższa tabela:

Tab.30. Sieć Hydrograficzna Nadleśnictwa Ośno Lubuskie.

Dorzecze rzeki Odry			
Odra			
Warta	Kanał Postomski	Muszyna Kanał Krępina	
		Ośnianka (Lenka)	dopływ od Smogór
		Kanał czerwony	Racza Struga

Oprócz wymienionych rzek dużą rolę spełniają liczne mniejsze ciek i kanały, występujące jeziora, małe oczka wodne, torfowiska, bagna i mokradła.

Ryc.24. Wody powierzchniowe.

Na terenie tym środowisko odznacza się dość dużym zapasem wody. Znaczna część Nadleśnictwa leży w zlewni rzeki Warty poprzez Kanał Postomski do którego wpływa rzeka Muszyna, Ośnianka (Lenka) oraz Kanał Krępina. Zachodnia, niewielka część Nadleśnictwa leży w zlewni Odry na wąskim pasie wzdłuż rzeki.

Wody podziemne

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Ośno Lubuskie w jego północnej części położony jest Główny Zbiornik Wód Podziemnych (GZWP) nr 137 – „Pradolina Toruń - Eberswalde (Warta)”, południowa część obszaru Nadleśnictwa położona jest w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 144.

Zasięg ich występowania ma rangę obszarów najwyższej ochrony (ONO). Ochrona zbiorników powinna polegać głównie na niedopuszczeniu do zanieczyszczenia wód oraz zapobieganiu i przeciwdziałaniu szkodliwym wpływom na obszary ich zasilania, co powinno się osiągnąć przez pełne skanalizowanie miejscowości i budowę sieci wodociągowych.

(37) *Luzulo pilosae* – *Fagetum* - kwaśna buczyna niżowa. Zespół w typie siedliskowym lasu mieszanego świeżego – LMśw lub lasu mieszanego wilgotnego – LMw.

(41) Świetlista dąbrowa *Potentillo albae* – *Quercetum typicum*

- *Potentillo albae* – *Quercetum petraeae* – świetlista dąbrowa subkontynentalna. Zespół w typie siedliskowym lasu mieszanego świeżego- LMśw.

(47) Kontynentalne bory mieszane - *Pino* – *Quercetum* auct. polon.

- *Quercus roboris* – *Pinetum* – kontynentalny bór mieszany. Zespół w typie siedliskowym boru mieszanego świeżego (BMśw), boru mieszanego wilgotnego (BMw), lasu mieszanego świeżego (LMśw) oraz lasu mieszanego wilgotnego (LMw).

(49) Suboceaniczne śródładowe bory sosnowe w kompleksie boru świeżego (*Leucobry-Pinetum*), boru suchego (*Cladonio-Pinetum*) i bory wilgotnego (*Molinio-Pinetum*).

■ Naturalne i półnaturalne wapieniolubne i kserotermiczne murawy tzw. „stepowe”.

Zgodnie z mapą potencjalnej roślinności w nadleśnictwie dominują suboceaniczne śródładowe bory sosnowe (49), kontynentalne bory mieszane (47) oraz świetlista dąbrowa (41).

6. Świat zwierzęcy

W wyniku inwentaryzacji przyrodniczych przeprowadzonych na terenie gmin, w obszarze których położone jest nadleśnictwo, stwierdzono występowanie wielu chronionych i rzadkich gatunków zwierząt.

Obszar nadleśnictwa jest znaczącym w rejonie siedliskiem rzadkich gatunków ptaków, w tym objętych ochroną strefową, takich jak: bielik *Haliaeetus albicilla*, bocian czarny *Ciconia nigra*, kania ruda *Milvus milvus*. Ciekawym elementem awifauny są także ptaki związane z terenami podmokłymi i zbiornikami wodnymi. Gnieźdzą się tutaj takie cenne gatunki jak żuraw *Grus grus*, błotniak stawowy *Circus aeruginosus*, dzięcioł średni *Dendrocopus medius*, zimorodek *Alcedo atthis*.

Płazy i gady występują w dość znacznej liczbie gatunków. Stwierdzono stanowiska m. in. ropuchy szarej *Bufo bufo*, jaszczurki żyworodnej *Lacerna vivipara* oraz rzekotki drzewnej *Hyla arborea*.

Wśród gatunków ssaków na uwagę zasługuje występowanie bobra *Castor fiber* i wydry *Lutra lutra*, których stanowiska koncentrują się głównie w dolinach rzek.

Niedostatecznie jest poznana fauna bezkręgowców i ssaków (np. nietoperzy).

7. Typy siedliskowe lasu.

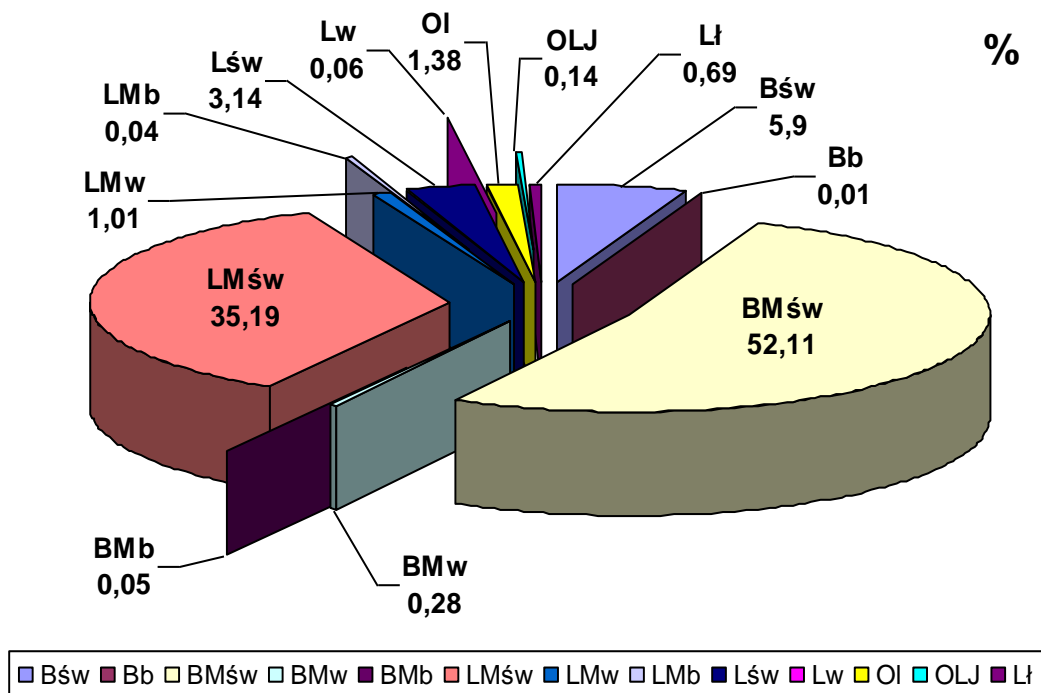
Typ siedliskowy lasu jest podstawową jednostką w systemie klasyfikacji siedlisk leśnych, obejmującą powierzchnie leśne o zbliżonych warunkach siedliskowych wynikających z żyzności i wilgotności gleb, podobieństwa klimatu oraz ukształtowania terenu i jego budowy geologicznej.

W Nadleśnictwie Ośno Lubuskie występuje 13 typów siedliskowych lasu terenów nizinnych²⁴. Na ich podstawie zaproponowano typy drzewostanów i orientacyjne składy gatunkowe upraw (Zasady Hodowli Lasu 2012 r.).

Tab. 31. Procentowy udział typów siedliskowych lasu (pow. leśna zal. i niezal.).

Typ siedliskowy lasu	Nadleśnictwo	
	Powierzchnia leśna zalesiona i nie zalesiona	
	ha	%
Bśw	948,54	5,32
Bb	2,17	0,01
BMśw	9423,81	52,84
BMw	42,96	0,24
BMb	1,53	0,01
LMśw	6275,98	35,19
LMw	162,44	0,91
LMb	6,14	0,03
Lśw	547,23	3,07
Lw	11,08	0,06
OL	258,06	1,45
OLJ	39,57	0,22
Lł	115,63	0,65
Ogółem	17835,14	100,00

²⁴ Elaborat Glebowo – Siedliskowy BULiGL 2002 r. dla Nadleśnictwa Ośno Lubuskie.

Ryc.26. Typy siedliskowe lasu w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.

Dominującym typem siedliskowym w nadleśnictwie jest BMśw – zajmuje 52,1%. Ogółem siedliska borowe – zajmują 58,4 %, lasy stanowią 39,4 %.

8. Drzewostany

Drzewostany stanowią jedno z kluczowych ogniw ekosystemu leśnego, dlatego też w „Programie” przedstawiono je pod kątem:

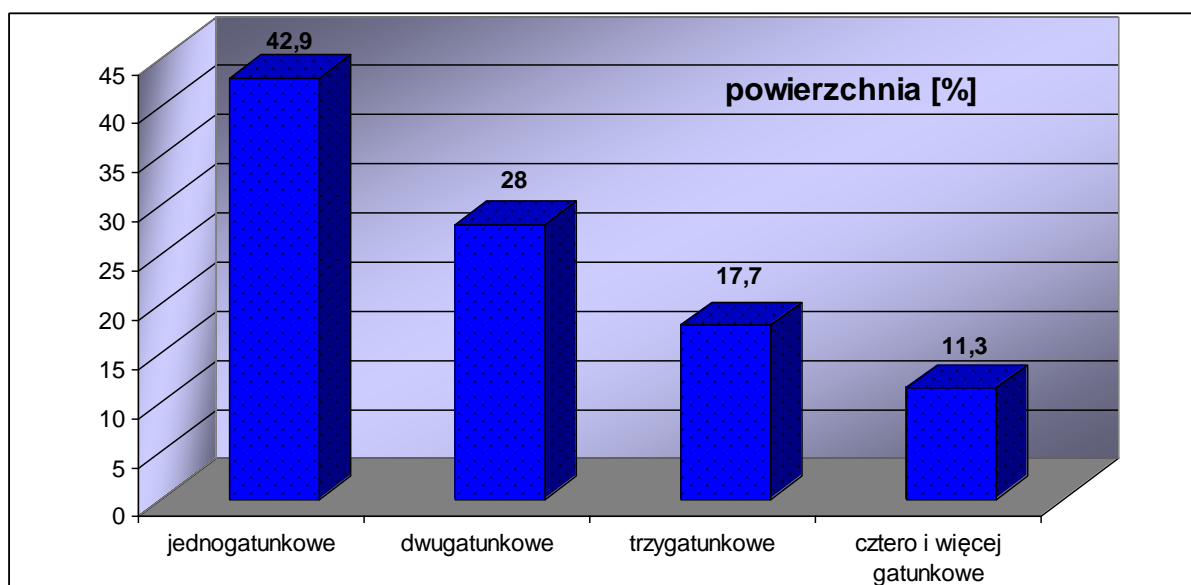
- bogactwa gatunkowego,
 - budowy pionowej,
 - pochodzenia.
- **Bogactwo gatunkowe.**

Bogactwo gatunkowe analizowano pod względem ilości gatunków w składzie gatunkowym I i II piętra. Gatunków występujących w formie domieszek w tych warstwach nie brano pod uwagę (ich udział powierzchniowy lub ilościowy nie przekracza 5 %).

Tab.32. Bogactwo gatunkowe w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.

Nadleśnictwo	Bogactwo gatunkowe, drzewostany	Jednostka	Powierzchnia [ha]				
			Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
			≤40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Nadleśnictwo Ośno Lubuskie	jednogatunkowe	ha	1183,00	4329,08	1989,96	7502,04	42,9
	dwugatunkowe		2284,51	1932,37	685,19	4902,07	28,0
	trzygatunkowe		1395,70	1153,60	544,67	3093,97	17,7
	cztero- i więcej gatunkowe		860,12	836,38	286,47	1982,97	11,3

Z powyższego zestawienia wynika, że drzewostany w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie są średnio zróżnicowane pod względem bogactwa gatunkowego. Przeważają drzewostany jednogatunkowe, które stanowią blisko 43% powierzchni. Drzewostany dwugatunkowe stanowią 28% powierzchni, podobnie jak drzewostany trzygatunkowe 17,7% powierzchni.

Ryc.27. Bogactwo gatunkowe w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.

W porównaniu z poprzednim planem u.l. zauważyć można następujące tendencje:

- drzewostany jednogatunkowe: spadek o ponad 14% powierzchni,
- drzewostany dwugatunkowe: wzrost o 3% powierzchni,
- drzewostany trzygatunkowe: wzrost o 5% powierzchni,
- drzewostany cztero i więcej gatunkowe: wzrost o blisko 6% powierzchni.

Przeważające drzewostany jednogatunkowe, to głównie drzewostany sosnowe, które stanowią blisko 43 % powierzchni nadleśnictwa. Dominacja drzewostanów jednogatunkowych nie jest korzystna, jest to wynik popierania w przeszłości monokultur, głównie sosnowych, las wówczas miał spełniać funkcje czysto użytkowe. W przyszłości stan drzewostanów pod względem ilości gatunków będzie zapewne jeszcze lepszy od obecnego, a to dzięki stale zwiększającej się liczbie różnych gatunków w odnowieniach i zalesieniach.

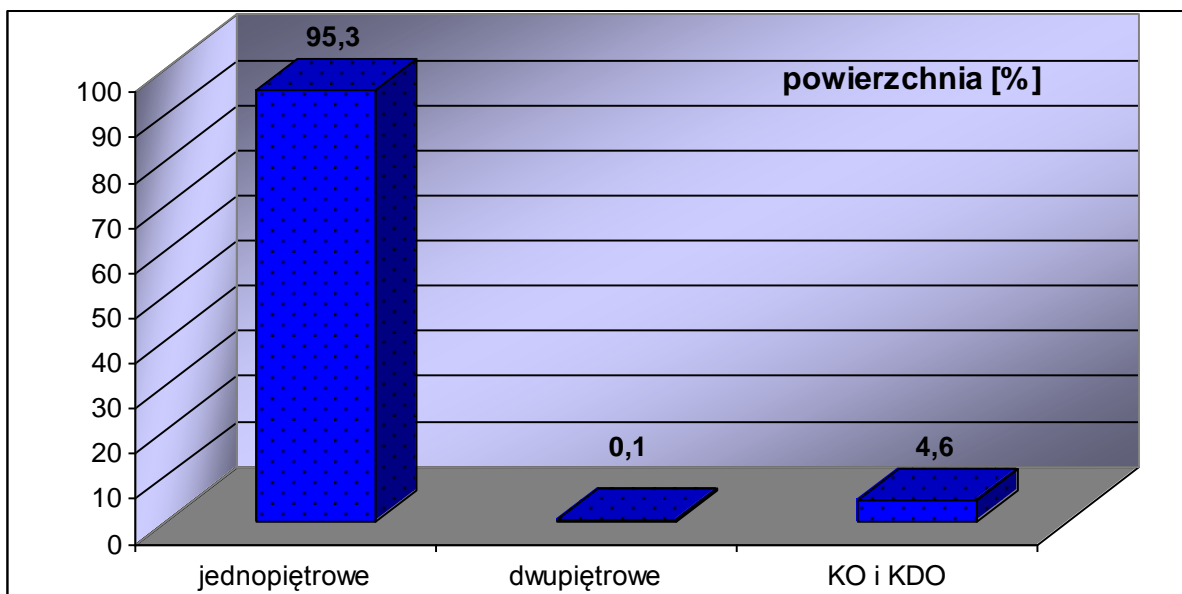
- **Budowa pionowa**

W drzewostanach jednopiętrowych drzewa tworzą jeden pułap wysokości. W drzewostanach dwupiętrowych warstwa drzew składa się z dwóch wyraźnych pięter różnej wysokości. Do piętra dolnego zalicza się drzewa, których korony nie przenikają do piętra górnego, nie są też zaliczone do warstwy podrostu lub podszytu, a jednocześnie wskaźnik ich zwarcia wynosi, co najmniej 3b (zwarcie przerywane, zagęszczenie przerywane miejscami luźne). W razie wątpliwości dotyczących kwalifikacji drzewa do danego piętra, należy przyjąć, że drzewo piętra górnego nie powinno wykazywać wysokości niższej niż 2/3 średniej wysokości gatunku panującego w piętrze górnym. Drzewostany w klasie odnowienia (KO), to drzewostany użytkowane rębniami częściowymi i gniazdowymi, gdzie użytkowanie i odnowienie lasu przebiega równocześnie. Drzewostany w klasie do odnowienia (KDO) to drzewostany użytkowane rębniami częściowymi i gniazdowymi, gdzie ilość młodego pokolenia jest niedostateczna, lub go nie ma.

Tab.33. Zestawienie powierzchni [ha] drzewostanów wg grup wiekowych i struktury.

Nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Jednostka	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m3]				
			Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
			≤40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Nadleśnictwo Ośno Lubuskie	jednopiętrowe	ha	5723,33	8104,95	2825,89	16654,17	95,3
	dwupiętrowe		0,00	0,00	17,88	17,88	0,1
	w KO i KDO		0,00	146,48	662,52	809,00	4,6

W Nadleśnictwie zdecydowanie przeważają drzewostany jednopiętrowe, które zajmują ponad 95% powierzchni. Drzewostany dwupiętrowe stanowią zaledwie 0,1%. Powierzchnia KO i KDO wynosi 4,6%.

Ryc.28. Budowa pionowa w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.

Na terenie Nadleśnictwa Ośno Lubuskie występuje 521 wydzieleń, na których zinwentaryzowano podrost o charakterze II piętra, zajmujące ogólną powierzchnię 1974,72 ha.

W porównaniu z poprzednim planem u.l. zauważyć można następujące tendencje:

- drzewostany jednopiętrowe: spadek o 4% powierzchni,
- drzewostany dwupiętrowe: na podobnym poziomie,
- drzewostany w KO i KDO: wzrost o 4% powierzchni.

Biorąc pod uwagę sposoby zagospodarowania lasu, wzrost podrostów i podsadzeń należy spodziewać się zwiększenia udziału drzewostanów o złożonej budowie pionowej, co będzie pełniej odpowiadało możliwościom produkcyjnym siedlisk.

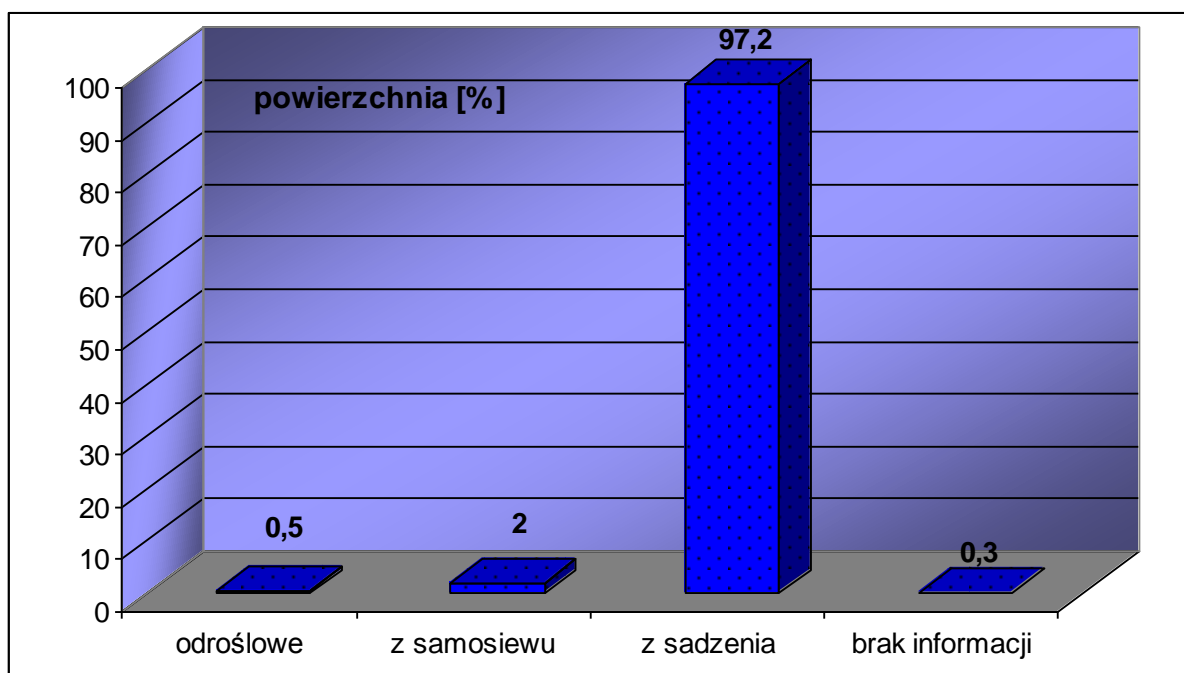
• Pochodzenie

Określając pochodzenie drzewostanów opierano się na informacjach zawartych w operatach urządzenia lasu z poprzednich okresów gospodarczych i ustalając na gruncie. Pochodzenie najmłodszego pokolenia lasu, ustalono na gruncie w czasie prac terenowych oraz wykorzystując informacje otrzymane z Nadleśnictwa Ośno Lubuskie (m.in. baza SILP). Określone w czasie taksacji pochodzenie jest w miarę miarodajne dla drzewostanów pochodzących z lat 1946-2014. Natomiast dla drzewostanów z lat wcześniejszych może być obciążone znacznym błędem z uwagi na brak odpowiednich materiałów.

Okolo 97% powierzchni drzewostanów Nadleśnictwa pochodzi z odnowienia sztucznego przez sadzenie.

Tab.34. Zestawienie powierzchni [ha] wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych.

Nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Jednostka	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m3]				
			Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
			≤40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Nadleśnictwo Ośno Lubuskie	z panującym gat. obcym	ha	27,80	93,10	29,21	150,11	0,9
	odroślowe		5,37	57,82	34,04	87,23	0,5
	z samosiewu		84,65	227,85	37,76	350,26	2,0
	z sadzenia		5607,26	7952,04	3432,83	16992,13	97,2
	brak informacji		25,32	13,56	11,66	50,54	0,3

Ryc.29. Struktura pochodzenia drzewostanów w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.

9. Ekologiczna ocena stanu lasu

Na ekologiczną ocenę stanu lasu składa się:

- ocena zgodności składu gatunkowego drzewostanów z typem siedliskowym lasu,
- określenie formy aktualnego stanu siedliska,
- określenie formy degeneracji lasu.

• **Ocena zgodności składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem**

Ocena zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskowym typem lasu jest jednym z ważniejszych wskaźników wykorzystania zdolności produkcyjnej siedlisk. Jest to także wskaźnik naturalności ekosystemów leśnych. Ocena zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem dokonano zgodnie z Instrukcją urządzania lasu (2012).

W grupie drzewostanów o składzie niezgodnym wyróżniono dodatkowo za instrukcją sporządzania programu ochrony przyrody (§ 25 ust. 2):

- **niezgodność obojętną**, w przypadku gdy zalecany gatunek liściasty zastąpiony jest przez inny gatunek liściasty,
- **niezgodność negatywną**, w przypadku gdy zalecany gatunek liściasty zastąpiony jest przez sosnę lub świerk.

Tab.35. Zestawienie powierzchni [ha] wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem.

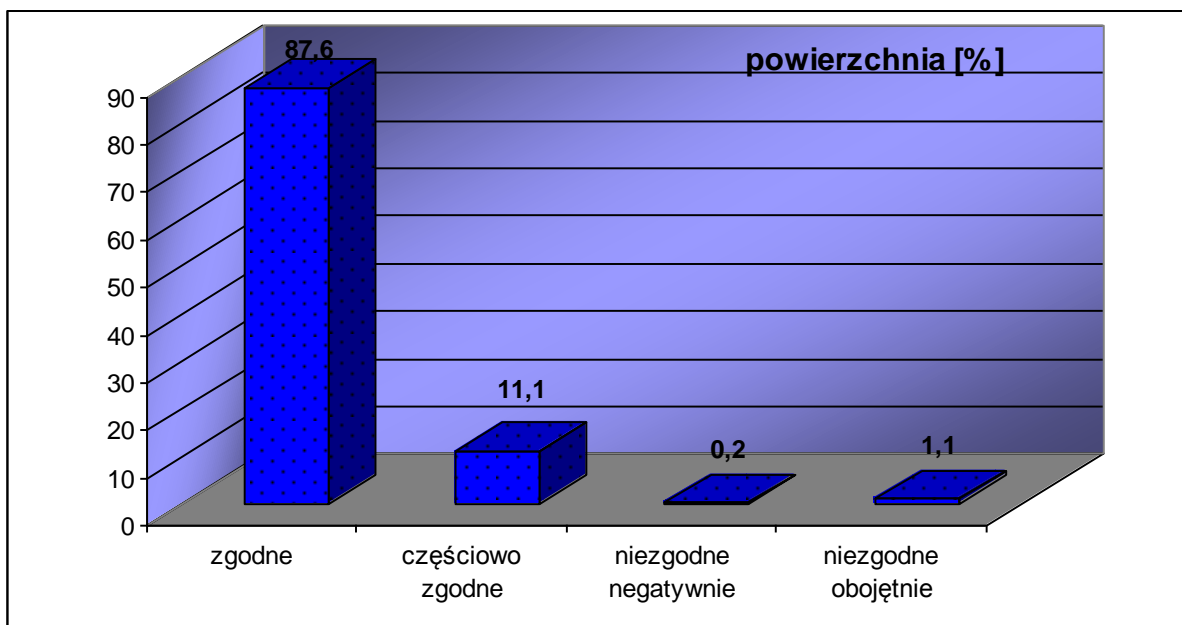
Obręb, nadleśnictwo	Siedliskowy typ lasu	Typ drzewostanu	Drzewostany o składzie gatunkowym						
			zgodnym		częściowo zgodnym		niezgodnym		razem
			ha	%	ha	%	ha	%	ha
Nadleśnictwo Ośno Lubuskie	BŚW	SO	931,56	99,5	3,73	0,4	1,22	0,1	936,51
	BB	SO	2,17	100,0					2,17
	BMŚW	SO	8411,49	98,4	106,91	1,3	29,12	0,3	8547,52
		DB-SO	541,70	84,0	101,57	15,8	1,42	0,2	644,69
		BK-SO	18,00	77,4	5,27	22,7			23,27
		SO-DB	11,53	88,3	1,53	11,7			13,06
	BMW	SO-ŚW-BRZ	7,21	84,8	1,29	15,2			8,50
		ŚW-SO	1,38	17,7	6,43	82,3			7,81
		SO	26,65	100,0					26,65
	BMB	SO	0,76	100,0					0,76
	LMŚW	DB-SO	2842,46	73,1	1012,49	26,0	33,92	0,9	3888,87
		BK-SO	1400,15	93,8	89,74	6,0	3,19	0,2	1493,08
		SO-DB	396,41	67,6	173,85	29,7	15,91	2,7	586,17
		DB-SO-BK	111,95	63,9	61,74	35,2	1,61	0,9	175,30
		DB	5,89	95,0	0,31	5,0			6,20
		GB-DB	11,78	76,3	2,61	16,9	1,04	6,7	15,43
		JS-WZ-DB	1,20	100,0					1,20
		BK-DB	2,66	72,1	1,03	27,9			3,69
	LMW	SO-BK	6,96	100,0					6,96
		JS-OL			10,99	100,0			10,99
		SO-DB	14,66	10,0	98,98	67,5	32,99	22,5	146,63
	LMB	GB-DB	1,95	70,4	0,82	29,6			2,77
		OL	1,19	27,7	3,11	72,3			4,30
	LŚW	BK-DB	64,93	47,4	60,83	44,4	11,13	8,1	136,89
		DB	198,30	84,6	19,61	8,4	16,47	7,0	234,38
		LP-GB-DB	20,87	65,2	7,25	22,7	3,88	12,1	32,00
		DB-BK	21,79	16,1	95,29	70,6	17,96	13,3	135,04
		BK	0,45	100,0					0,45
	LW	DB-OL	3,82	100,0					3,82
		JS-DB	1,77	24,4	2,63	36,2	2,86	39,4	7,26
OL	OL	236,04	98,0	3,38	1,4	1,57	0,7	240,99	
OLJ	JS-OL	9,37	59,3	6,42	40,7			15,79	

Obręb, nadleśnictwo	Siedliskowy typ lasu	Typ drzewostanu	Drzewostany o składzie gatunkowym						
			zgodnym		częściowo zgodnym		niezgodnym		razem
			ha	%	ha	%	ha	%	ha
	LŁ	OL-JS	1,73	8,2	19,48	91,8			21,21
		GB-DB	1,73	100,0					1,73
	Razem	JS-DB	0,76	0,8	45,64	47,1	50,59	52,2	96,99
		SO	9372,63	98,5	110,64	1,2	30,34	0,3	9513,61
		JS-OL	9,37	35,0	17,41	65,0			26,78
		DB-SO	3384,16	74,7	1114,06	24,6	35,34	0,8	4533,56
		OL	237,23	96,7	6,49	2,7	1,57	0,6	245,29
		BK-SO	1418,15	93,5	95,01	6,3	3,19	0,2	1516,35
		SO-DB	422,60	56,7	274,36	36,8	48,90	6,6	745,86
		JS-DB	2,53	2,4	48,27	46,3	53,45	51,3	104,25
		SO-ŚW-BRZ	7,21	84,8	1,29	15,2			8,50
		BK-DB	67,59	48,1	61,86	44,0	11,13	7,9	140,58
		DB	204,19	84,9	19,92	8,3	16,47	6,9	240,58
		ŚW-SO	1,38	17,7	6,43	82,3			7,81
		DB-SO-BK	111,95	63,9	61,74	35,2	1,61	0,9	175,30
		LP-GB-DB	20,87	65,2	7,25	22,7	3,88	12,1	32,00
		DB-OL	3,82	100,0					3,82
		GB-DB	15,46	77,6	3,43	17,2	1,04	5,2	19,93
		DB-BK	21,79	16,1	95,29	70,6	17,96	13,3	135,04
		OL-JS	1,73	8,2	19,48	91,8			21,21
		BK	0,45	100,0					0,45
		JS-WZ-DB	1,20	100,0					1,20
	SO-BK	6,96	100,0					6,96	
	Razem		15311,27	87,6	1942,93	11,1	224,88	1,3	17479,08

Największą powierzchnię zajmują w Nadleśnictwie drzewostany zgodne z siedliskiem i stanowią 87,6% powierzchni wszystkich drzewostanów. Zdecydowanie mniejszą powierzchnię zajmują drzewostany częściowo zgodne z siedliskiem (11,1% powierzchni).

Tab.36. Zestawienie powierzchni [ha] wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem z uwzględnieniem niezgodności negatywnej i obojętnej.

Obręb	Siedlisko	Stopień zgodności								Suma powierzchni
		Zgodne		Częściowo zgodne		Niezdadne				
		ha	%	ha	%	negatywne		obojętne		
		ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	
Nadleśnictwo Ośno Lubuskie	Bśw	931,56	99,5	3,73	0,4			1,22	0,1	936,51
	Bb	2,17	100,0							2,17
	BMśw	8 982,72	97,3	215,28	2,3			30,54	0,3	9 228,54
	BMw	35,24	82,0	7,72	18,0					42,96
	BMb	0,76	100,0							0,76
	LMśw	4 779,46	77,4	1 341,77	21,7	0,72	0,0	54,95	0,9	6 176,90
	LMw	16,61	10,4	110,79	69,1	4,66	2,9	28,33	17,7	160,39
	LMb	1,19	27,7	3,11	72,3					4,30
	Lśw	306,34	56,9	182,98	34,0	28,53	5,3	20,91	3,9	538,76
	Lw	5,59	50,5	2,63	23,7	0,85	7,7	2,01	18,1	11,08
	Ol	236,04	97,9	3,38	1,4	1,57	0,7			240,99
	OIJ	12,83	33,1	25,90	66,9					38,73
	LŁ	0,76	0,8	45,64	47,1	0,69	0,7	49,90	51,4	96,99
Razem nadleśnictwo		15 311,27	87,6	1 942,93	11,1	37,02	0,2	187,86	1,1	17 479,08

Ryc.30. Ocena zgodności składu gatunkowego.

W porównaniu z poprzednim planem u.l. zauważyć można następujące tendencje:

- drzewostany zgodne z siedliskiem: wzrost o 34% powierzchni;
- drzewostany częściowo zgodne z siedliskiem: spadek o 26% powierzchni;
- drzewostany niezgodne obojętnie: spadek o 2% powierzchni;
- drzewostany niezgodne negatywnie: spadek o 6% powierzchni.

Z powyższego zestawienia wynika bardzo wyraźny trend wzrostowy drzewostanów zgodnych z siedliskiem, kosztem drzewostanów częściowo zgodnych. Zwraca uwagę również fakt spadku powierzchni drzewostanów niezgodnych.

• Formy aktualnego stanu siedliska

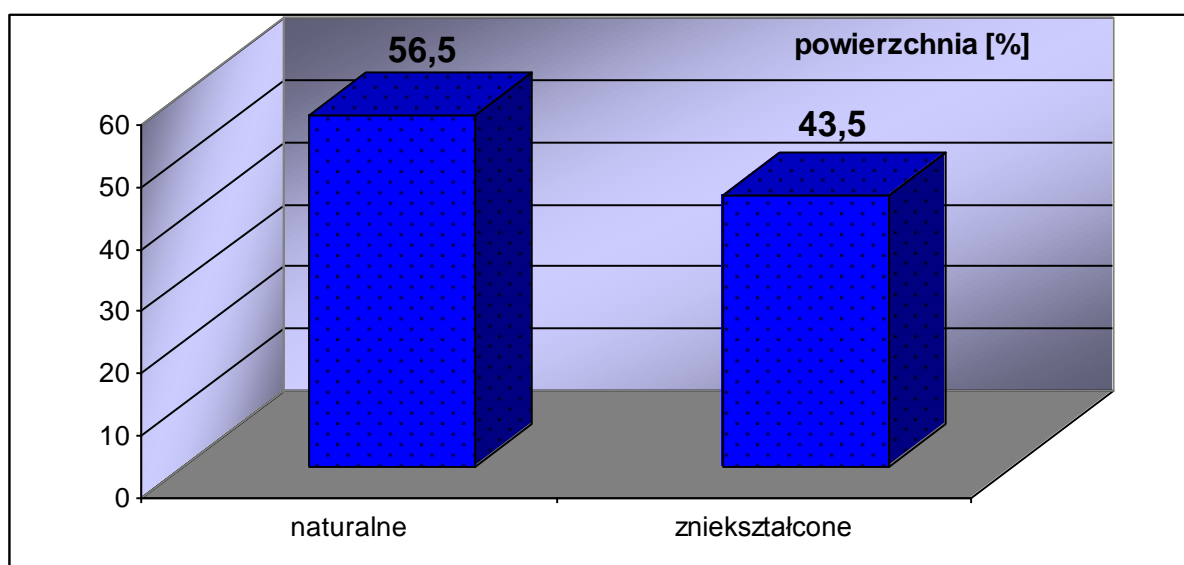
Formy stanu siedliska zostały określone na podstawie prac glebowo – siedliskowych i bieżącej taksacji w terenie.

Tab.37. Formy stanu siedliska.

Obręb, nadleśnictwo	Grupa siedlisk	Forma stanu siedliska	Jednostka	Powierzchnia				
				Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
				≤ 40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Nadleśnictwo Ośno Lubuskie	bory	naturalne	ha	339,71	345,60	188,50	873,81	5,0
		znieszczone		35,26	25,92	3,39	64,57	0,4
		zdegradowane		0,00	0,00	0,00	0,00	0,0

Obręb, nadleśnictwo	Grupa siedlisk	Forma stanu siedliska	Jednostka	Powierzchnia				
				Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
				≤ 40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	bory mieszane	naturalne		2347,72	2738,58	1654,57	6740,87	38,6
		zniękształcone		924,62	1364,63	253,18	2542,43	14,5
		zdegradowane		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	lasy mieszane	naturalne		394,06	565,14	773,92	1733,12	9,9
		zniękształcone		1387,68	2803,50	403,79	4594,97	26,3
		zdegradowane		3,15	0,60	0,0	3,75	0,0
	lasy	naturalne		81,49	232,72	211,90	526,11	3,0
		zniękształcone		208,91	174,58	17,04	400,53	2,3
		zdegradowane		0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
	ogółem	naturalne		3162,98	3882,04	2828,89	9873,91	56,5
		zniękształcone		2556,47	4368,63	677,40	7602,50	43,5
		zdegradowane		3,15	0,60	0,0	3,75	0,0

W Nadleśnictwie Ośno Lubuskie dominują siedliska naturalne – stanowią ponad 56% powierzchni. Powierzchnia siedlisk zniękształconych jest niższa, stanowi ponad 43% powierzchni. Na terenie Nadleśnictwa znikomą część stanowią siedliska zdegradowane. Brak siedlisk silnie zdegradowanych.

Ryc.31. Formy stanu siedliska.

• **Formy degeneracji lasu**

Dokonując oceny form degeneracji ekosystemów leśnych brano pod uwagę trzy elementy:

- borowacenie,
- monotypizację,
- neofityzację.

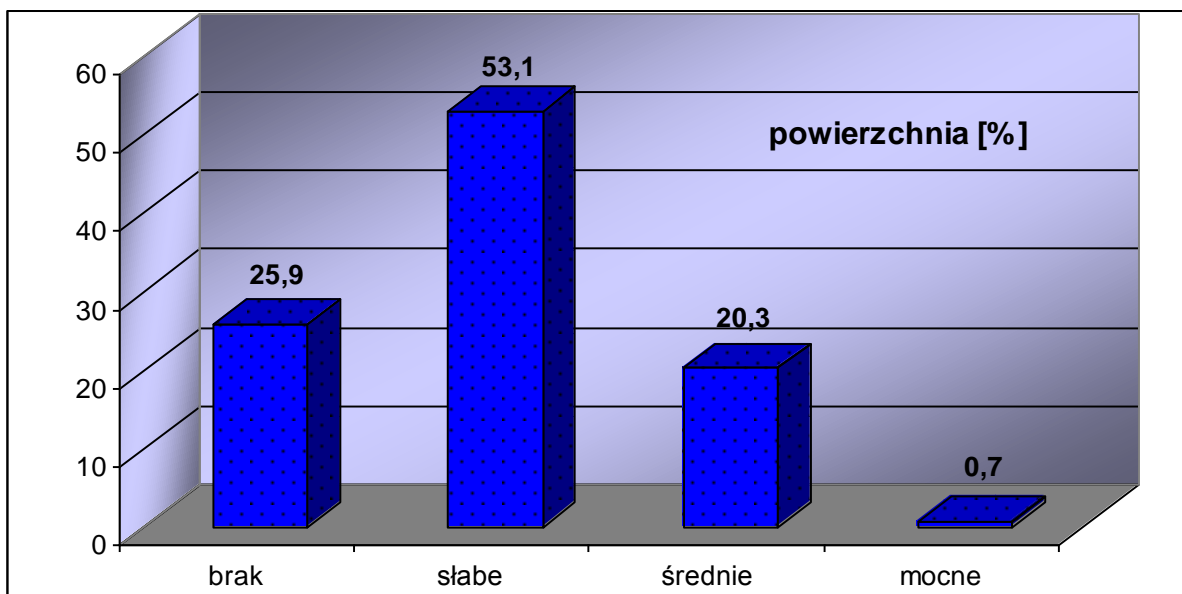
Borowacenie (pinetyzacja) wyróżnia się na siedliskach borów mieszanych, lasów mieszanych i lasów. W zależności od udziału sosny i świerka w górnej warstwie drzew wyróżnia się:

- **słabe**, jeżeli udział sosny i świerka w składzie gatunkowym drzewostanu wynosi:
 - ponad 80 % na siedliskach borów mieszanych
 - 50 - 80 % na siedliskach lasów mieszanych
 - 10 - 30 % na siedliskach lasowych
- **średnie**, jeżeli udział sosny lub świerka wynosi:
 - ponad 80 % na siedliskach lasów mieszanych
 - 30 - 60 % na siedliskach lasowych.
- **mocne**, jeżeli udział sosny i świerka w składzie gatunkowym wynosi na siedliskach lasowych ponad 60 %.

Tab.38. Borowacenie w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.

Obręb, nadleśnictwo	Stopień borowacenia	Powierzchnia [ha]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Nadleśnictwo Ośno Lubuskie	brak	2510,49	1217,35	803,09	4530,93	25,9
	słabe	2747,90	4533,17	1992,42	9273,49	53,1
	średnie	448,67	2395,97	697,87	3542,51	20,3
	mocne	15,54	104,78	12,91	133,23	0,7

Z zestawień wynika, że 26% powierzchni Nadleśnictwa zajmują drzewostany, w których pinetyzacja nie występuje. Powierzchnia drzewostanów ze słabym borowaceniem sięga 53% powierzchni Nadleśnictwa. Borowaceniowi silnemu uległa nieznaczna powierzchnia (0,7%) Nadleśnictwa.

Ryc.32. Borowacenie w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.

W porównaniu z poprzednim planem u.l. zauważyć można następujące tendencje:

- brak borowacenia: wzrost o 3,1% powierzchni ;
- słabe borowacenie: spadek o 3,9% powierzchni ;
- średnie borowacenie: na podobnym poziomie ;
- mocne borowacenie: na podobnym poziomie.

Dalszego zmniejszania się skali tego zjawiska należy spodziewać się w wyniku dobierania odpowiedniego składu młodego pokolenia oraz przebudowy drzewostanów starszych.

Monotypizacja polega na ujednoczeniu składu gatunkowego lub struktury wiekowej. Jest jedną z głównych form degeneracji ekosystemów leśnych. Monotypizację określa się dla kompleksów powyżej 200 ha z uwzględnieniem grup wiekowych drzewostanów: 1- 40 lat, 41 - 80 lat, powyżej 80 lat oraz podziału drzewostanów na sosnowe + świerkowe i pozostałe. Monotypizację wyróżnia się, gdy drzewostany jednogatunkowe lub jednowiekowe występują w zasadzie na zwartych powierzchniach (ok. 100 ha). Formę tą należy wyróżniać głównie dla sosny i świerka oraz rozdzielać na:

- a) monotypizację częściową, gdy:
 - udział drzewostanów jednego gatunku i jednej (20-letniej) klasy wieku wynosi 50 – 80 %,
 - udział jednej klasy wieku drzewostanów różnych gatunków w jednej klasie wieku

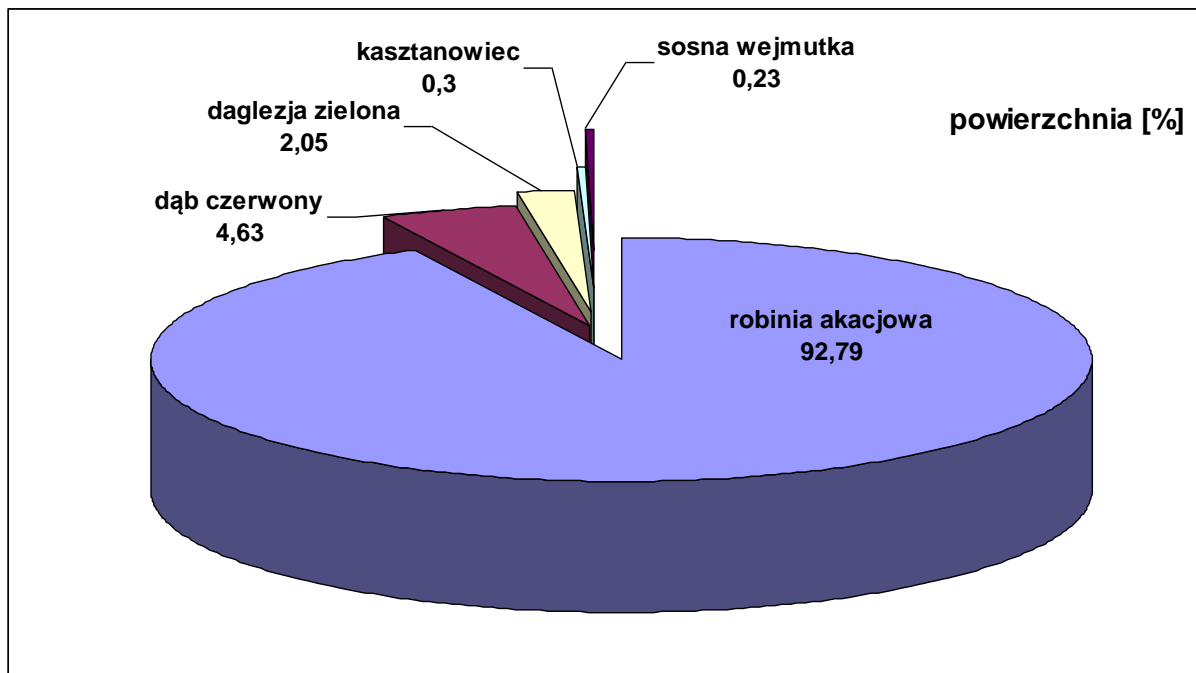
przekracza 80 %,

- b) monotypizację pełną, gdy udział drzewostanów jednego gatunku i jednej klasy wieku wynosi ponad 80 %.

Na terenie Nadleśnictwa Ośno Lubuskie monotypizacja nie występuje.

Neofityzacja - sztuczna uprawa lub samoistne wnikanie gatunków drzew i krzewów obcych. Na terenie nadleśnictwa stwierdzono w udziale drzewostanów 9 gatunków drzew i krzewów obcych, występujących w warstwie drzew i podrostów (zapisane w bazie danych Taksator).

Wydzienia, w których występują neofity zajmują w całym Nadleśnictwie Ośno Lubuskie 252,49 ha. Dominującym gatunkiem obcego pochodzenia jest robinia akacjowa (92,8%). Mniejszy udział zaznacza dąb czerwony (4,6%) i dagleźja (2,0%).

Ryc.33. Neofityzacja w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.

Znaczącym problemem jest występowanie czeremchy amerykańskiej i robinii akacjowej w podszybie. Wydzienia, w których znajduje się robinia akacjowa zajmują 4730,03 ha, co stanowi około 26,5% powierzchni drzewostanów Nadleśnictwa. Na odnawianych powierzchniach czeremcha amerykańska jak i robinia mogą stanowić konkurencję dla pożądanych gatunków.

Pozostałe gatunki, jak na przykład dagleżja zielona nie są ekspansywne, przez co nie stanowią zagrożenia w gospodarce leśnej. Robinia akacyjowa, czeremcha amerykańska stopniowo w miarę możliwości powinny być eliminowane z drzewostanów. Przy odnowieniach, dolesieniach należy rezygnować z gatunków obcych, dobór gatunków rodzimej flory pozwala optymalizować składy drzewostanów.

10. Inne cenne obiekty przyrodnicze na terenie Nadleśnictwa Ośno Lubuskie

- **Drzewostany cenne przyrodniczo.**

Na terenie Nadleśnictwa Ośno Lubuskie wytypowano drzewostany, które wyróżniają się swoimi walorami przyrodniczymi – starodrzewy, drzewostany nawiązujące do naturalnych zbiorowisk leśnych, niekiedy ze stanowiskami gatunków rzadkich i chronionych.

Tab.39. Wykaz drzewostanów cennych przyrodniczo

Lp.	Oddział, pododdz.	Pow. [ha]	T.S.L	Opis	Zabieg
1.	14 f	1,46	Lśw	8 Dbb 130 lat, 2 Lp 100 lat. Podszyt na 70 %: bez czarny, klon, jawor, wiąz, dąb. Drzewostan porastający brzegi rzeki Postomii. SP_9170 (B)	BRAK WSK
2.	137 o	0,72	OL	3 Dbs, 2 So 125 lat, 2 Ol, 2 Brz, 1 Dbs 70 lat. Podszyt na 70 %: bez czarny, głóg, kruszyna, jarzab posp., olsza. Drzewostan okalający jezioro Radachowskie.	BRAK WSK
3.	138 s	1,32	BMśw	So 124 lat. Podszyt na 40%: dąb, kruszyna, jarzab posp. Drzewostan okalający jezioro Radachowskie.	BRAK WSK
4.	138 t	2,10	OI	4 Brz, 3 Ol 89 lat, 2 So 125 lat, 1 Os 70 lat. Podszyt na 60%: dąb, brzoza, jarzab posp, osika, olcha. Drzewostan okalający jezioro Radachowskie.	BRAK WSK
5.	294 a	1,40	Lśw	8 Dbb 130 lat, 1 Brz, 1 Ol 80 lat. Podszyt na 70%: leszczyna, bez czarny, czeremcha, olcha. Starodrzew dębowy rosnący wzdłuż potoku Lipenka. SP 9170 (B)	BRAK WSK
6.	517 k	0,88	LMB	3 So 150, 2 Dbb 170, 2 Św, 1 Ol 80 lat, 2 Ol 40 lat. Podszyt na 40%: świerk, kruszyna, grab, olcha. Bezpośrednia otulina źródłiska.	BRAK WSK
7.	517 m	4,30	LMśw	I piętro: 7 Dbb 105, 3 Dbb 150, II piętro: 8 Gb 70, 2 Gb 50. Podszyt na 10%: grab. SP_9170 (B)	BRAK WSK
8.	657 i	1,51	Lw	6 Ol 31 lat, 1 Ol 60 lat, 1 Dbs, 1 Jw 31 lat, 1 Dbs 130 lat. Podszyt na 90% leszczyna, bez koralowy, bez czarny, jesion, grab. Bezpośrednia otulina źródłisk. SP_91E0 (C)	BRAK WSK
9.	712 k	0,82	LMw	4 Dbs 130 lat, 2 Dbs, 2 Ol, 1 Ak, 1 Gb 90 lat. Podszyt na 40%: grab, akacja, bez czarny. SP_9170 (B)	BRAK WSK

Lp.	Oddział, pododdz.	Pow. [ha]	T.S.L	Opis	Zabieg
10.	580 g	1,88	LMśw	10 So 114 Podszyt na 80%: kruszyna, bez czarny, głóg, jarzab posp., brzoza.	BRAK WSK
11.	580 h	1,39	LMśw	So 114 lat. Podszyt na 80%: głóg, kruszyna, osika, śliwa tarnina, jarzab pospolity. Starodrzew sosnowy porastający urwistą kserotermiczną skarpe nad jeziorem Świniarsko.	BRAK WSK
12.	714 m	0,96	LMśw	8 Dbs, 1 So 160 lat, 1 Dbb 110 lat. Podszyt na 60%: czeremcha, leszczyna, kruszyna, bez czarny. SP_9170 (B)	BRAK WSK
13.	93 a	4,57	Lśw	4 Dbs, 2 Gb, 1 Lp 94 lat, 1 Gb, 1 Wz 65 lat, 1 Dbs 130 lat. Podszyt na 70%: bez czarny, wiąz, śliwa tarnina, leszczyna, głóg. Starodrzew porastający strome stoki i jary na krawędzi pradoliny Warty, stanowiska roślin kserotermicznych. SP_9170 (B), PLC 080001	TP
14.	728 c	1,95	Lw	5 Ol 90 lat, 2 Brz 80, 1 Dbs, 1 Gb 80 lat, 1 Dbs 130 lat. Podszyt na 50%: leszczyna, bez czarny, klon, wierzba. Starodrzew olchowy z udziałem pomnikowych dębów rosnących wzdłuż naturalnego ciekę wodnego. SP_91E0 (B)	BRAK WSK
Ogółem Nadleśnictwo		25,26			

Poza siedliskami przyrodniczymi oraz wyżej wymienionymi drzewostanami na terenie nadleśnictwa znajdują się także inne drzewostany, które mają duże znaczenie przyrodnicze i krajobrazowe. Są to w szczególności drzewostany na siedliskach przyrodniczych, siedliskach bagiennych, jak też drzewostany pozostawione jako pasy ochronne nad brzegami wód, drogami publicznymi.

- **Ekosystemy referencyjne.**

Zarządzeniem Nadleśniczego Nadleśnictwa Ośno Lubuskie z dnia 17. 02. 2015 r. zostały ustanowione ekosystemy referencyjne.

Celem ustanowienia ekosystemów referencyjnych jest ich zachowanie i ochrona w stanie naturalnym lub maksymalnie zbliżonym do naturalnego.

Na obszarach ekosystemów referencyjnych nie prowadzi się zabiegów gospodarczych, z wyjątkiem wykonywania niezbędnych działań podnoszących walory przyrodnicze i służących zachowaniu tych ekosystemów (np. usuwanie gatunków obcych itp.), wynikających z planów ochrony lub zadań ochronnych dla rezerwatów przyrody bądź obszarów Natura 2000. Ścinka drzew w ekosystemach referencyjnych dopuszczalna jest w przypadkach zagrożenia życia bądź mienia ludzi.

W Nadleśnictwie Ośno Lubuskie wyznaczono ekosystemy referencyjne w 107 wydzieleniach o łącznej powierzchni 173,01 ha.

Wykaz takich powierzchni przedstawia poniższa tabela:

Tab.40. Wykaz ekosystemów referencyjnych.

Nadleśnictwo Ośno Lubuskie							
Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]
1j	5,9	69h	1,84	352i	1,4	580h	1,39
3d	1,46	74l	0,85	375k	0,84	601i	1,56
3b	0,55	119c	3,12	375b	0,6	601l	0,81
3c	3,32	121o	0,55	375p	3,44	601b	0,74
4c	0,74	137o	0,72	377j	2,35	602l	1,24
4f	2,41	138s	1,32	399a	1,2	636i	0,48
5a	2,18	138t	2,1	455l	0,69	641b	2,34
6c	2,03	149r	0,06	458n	0,97	657i	1,51
6d	1,12	199c	0,1	459b	3,84	672k	1,23
6b	1,79	211b	1,67	459f	0,54	674l	3,17
7g	1,32	211a	1,04	463g	4,24	675i	3,27
7b	0,64	212b	0,77	463f	1,36	675b	5,6
7c	0,96	212h	0,91	463d	0,76	683k	1,73
7d	1,91	215i	0,99	485c	2,55	684a	1,38
7f	1,54	215h	1,84	498i	2,33	685m	0,02
8g	1,68	221g	2,74	517k	0,88	686i	0,83
8c	0,39	252h	2,17	517m	4,3	705m	0,59
8f	0,35	253n	0,77	518f	4,27	705n	0,83
9c	1,49	253j	0,76	543h	1,65	705l	3,16
10b	1,44	293b	0,74	544a	1,31	709l	0,19
10c	0,88	294s	1,19	544f	0,98	712k	0,82
11a	1,2	294n	0,88	544i	1,1	714m	0,96
12b	2	294d	1,52	545k	0,33	728c	1,95
13a	1,24	294b	2,09	551s	1,82	731c	2,88
14f	1,46	294a	1,4	562c	1,78	755l	1,59
21g	4,02	332l	0,38	562h	0,55	759a	5,74
25d	0,02	333	2,48	580g	1,88	-	-

- **Parki i drzewostany o charakterze parkowym.**

W Nadleśnictwie Ośno Lubuskie zinwentaryzowano jeden drzewostan o charakterze parkowym w miejscowości Grabno, leśnictwo Świniary.

Tab.41. Wykaz parków i drzewostanów o charakterze parkowym.

Lp.	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Siedlisko	Opis	Zabieg
1.	738 h	2,78	LMŚW	5 Bk, 2 Ksz, 1 Dbs 141 lat, 1 Ak, 1 Bk 111 lat, mjsc: Gb, Jw 111 lat, w podszybie bez czarny, jawor, czeremcha. Występuje siedlisko przyrodnicze 9130(B) oraz 9170(B) – 0,30 ha.	BRAK WSK.

- **Siedliska przyrodnicze.**

Wykaz typów siedlisk przyrodniczych wymagających ochrony (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 listopada 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. z dnia 8 listopada 2013 r. poz. 1302) zinwentaryzowanych w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie przedstawia poniższa tabela:

Tab.42. Wykaz siedlisk w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie

Siedlisko		Stan zachowania	Powierzchnia [ha]	
Kod	Nazwa			
2330	Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi	A	2,10	2,15
		B	-	
		C	0,05	
3140	Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic	A	-	1,71
		B	-	
		C	1,71	
3150	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nympheion, Potamion	A	-	13,36
		B	10,06	
		C	3,3	
3160	Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne	A	0,01	0,01
		B	-	
		C	-	
6120*	Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe	A	0,13	1,93
		B	1,80	
		C	-	
6210*	Murawy kserotermiczne (Festuco-Brometea i ciepłolubne murawy z Asplenion septentrionalis Festucion pallentis)	A	-	12,17
		B	12,17	
		C	-	
6510	Nizowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie	A	7,46	26,56
		B	11,05	
		C	8,05	
7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska	A	2,53	8,30
		B	3,70	

Siedlisko		Stan zachowania	Powierzchnia [ha]	
Kod	Nazwa			
		C	2,07	
7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	A	-	3,60
		B	0,17	
		C	3,43	
<i>Razem siedliska nieleśne:</i>				<i>69,79</i>
9110	Kwaśne buczyny	A	-	19,90
		B	-	
		C	19,90	
9130	Żyzne buczyny	A	-	3,23
		B	2,78	
		C	0,45	
9170	Grąd środkowoeuropejski	A	0,25	151,67
		B	118,70	
		C	32,72	
9190	Kwaśne dąbrowy	A	6,97	330,53
		B	214,62	
		C	108,94	
91D0*	Bory i lasy bagienne	A	2,49	16,09
		B	8,66	
		C	4,94	
91E0*	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy źródliskowe	A	11,38	252,49
		B	198,51	
		C	42,60	
91F0	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe	A	-	73,19
		B	71,63	
		C	1,56	
91I0*	Ciepłolubne dąbrowy	A	-	0,05
		B	0,05	
		C	-	
91T0	Sosnowy bór chrobotkowy	A	-	63,48
		B	30,38	
		C	33,10	
<i>Razem siedliska leśne:</i>				<i>910,63</i>
<i>Razem siedliska przyrodnicze:</i>				<i>980,42</i>

* - siedliska priorytetowe

Wykaz wydzielen, w których zinwentaryzowano siedliska przyrodnicze zawierają załączniki: 1 i 2

Stan A- Siedlisko wzorcowo, typowo wykształcone,

Stan B- Siedlisko mniej typowo wykształcone, o uproszczonym składzie florystycznym, bez wyraźnych zniekształceń i zagrożeń,

Stan C- Siedlisko zagrożone zanikiem, utratą specyfiki lub znacznym pogorszeniem się jego stanu.

Wskazania ogólne²⁵:

3140 – ochroną winny być objęte ekosystemy jezior włącznie z obszarem zlewni bezpośredniej, co umożliwi ochronę całościową współzależnych ekosystemów. W szczególności należy zapobiegać całkowitym wyrębom drzewostanów w tej strefie i ograniczyć rozwój gatunków, które mogłyby doprowadzić do redukcji lub zaniku siedliska. Wokół mniejszych zbiorników należy ograniczyć nasadzenia drzew liściastych w bezpośredniej strefie brzegowej.

3150 – zarządzanie siedliskiem wymaga działań na poziomie obszaru wodnego – zlewni bezpośredniej i pośredniej. Na całym obszarze wodnym mieszczącym siedlisko zaleca się jego ochronę poprzez: oczyszczanie ścieków zanieczyszczających, ochronę stref brzegowych, wyznaczenie stref działań ochronnych, ograniczenie eutrofizacji i gromadzenia się osadów, ograniczanie zamulania i rozwoju halofitów (roślin bagiennych częściowo zanurzonych w wodzie).

3160 – utrzymanie możliwie stabilnego optymalnego poziomu wód gruntowych, zachowanie zgodnego z siedliskiem składu gatunkowego drzewostanów na obszarze zlewni bezpośredniej, zaniechanie wyrębu rębnią zupełną, dążenie do ograniczenia wydeptywania brzegów zbiorników wodnych poprzez budowę kładek i pomostów dla wędkarzy, zaniechanie stosowania nawozów lub innych związków fizyko-chemicznych powodujących zmiany właściwości fizyko-chemicznych wody na obszarze zlewni bezpośredniej i w strefie otwartej wody.

2330, 6210 - Zapobieganie sukcesji, nie zalesianie płatów siedliska.

6120 – metody ochrony ciepłolubnych muraw napiaskowych w praktyce obejmują zarówno ochronę bierną, jak też czynną. Bierna ochrona jest wystarczająca w przypadku, gdy zasoby siedliska znajdują się w dolinach naturalnych rzek (o nieuregulowanym biegu), w których oddziaływanie rzeki wpływa na trwałość siedlisk (podmywanie zboczy, erozja stoków), obecny stan jest stabilny, na co istnieją dowody (naukowe lub wieloletnie obserwacje). Ochrona czynna ciepłolubnych muraw możliwa jest m. in. poprzez usuwanie nalotu drzew i krzewów, karczowanie drzew i krzewów, kontrolowany wypas, wykaszanie, kontrolowane wypalanie jako czynnik odnawiający.

²⁵ Poradnik ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000- podręcznik metodyczny.

6510 – ochrona czynna poprzez koszenie (raz lub dwa razy w roku), niezbyt intensywny wypas oraz nawożenie (dawki nawozów powinny być dobierane indywidualnie do siedliska). Zakaz zalesiania, zakaz konserwacji rowów melioracyjnych, zakaz lokalizacji zbiorników retencyjnych.

7140 – ochrona powinna być prowadzona zarówno w sposób czynny jak i bierny. Jej dobór zależy od stanu dynamicznego oraz stanu zachowania konkretnego obiektu. Metody ochrony czynnej: korekta warunków wodnych (podnoszenie poziomu wody w torfowisku za pomocą zastawek lub zasypywania rowów odwadniających), okresowe koszenie fitocenozy opanowanych przez krzewy i drzewa, usuwanie drzewostanu i równoczesne piętrzenie wody.

7230 - utrzymanie lub restytucja warunków hydrologicznych przy równoczesnym utrzymaniu tradycyjnych ekstensywnych metod (wypas lub koszenie). Promowanie obecności dzikiej zwierzyny. Szczegółowe metody ochrony muszą być dobrane do indywidualnych cech konkretnych obiektów.

9110, 9130 – bierne metody ochrony umożliwiają zachowanie walorów buczyn o cechach naturalności. Kierunek ten powinien być przyjęty za podstawę planowania ochrony płatów buczyn w rezerwach i parkach narodowych. W lasach gospodarczych zalecane jest stosowanie rębni częściowych lub stopniowych z długim okresem odnowienia. Dla zachowania pełni zróżnicowania ekosystemu należy pozostawiać do naturalnej śmierci części drzew, fragmentów ekosystemu nietkniętych podczas cięć rębnych, a także zapewnić ciągłą obecność w każdym kompleksie starych, rębnych i przeszłębnych drzewostanów. Z punktu widzenia ochrony kwaśnych buczyn niekorzystne jest do nich wprowadzanie gatunków obcego pochodzenia.

9170 – dla ochrony fragmentów grądu, które zachowały charakter zbliżony do naturalnego właściwe jest przestrzeganie zasad ochrony biernej. Bierne metody ochrony dotyczą głównie grądów chronionych rezerwatowo. W lasach gospodarczych zaleca się ograniczanie wprowadzania buka na siedliskach grądowych i hodować na nich drzewostany dębowo-grabowe.

9190 □ w lasach gospodarczych rozsądny jest kompromis między ochroną, a gospodarką, obejmujący zastosowanie dotychczasowych sposobów użytkowania – w tym nawet rębni zupełnych – jednak pod warunkiem równoczesnego prowadzenia przebudowy oraz przyjęcia odpowiednich dla zbiorowiska docelowych składów gatunkowych.

91D0 – podstawą wszystkich działań ochronnych jest zachowanie lub przywrócenie stosunków wodnych właściwych dla siedliska. Zaleca się wyłączenie najlepiej zachowanych fragmentów z gospodarki leśnej (włączenie do gospodarstwa specjalnego). Na siedliskach o zmienionych warunkach wodnych, po ich korekcie i w zależności od celu planowanego do osiągnięcia, zabiegi czynnej ochrony mogą polegać na usunięciu z drzewostanu gatunków niepożądanych.

91E0, 91F0 – podstawą ochrony lasów łęgowych jest przede wszystkim ochrona warunków siedliskowych, w których funkcjonuje ten typ ekosystemu, przede wszystkim ochrona warunków wodnych. Bierna ochrona może być stosowana w lasach rezerwatowych. W lasach gospodarczych zalecane jest stosowanie rębni złożonych, oraz pozostawienie do naturalnej śmierci części drzew czy też fragmentów siedliska. Z punktu widzenia ochrony niekorzystne jest wprowadzanie do siedliska gatunków obcych.

91I0 - Na niektórych stanowiskach prowadzone są cięcia ograniczające zacinienie dna lasu. Przynoszą one w większości wypadków pozytywne skutki dla stanu populacji gatunków charakterystycznych dla siedliska. Działania takie powinny być jednak prowadzone regularnie. Jednorazowe wycięcie podszytu i pozostawienie płatu dąbrowy bez pielęgnacji na kilka lat może powodować szybki wzrost odrośli. Ochrona, a także propozycje działań powinny skupić się na zahamowaniu postępującego procesu grądowienia dąbrów oraz stymulowaniu naturalnego odnowienia drzewostanów. Priorytetem powinno być utrzymanie jak największych i w miarę możliwości równomiernie rozmieszczonych w krajobrazie populacji gatunków charakterystycznych dla dąbrów.

91T0 – w obszarach nie chronionych, gdzie zachowane są jeszcze fragmenty boru chrobotkowego, w celu ich ochrony należy wybierać całość drewna pozostałego po zabiegach hodowli lasu. W przyszłości zabiegi te, w połączeniu z usuwaniem naturalnych odnowień sosnowych i dębowych przyczynią się do aktywnej ochrony borów chrobotkowych.

Zaplanowane zabiegi powinny mieć na celu zachowanie ciągłości istniejących siedlisk.

Poniżej przedstawiona jest tabela zawierająca typy drzewostanów oraz orientacyjne składy gatunkowe upraw dla siedlisk przyrodniczych zgodnie z aneksem Nr 3/2014 z dnia 27 sierpnia 2014 r. do Porozumienia nr 1/2010 z dnia 15.01.2010 r. zawartego pomiędzy Dyrektorem Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinie i Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim.

Tab.43. Typy drzewostanów oraz orientacyjne składy gatunkowe upraw dla siedlisk przyrodniczych

Kod Siedliska	Siedlisko Przyrodnicze	TSL	TD	Orientacyjny skład upraw	Zalecany rodzaj rębni	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7
9110-1	<i>Kwaśna buczyna niżowa</i>	BMśw	So Bk**	Bk 60 So 30 Db i inne 10	II/III/IV/V	Orientacyjne składy gatunkowe z So zaleca się stosować w przypadku odnawiania powierzchni, na których w składzie d-stanu macierzystego występowała So, w udziale min. 30%. Gatunki domieszkowe – Dbb, So (na uboższych siedliskach LM), Dbs
		LMśw LMw	Bk	Bk 90 Db i inne 10		
			Bk*	Bk 70 Db, So i inne 30		
			So Bk*	Bk 50 So 30 Db i inne 20		
		Lśw	Bk	Bk 90 Db i inne 10		
Lśw	Db Bk*	Bk 70 Db i inne 30				
9130-1	<i>Żyzna buczyna niżowa</i>	BMśw	So Bk**	Bk 60 So 30 Db i inne 10	II/III/IV/V	Orientacyjne składy gatunkowe z So zaleca się stosować w przypadku odnawiania powierzchni, na których w składzie d-stanu macierzystego występowała So, w udziale min. 30%. Gatunki domieszkowe – Dbb, Dbs, Js, Ol, Wz, Gb, Czereśnia ptasia
		LMśw	Bk	Bk 80 Db i inne 20		
		Lśw	Bk	Bk 90 Db i inne 10		
		Lw	Db Bk*	Bk 60 Db 30 Wz i inne 10		
			Bk	Bk 90 Db i inne 10		

9160	Grąd subatlantycki	BMśw BMw LMśw	Db	Db 80 Gb i inne 20	II/III/IV/V	Grab wprowadzić w zmieszaniu grupowym lub kępowym. Dopuszcza się udział Gb w późniejszych fazach rozwojowych d-stanu. Gatunki domieszkowe – Js, Os, Brz, Jw., Lpd, Czeresnia ptasia, Jrz brekinia, Ol, Wz
			So Db Bk**	Bk 50 Db 30 So i inne 20		
			So Gb Db**	Db 40 Gb 30 So i inne 30		
		LMw	Db	Db 80 Gb i inne 20		
			Gb Db	Db 60 Gb 30 Lp i inne 10		
		Lśw	Db	Db 80 Gb i inne 20		
			Gb Db	Db 50 Gb 30 Lp i inne 20		
			Gb Bk	Bk 50 Gb 30 Lp i inne 20		
			Lp Db	Db 50 Lp 30 Gb i inne 20		
			Gb Bk Db	Db 40 Bk 30 Gb i inne 30		
			Gb Db Bk	Bk 40 Db 30 Gb i inne 30		
			Db Gb	Gb 50 Db 30 Lp i inne 20		
		Lw	Bk Gb	Gb 50 Bk 30 Lp i inne 20		
			Db	Db 80 Gb i inne 20		
Gb Db	Db 60 Gb 30 Lp i inne 10					
		Db Gb	Gb 50 Db 30 Wz i inne 20			
9170-1	Grąd środkowoeuropejski	LMśw	GbDb	Db 50 Gb 30 Bk, Lp i inne 20	III/IV/V	Grab wprowadzić w zmieszaniu grupowym lub kępowym. Dopuszcza się udział Gb udział Gb w późniejszych fazach rozwojowych d-stanu. Gatunki domieszkowe –Klp, Lpd, Wz, Js, Ol, Brz, Os, Jw., Jrz brekinia
		LMw	Gb Db	Db 50 Gb 30 Bk, Lp i inne 20		
		Lśw	LpGbDb	Db 40 Gb 30 Lp 20 Kl.P i inne 10		
		Lw	LpGbDb	Db 40 Gb 30 Lp 20 Kl.P i inne 10		
9190-1	Pomorski kwaśny las brzoźowo-dębowy	Bez względu na TSL	Brz Db	Db 60 Brz 30 So i inne 10	II/III/IV/V	Gatunki domieszkowe – Bk, Ol, Os, Brz omszona
			SoDbBrz	Brz 40 Db 30 So 30		
			Db Brz	Brz 60 Db 30 i inne 10		
			So Db	Db 60 So 40		
			SoBrzDb	So 30 Brz 30 Db 30 i inne 10		
			Bk Db	Db 60 Bk 30 Brz i inne 10		
9190-2	Śródłądowa kwaśna dąbrowa	BMśw	Db So **	So 50 Db 30 Bk i inne 20	II/III/IV/V	Gatunki domieszkowe – Bk, Ol, Os, Brz, Jw
			So Db	Db 50 So 30 Bk i inne 20		
		LMśw	Bk Db	Db 50 Bk 30 So i inne 20		
			So Db	Db 50 So 30 Bk i inne 20		
		LMw	So Db	Db 50 So 30 Bk i inne 20		
		Lśw	Bk Db	Db 50 Bk 30 So i inne 20		
			Db	Db 80 Bk i inne 20		
Db Bk	Bk 50 Db 30 Jw. I inne 20					
91D0-1*	Brzezina bagienna	BMb	So Brz	Brzom 60 So 40	-	-
		LMb	So Brz	Brzom 60 So 30 Ol i inne 10		
91D0-2*	Sosnowy bór bagienny	Bb	So	So 90 Brzom i inne 10	-	-
		BMb	Brz So	So 60 Brzom i inne 40		

91D0-3	<i>Ols torfowcowy</i>	Bez względu na TSL	Brz Ol	Ol 70 Brz i inne 30		
			SoBrzOl	Ol 60 Brz 30 So i inne 10		
91E0-1*	<i>Nadrzeczny łęg wierzbowy</i>	Bez względu na TSL	Wb	Wb 70 Ol i inne 30	-	-
91E0-2*	<i>Nadrzeczny łęg topolowy</i>	Bez względu na TSL	Tp	Tp 70 Ol i inne 30	-	-
91E0-3*	<i>Nizowy łęg jesionowo- olszowy</i>	LMw	Ol Js	Js 50 Ol 30 Brz i inne 20	I/II/III/IV/V	Gatunki domieszkowe – Wz, Dbs, Brz, Js, Ol, Gb, Bk
			Js Ol	Ol 50 Js 30 Brz i inne 20		
		Lw	Ol Js	Js 50 Ol 30 Brz i inne 20		
			Js Db	Db 50 Js 30 Wz i inne 20		
			Db Js	Js 50 Db 40 Ol i inne 10		
			Db Ol	Ol 50 Db 30 Wz i inne 20		
		OIJ	Ol Db	Db 50 Ol 30 Wz i inne 20		
			Js Ol	Ol 60 Js 30 Brz i inne 10		
		Ol	Ol Js	Js 60 Ol 30 Brz i inne 10		
			Ol	Ol 90 Js i inne 10		
91E0-4*	<i>Źródłiskowy las olszowy na niżu</i>	OIJ	Ol	Ol 90 Js i inne 10	-	-
91E0-5*	<i>Podgórski łęg jesionowy</i>	Bez względu na TSL	Js	Js 90 Ol i inne 10	-	-
91F0-1	<i>Łęg dębowo-wiązowo- jesionowy typowy</i>	Lw	JsWzDb	Db 40 Wz 30 Js i inne 30	II/III/IV/V	Gatunki domieszkowe – Ol, Gb
91F0-2	<i>Łęg dębowo-wiązowo- jesionowyśledziennicowy</i>	LMw	Js Wz	Wz 40 Js 30 Db i inne 30		
91I0-1*	<i>Świetlista dąbrowa</i>	Bez względu na TSL	So Db	Dbb 50 So 30 Brz i inne 20	IV/V	Gatunki domieszkowe – So, Jrz brekinia, Wz
			Db	Dbb 90 Lp i inne 10		
91T0	<i>Sosnowy bór chrobotkowy</i>	Bśw	So	So 90 Brz 10	I/IV	-
9180*	<i>Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stromych stokach i zbozczach</i>	Lśw Lw	Wz Jw	Jw. 60 Wz 20 Lp i inne 20	II/III/IV/V	Gatunki domieszkowe – Lp, Db, Bk

* - siedliska przyrodnicze o znaczeniu priorytetowym

** - TD dopuszczone do zastosowania dla siedlisk przyrodniczych w stanie zachowania „C”

1. w przypadkach uzasadnionych uwarunkowaniami terenowymi dla wszystkich TD wymienionych w w/w tabeli dopuszcza się zmiany w składach gatunkowych upraw w granicach +/- 10%.

2. Na siedliskach przyrodniczych zlokalizowanych na stokach o stromym nachyleniu odstąpić od użytkowania rębego, natomiast w obrzeżach wód i cieków wodnych, obrzeżach źródlisk, torfowisk przejściowych, wysokich, nakredowych oraz alkalicznych kształtować strefy przejściowe – zwane ekotonami.

3. W przypadku TD oraz orientacyjnych składów gatunkowych upraw, w których występuje Js, do czasu ustąpienia choroby tego gatunku należy zastępować go innymi gatunkami, takimi jak, np. Db, Wz, Jw., Ol.

4. w przypadku, gdy dane siedlisko przyrodnicze przypisane jest dla całego wydzielenia, a występuje tylko na jego części (w płatach na powierzchni co najmniej 0,25 ha) zaleca się stosowanie TD oraz orientacyjnych składów gatunkowych tylko dla płatów tego siedliska przyrodniczego.

Wszystkie typy drzewostanów zgodnie z Instrukcją Urządzania Lasu mogą ulegać modyfikacji przy zachowaniu gatunku głównego. Dopuszcza się również stosowanie TD

na siedliskach przyrodniczych poza obszarem Natura 2000 wyodrębnionym na podstawie dyrektywy siedliskowej. Ponadto wszystkie drzewostany, na których zinwentaryzowano siedliska przyrodnicze w stanie zachowania A zostały zaliczone do gospodarstwa specjalnego.

- **Platy siedlisk przyrodniczych wymagających weryfikacji.**

Na podstawie zebranych danych w trakcie prac urządzania lasu (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2013, 2014) stwierdzono potrzebę weryfikacji wybranych powierzchni siedlisk przyrodniczych.

Tab.44. Wykaz siedlisk przyrodniczych w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie wymagających weryfikacji.

Lp.	Oddział, pododdział	Powierzchnia wyłączenia	Siedlisko przyrodnicze	Stan zachowania	Powierzchnia siedliska przyrodniczego
1.	6 f	6,18	9170	B	4,80
			9190	B	5,00
2.	10 g	2,40	3150	C	2,40
3.	73 f	3,85	91E0*	B	3,85
4.	87 g	0,25	6210	B	0,30
			6510	B	0,30
5.	87 h	0,40	6210	B	0,56
			6510	B	0,56
6.	342 g	1,41	9190	C	1,41
7.	360 b	1,38	91E0*	B	1,38

* - siedliska priorytetowe

Wykaz wydzieleń, w których zinwentaryzowano siedliska przyrodnicze podlegające ochronie zawierają załączniki: 1 i 2

Stan A- Siedlisko wzorcowo, typowo wykształcone,

Stan B- Siedlisko mniej typowo wykształcone, o uproszczonym składzie florystycznym, bez wyraźnych zniekształceń i zagrożeń,

Stan C- Siedlisko zagrożone zanikiem, utratą specyfiki lub znacznym pogorszeniem się jego stanu

- **Drzewa cenne**

Na terenie Nadleśnictwa Ośno Lubuskie znajduje się wiele cennych drzew, które ze względu na swe położenie (oddalone od dróg, rosnące wewnątrz drzewostanów) nie przedstawia się jako proponowane pomniki przyrody. Należy prowadzić bieżącą inwentaryzację drzew osiagających rozmiary pomnikowe. Nie należy ich wycinać i uszkadzać. Nie powinno wprowadzać się istotnych zmian w otoczeniu drzew (w promieniu do 10 m). Po fizjologicznej śmierci należy je pozostawić na miejscu aż do naturalnego rozkładu

Tab.45. Wykaz cennych drzew znajdujących się na terenie Nadleśnictwa Ośno Lubuskie.

Lp.	Oddz., pododdz.	Leśnictwo	Gatunek	Lokalizacja	Liczba
Obręb Ośno Lubuskie					
1.	4 f	Lemierzyce	Dąb szypułkowy	E	1
2.	167 j	Lemierzyce	Dąb bezszypułkowy	W	1
3.	159 b	Lemierzyce	Dąb szypułkowy	N	1
4.	126 d	Lemierzyce	Żywotnik zachodni	S	1
5.	7 h	Słońsk	Żywotnik zachodni	NE	1
6.	17 c	Słońsk	Dąb szypułkowy	S	1
7.	17 b	Słońsk	Dąb szypułkowy	S	1
8.	455 k	Radachów	Dąb bezszypułkowy	W	2
9.	455 k	Radachów	Dąb bezszypułkowy	C	13
10.	250 a	Radachów	Dąb szypułkowy	NE	1
11.	250 a	Radachów	Dąb szypułkowy	NE	1
12.	211 g	Radachów	Dąb szypułkowy	S	1
13.	204 h	Radachów	Sosna zwyczajna	S	1
14.	594 m	Drogomin	Sosna zwyczajna	SE	1
15.	556 f	Drogomin	Dąb szypułkowy	NW	1
16.	506 c	Drogomin	Sosna zwyczajna	W	1
17.	501 j	Drogomin	Jałowiec pospolity	-	1
18.	491 d	Drogomin	Jałowiec pospolity	-	1
19.	468 f	Drogomin	Jałowiec pospolity	-	1
20.	467 k	Drogomin	Jałowiec pospolity	-	1
21.	466 d	Drogomin	Jałowiec pospolity	-	1
22.	608 g	Ośno	Dąb bezszypułkowy	NE	1
23.	575 i	Ośno	Dąb bezszypułkowy	SE	1
24.	575 f	Ośno	Dąb bezszypułkowy	NW	1
25.	570 m	Ośno	Dąb bezszypułkowy	N	2
26.	569 d	Ośno	Dąb bezszypułkowy	NW	2
27.	565 d	Ośno	Dąb bezszypułkowy	SW	1
28.	565 d	Ośno	Sosna zwyczajna	SW	1
29.	552 d	Ośno	Dąb szypułkowy	C	5
30.	517 m	Ośno	Dąb szypułkowy	N	5
31.	512 c	Ośno	Wiąz pospolity	SE	1
32.	490 i	Ośno	Dąb bezszypułkowy	S	1
33.	375 t	Ośno	Sosna zwyczajna	-	1
34.	375 r	Ośno	Cis pospolity	-	1
35.	766 i	Łabędzia Góra	Dąb bezszypułkowy	E	1
36.	758 b	Łabędzia Góra	Dąb szypułkowy	S	1
37.	710 k	Łabędzia Góra	Dąb szypułkowy	E	1
38.	709 f	Łabędzia Góra	Dąb bezszypułkowy	SW	1
39.	615 j	Łabędzia Góra	Dąb szypułkowy	C	2
40.	610 f	Łabędzia Góra	Grusza pospolita	S	1
41.	723 c	Świniary	Czereśnia ptasia	C	1
42.	689 b	Świniary	Kasztan jadalny	S	1
43.	583 a	Świniary	Dąb szypułkowy	-	1
44.	582 a	Świniary	Grusza pospolita	S	1
45.	400 c	Lipienica	Dąb szypułkowy	NE	1

Lp.	Oddz., pododdz.	Leśnictwo	Gatunek	Lokalizacja	Liczba
46.	332 o	Lipienica	Dąb szypułkowy	SE	1
47.	332 f	Lipienica	Dąb szypułkowy	N	1
48.	221 h	Lipienica	Dąb szypułkowy	W	1
49.	220 k	Lipienica	Dąb szypułkowy	S	1
50.	220 i	Lipienica	Dąb szypułkowy	C	1
51.	220 i	Lipienica	Dąb szypułkowy	C	1
52.	188 b	Lipienica	Dąb szypułkowy	SW	1
53.	420 d	Gronów	Sosna zwyczajna	NE	1
54.	393 f	Gronów	Sosna zwyczajna	E	1
55.	428 j	Czarnów	Dąb szypułkowy	E	1

- **Zadrzewienia i remizy**

Zadrzewienia i remizy pełnią ważną funkcję biocenotyczną. Jako nie użytkowane enklawy stanowią spokojne miejsca bytowania zwierząt oraz miejsca spontanicznego rozwoju roślinności.

W Nadleśnictwie Ośno Lubuskie zgodnie z ewidencją stwierdzono 8 zadrzewień o łącznej powierzchni 7,07 ha.

Tab.46. Zestawienie zadrzewień.

Lp.	Oddz., pododdz.	Pow. [ha]
1.	135g	0,46
2.	299a	0,25
3.	330j	0,60
4.	361g	0,29
5.	447g	0,21
6.	447 j	0,15
7.	584c	5,05
8.	626k	0,06
Razem		7,07

W Nadleśnictwie Ośno Lubuskie zgodnie z ewidencją stwierdzono jedną remizę stanowiącą osobne wydzielenie **283 b** o powierzchni 1,20 ha.

Remiz, jako powierzchni nie tworzących osobnych wydzieleni stwierdzono 38 szt., o łącznej powierzchni 6,81 ha.

Tab.47. Zestawienie remiz jako powierzchni nie tworzących wydzieleni.

Lp.	Oddz., pododdz.	Lokalizacja	Pow. [ha]
1.	46 b	C	0,10
2.	62 b	W	0,07
3.	167 c	NW	0,10
4.	178 a	C	0,20
5.	197 j	S	0,10
6.	207 b	E	0,15
7.	261 h	S	0,10
8.	344 d	S	0,30
9.	348 f	C	0,25
10.	383 f	SE	0,07
11.	392 a	N	0,22
12.	472 b	C	0,12
13.	501 i	C	0,10
14.	577 f	E	0,15
15.	581 b	NW	0,25
16.	582 a	E	0,20
17.	582 b	S	0,49
18.	586 c	N	0,10
19.	587 n	N	0,30
20.	590 g	E	0,35
21.	624 k	W	0,15
22.	631 a	N	0,05
23.	640 d	C	0,04
24.	671 l	C NW	0,10 0,20
25.	723 a	S S	0,30 0,25
26.	735 c	W	0,10
27.	736 a	E	0,20
28.	736 f	S	0,15
29.	736 g	NW	0,15
30.	737 a	NW C	0,10 0,35
31.	750 b	C	0,25
32.	751 b	S W	0,25 0,25
33.	756 c	C	0,10
34.	764 g	S	0,10

- **Grunty pozostawione do naturalnej sukcesji**

W Nadleśnictwie Ośno Lubuskie pozostawiono grunty do naturalnej sukcesji w 46 wydzieleniach o łącznej powierzchni 64,75 ha. Obejmują one grunty, gdzie nie planuje się zabiegów gospodarczych z uwagi na ich rolę w ekosystemie oraz uwarunkowania lokalne. Wykaz takich powierzchni przedstawiają poniższe tabele:

Tab.48. Wykaz gruntów przeznaczonych do naturalnej sukcesji w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.

Lp.	Oddział, pododdział	Pow.	Siedlisko	Funkcja lasu	Opis: Podsz, podr.- pokrycie Przest.- m ³
1.	25 d	0,02	BMŚW	GOSP	Podsz - 0,4
2.	52 r	2,51	OL	OCHR	Podsz - 0,6 Przest - 5
3.	55 h	4,9	LŁ	OCHR	Podsz - 0,4 Przest - 89
4.	69 h	1,84	LMB	GOSP	-
5.	74 l	0,85	OL	OCHR	-
6.	88 n	2,72	BMŚW	OCHR	Podsz - 0,4 Przest - 21
7.	91 a	6,84	LMŚW	OCHR	Podsz - 0,4 Przest - 54
8.	91 c	2,49	LŁ	OCHR	Podsz - 0,4 Przest - 18
9.	92 b	2,82	LMŚW	OCHR	Podsz - 0,3
10.	92 f	0,83	LMŚW	OCHR	Podsz - 0,3
11.	93 b	4,03	LŚW	OCHR	Podsz - 0,7 Przest - 16
12.	93 i	0,37	LŚW	OCHR	Podsz - 0,4 Przest - 20
13.	93 j	0,62	LŚW	OCHR	Podsz - 0,7 Przest - 107
14.	121 o	0,55	LŚW	GOSP	Podsz - 0,8 Przest - 29
15.	149 r	0,06	LMŚW	GOSP	Podsz - 0,4
16.	199 c	0,1	LMW	GOSP	Podsz - 0,9 Przest - 20
17.	211 a	1,67	OL	GOSP	Podsz - 0,2 Przest - 20
18.	211 b	1,04	OL	GOSP	Podsz - 0,2
19.	212 b	0,91	OL	GOSP	Przest - 40
20.	212 h	0,77	OL	GOSP	Przest - 34
21.	215 h	1,84	OL	GOSP	Podsz - 0,3 Przest - 11
22.	253 n	0,77	BMB	GOSP	Podsz - 0,7 Przest - 65
23.	272 c	1,25	OL	GOSP	-
24.	293 b	0,74	LMŚW	GOSP	Podsz - 0,8 Przest - 20
25.	310 d	0,7	LMŚW	GOSP	Podsz - 0,9
26.	345 a	0,29	BMŚW	GOSP	Podsz - 0,6 Przest - 5
27.	352 i	1,4	LMW	GOSP	-
28.	375 b	0,6	BMŚW	GOSP	Podsz - 0,2 Przest - 15
29.	375 k	0,84	OLJ	GOSP	-
30.	395 c	1,47	BMŚW	GOSP	Podsz - 0,6 Przest - 4
31.	433 f	2,42	LŁ	OCHR	Podsz - 0,5

Lp.	Oddział, pododdział	Pow.	Siedlisko	Funkcja lasu	Opis: Podsz, podr.- pokrycie Przest.- m ³
					Przest - 66
32.	434 b	0,04	LŁ	OCHR	Podsz - 0,2 Przest - 45
33.	434 g	1,82	LŁ	OCHR	Podsz - 0,2 Przest - 18
34.	434 i	0,47	LŁ	OCHR	-
35.	434 k	5,33	LŁ	OCHR	Podsz - 0,3 Przest - 16
36.	434 m	1,17	LŁ	OCHR	Podsz - 0,5 Przest - 281
37.	455 d	1,08	OL	GOSP	Przest - 44
38.	455 l	0,69	LMŚW	GOSP	Podsz - 0,4 Przest - 70
39.	545 k	0,33	LMŚW	GOSP	Podsz - 0,7 Przest - 93
40.	562 h	0,55	LMW	GOSP	Podsz - 0,1
41.	616 d	0,86	BMŚW	GOSP	-
42.	636 i	0,48	LMŚW	GOSP	Przest - 5
43.	672 k	1,23	LMŚW	GOSP	Podsz - 0,5 Przest - 10
44.	685 m	0,02	OL	GOSP	Podsz - 0,8 Przest - 2
45.	686 i	0,83	OL	GOSP	Podsz - 0,2 Przest - 20
46.	755 l	1,59	OL	GOSP	Podsz - 0,3 Przest - 50

- **Bagna**

Na terenie Nadleśnictwa Ośno Lubuskie występuje 156 osobno wydzielonych bagien. Tereny bagienne zajmują ogólną powierzchnię **212,73 ha**, co stanowi **1,1%** ogólnej pow. Nadleśnictwa.

Oprócz bagien ewidencyjnych występują bagna nie tworzące wydzielen taksacyjnych. Na terenie nadleśnictwa znajduje się 160 bagien, które nie stanowią osobnych wydzielen. Ważność tych biotopów i ich znaczenie dla ekosystemu jest oczywista. Bagna -mokradła najczęściej położone są w nieckach terenowych, w przedłużeniach rynien jeziornych itp. stanowią enklawy wśród leśnych siedlisk świeżych.

Wskazania ochronne:

- bagna wyłączone są z prowadzenia zabiegów hodowlanych;
- nie odwadniać;
- wokół bagien zaleca się w trakcie wykonywania cięć zachowywać lub kształtować strefę pasa ochronnego.

Tab.49. Wykaz bagien ewidencyjnych w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.

Nadleśnictwo Ośno Lubuskie							
Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]
1 k	1,66	10 j	0,49	467 i	0,25	293 a	0,41
2 j	0,27	12 a	0,25	468 c	2,83	293 c	0,19
2 l	2,78	13 b	4,54	491 f	0,75	294 i	0,65
3 a	1,80	13 g	0,42	508 b	0,39	294 j	0,70
4 b	0,82	14 a	0,89	602 a	0,26	295 b	0,25
6 a	0,40	14 ax	0,39	699 f	0,26	299 b	4,10
58 h	0,84	21 h	0,36	476 j	2,66	331 k	0,55
61 j	3,30	22 n	0,42	484 k	1,45	331 n	11,39
62 j	1,83	35 d	0,37	484 l	0,83	332 j	4,97
63 i	1,53	36 i	0,59	514 h	0,40	333 g	0,32
63 j	0,50	37 k	0,40	516 g	1,07	361 a	6,51
64 g	0,37	38 d	2,76	517 d	2,68	361 c	0,28
103 c	0,46	38 g	0,39	552 g	0,42	361 f	1,00
103 f	1,28	40 g	0,50	712 j	1,34	361 o	0,43
104 b	0,39	41 i	0,58	577 h	1,03	361 w	1,20
104 f	1,13	42 f	0,35	586 b	1,0	376 f	1,56
132 d	0,28	43 g	2,10	588 c	0,94	378 c	0,34
150 f	1,23	44 i	2,50	658 s	0,03	378 f	0,34
160 g	0,90	68 d	2,11	691 c	0,33	401 d	0,84
167 h	3,34	69 i	0,90	691 i	0,45	404 i	1,89
168 k	1,67	74 c	5,37	718 c	5,38	442 b	0,35
169 i	0,30	75 c	0,68	718 h	0,40	442 f	0,77
169 l	2,81	109 b	0,57	731 d	0,65	446 d	1,90
181 i	2,14	109 d	1,01	731 k	1,80	264 f	0,47
182 b	1,20	112 b	0,31	733 c	0,57	300 b	1,27
182 h	0,46	138 i	1,08	733 f	0,29	302 g	0,73
183 a	1,55	138 j	1,35	733 g	0,21	303 f	0,67
184 d	3,20	144 d	1,08	733 j	7,05	303 g	0,38
184 m	3,08	237 h	0,25	744 d	0,36	336 d	0,30
186 c	2,51	248 f	0,25	745 c	1,50	337 h	0,42
186 h	1,07	287 d	0,52	745 g	0,26	368 d	1,17
186 i	1,21	288 g	0,25	746 b	0,73	415 j	0,44
213 i	0,99	292 g	0,93	748 h	1,65	589 h	0,32
8 a	0,98	323 c	5,23	749 l	0,45	52 l	1,00
8 d	0,44	324 f	0,23	755 d	0,63	52 s	0,94
9 a	8,55	324 h	0,76	219 g	0,25	276 c	5,05
9 j	0,57	327 c	0,54	253 f	0,92	276 j	1,13
10 a	0,91	351 f	0,80	255 b	1,17	428 k	0,47
10 d	2,07	352 d	5,69	255 j	0,28	428 o	4,08

W Nadleśnictwie Ośno Lubuskie znajdują się 184 bagna nie stanowiące wydzieleń, o łącznej powierzchni 21,99 ha.

Tab.50. Wykaz bagien nie stanowiących wydzieleń w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.

Nadleśnictwo Ośno Lubuskie							
Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]
16 i	0,15	368 c	0,15	136 g	0,12	724 b	0,07
396 d	0,05	410 j	0,20	433 a	0,05	648 a	0,25
37 b	0,04	400 f	0,17	433 g	0,15	136 h	0,09
72 d	0,05	321 a	0,15	187 g	0,20	601 l	0,15

Nadleśnictwo Ośno Lubuskie							
Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]
74 b	0,14	352 b	0,10	110 k	0,24	53 b	0,20
722 d	0,15	706 k	0,05	138 a	0,05	498 i	0,49
506 b	0,30	742 b	0,05	395 d	0,15	615 j	0,16
776 f	0,27	459 a	0,08	467 h	0,03	293 i	0,12
172 b	0,20	699 d	0,15	173 d	0,08	377 d	0,10
173 h	0,09	105 b	0,10	272 c	0,20	377 d	0,05
292 k	0,08	382 j	0,18	157 h	0,05	615 m	0,20
221 h	0,10	563 a	0,20	398 d	0,20	615 s	0,20
377 f	0,05	690 d	0,15	403 b	0,10	684 d	0,10
399 b	0,06	691 a	0,10	772 g	0,22	33 g	0,25
446 c	0,05	718 j	0,20	395 d	0,20	432 b	0,03
683 d	0,30	493 d	0,10	436 b	0,15	432 b	0,03
110 a	0,03	690 b	0,10	601 c	0,15	712 k	0,10
326 b	0,02	586 c	0,15	659 c	0,10	399 a	0,05
220 j	0,10	111 b	0,10	685 k	0,08	290 d	0,10
220 g	0,15	111 f	0,36	461 a	0,09	459 h	0,05
220 f	0,15	111 m	0,03	461 a	0,03	487 h	0,07
220 f	0,05	111 m	0,10	532 b	0,06	409 i	0,15
618 m	0,15	112 a	0,37	745 f	0,15	300 a	0,10
252 a	0,10	660 d	0,05	745 f	0,05	300 a	0,10
257 d	0,05	685 g	0,05	755 f	0,25	462 f	0,09
256 a	0,10	685 b	0,05	288 f	0,05	517 g	0,06
294 f	0,10	685 b	0,03	23 i	0,05	716 d	0,10
660 a	0,10	738 a	0,10	211 f	0,03	404 a	0,10
294 f	0,10	731 b	0,20	187 d	0,18	497 i	0,10
582 c	0,10	111 l	0,04	601 j	0,10	3 c	0,08
295 a	0,06	111 l	0,06	13 l	0,40	13 l	0,05
294 c	0,22	753 i	0,05	361 k	0,10	97 g	0,03
253 k	0,10	737 d	0,10	75 g	0,02	97 g	0,22
333 d	0,12	42 a	0,03	97 h	0,18	744 a	0,10
98 d	0,20	215 f	0,05	517 k	0,04	638 c	0,10
577 n	0,15	220 k	0,10	758 d	0,20	300 d	0,10
372 f	0,07	61 f	0,07	589 b	0,20	743 i	0,05
362 a	0,27	61 g	0,05	121 o	0,12	687 a	0,02
362 a	0,16	104 a	0,05	157 g	0,05	687 a	0,15
211 d	0,07	132 c	0,05	722 f	0,05	687 a	0,05
211 d	0,11	132 c	0,15	377 h	0,27	746 g	0,18
572 d	0,15	132 c	0,20	378 b	0,12	657 i	0,20
706 s	0,03	132 j	0,05	378 b	0,16	657 i	0,30
551 j	0,10	428 d	0,02	296 f	0,12	657 i	0,29
550 c	0,15	126 i	0,06	387 b	0,04	589 b	0,05
379 h	0,10	4 c	0,12	173 h	0,07	617 j	0,15

- **Źródłiska**

Źródłiska, naturalne wycieki wodne występują w formie enklaw na olsach, olsach jesionowych, lasach wilgotnych, na zboczach, skarpach itp.

Tab.51. Wykaz stwierdzonych źródeł w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.

Lp.	Oddz., pododdz.	Lokalizacja	Liczba
1.	6 c	N	1
2.	437 a	-	-
3.	507 n	C	1
4.	615 j	-	-
5.	615 m	-	-
6.	615 s	-	-
7.	657 i	-	3
8.	658 t	-	-
9.	683 d	-	-
10.	686 h	-	-
11.	712 k	-	-
12.	738 a	C	-
13.	740 a	-	-
14.	743 c	-	-
15.	755 f	-	-

Wskazania ochronne dla źródeł:

- na tych niewielkich powierzchniach nie planować z zabiegów trzebieżowych i czyszczeń;
- wokół źródeł zaleca się pozostawiać pas ochronny w przypadku drzewostanów przeznaczonych do użytkowania rębnego;
- ochrona w czasie zrywki drewna.

- **Głazy narzutowe**

Na terenie Nadleśnictwa Ośno Lubuskie zlokalizowano 12 głazów narzutowych.

Tab.52. Zestawienie głazów narzutowych w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.

Oddz.poddz.	Liczba	Lokalizacja	Uwagi
4 h	1	C	Pomnik przyrody
105 c	1	-	-
343 a	1	-	-
517 m	1	SW	Proponowany Pomnik przyrody
567f	1	C	-
615 h	1	C	-
649 g	1	W	-
650 h	1	-	-
652 g	1	-	-
695 b	1	C	-
675 b	3	-	-
706 n	1	N	-

- **Aleje**

Na terenie Nadleśnictwa zlokalizowano cztery aleje drzew:

1. Oddział 3 f – droga obsadzona po obu stronach Lp dr w wieku 110 lat.
2. Oddział 217 g – droga obsadzona po obu stronach Wz, Dbs w wieku 160 lat, Jw w wieku 120 lat.
3. Oddział 615 j – droga obsadzona po obu stronach Dbs w wieku 260 lat.
4. Oddział 298 c – droga obsadzona po obu stronach Dbs 129 lat.

- **Gospodarcze drzewostany nasienne**

W Nadleśnictwie Ośno Lubuskie uznano 300,69 ha gospodarczych drzewostanów nasiennych. Gospodarcze drzewostany nasienne cechuje dobra jakość hodowlana i techniczna.

11. Cenne obiekty dziedzictwa kulturowego na terenie Nadleśnictwa Ośno Lubuskie

- **Ważniejsze obiekty kultury materialnej**

Tab.53. Wykaz ważniejszych obiektów kultury materialnej.

Lp	Nazwa obiektu	Leśnictwo Oddz.	pow [ha]	Ogólny opis obiektu, rok powstania, walory	Zabiegi	Uwagi
1.	Aleja	Lemierzyce 3 f	0,35	Aleja lipowa wzdłuż drogi prowadzącej do budynku starego N-ctwa Lemierzyce z II poł. XIXw.	-	ochrona konserwatorska
2.	Cmentarze	Słońsk 25 i	0,43	Cmentarz ofiar obozu koncentracyjnego i więzienia Sonnenburg z lat 1933 - 1945.	-	rejestr zabytków KOK-349/91
		Lipienica 332 l	-	Cmentarz ewangelicki z poł. XIX wieku, zachowane krypty rodzinne ze zniszczonymi trumnami, rozrzucone nagrobki, nieczynny.	BRAK WSK.	ochrona konserwatorska
		Ośno 456 j	0,61	Cmentarz ewangelicki z poł. XIX wieku, zachowane kwatery rodzinne, rozrzucone nagrobki, nieczynny.	-	ochrona konserwatorska
		Lipienica 447 a	-	Cmentarz żydowski z pocz. XIX wieku, nieczynny.	TP	-
		Łabędzia Góra 709 l	-	Cmentarz ewangelicki z poł. XIX wieku, nieczynny.	BRAK WSK.	ochrona konserwatorska
3.	Miejsca pamięci	Czarnów 275 d	-	Mogiły – nieznanne.	TW	-
		Ośno 375 p	-	Ruiny krypty rodzinnej.	BRAK WSK.	-
		Lemierzyce 4 h	-	Sztuczny kopiec ziemny o h=20m i średnicy 40m.	TP	-
		Gronów 411 b	-	Sztuczny kopiec ziemny o h=ok. 20m i średnicy ok.	TP	-

Lp	Nazwa obiektu	Leśnictwo Oddz.	pow [ha]	Ogólny opis obiektu, rok powstania, walory	Zabiegi	Uwagi
				40m, widoczne ślady po tarasach,		
4.	Wieża	Słońsk 35 g	-	Wieża obserwacyjna, murowana z cegły, na terenie byłej fabryki amunicji w Słońsku o wysokości 30m.	TP	-
5.	Bunkry	Czarnów 48 a	-	Ruiny fortyfikacji (bunkier) z końca XIX w.	TP	-
		Czarnów 48 a	-	Ruiny fortyfikacji (bunkier) z końca XIX w.	TP	-
		Czarnów 50 a	-	Ruiny fortyfikacji (bunkier) z końca XIX w.	TP	-
		Czarnów 120 f	-	Fort wojskowy murowany, ziemny, XIX-XX wiek, związany z twierdzą kostrzyńską,	-	Użytek ekologiczny
		Czarnów 315 b	-	Bunkier betonowy.	CP	-
		Czarnów 316 b	-	Bunkier betonowy.	CP	-
6.	Miejsce po dawnych osadach	Słońsk 19-21, 23, 34, 38	-	Fabryka amunicji w Słońsku. Pozostałości fundamentów, betonowe podziemne silosy, ślady po infrastrukturze drogowej i kolejowej.	-	-
		Lemierzyce 126 d	-	Pozostałości fundamentów po budynkach osady.	TP	-
		Czarnów 49 h	-	Pozostałości fundamentów po budynkach osady.	TP	-
		Słońsk 112 b	-	Pozostałości fundamentów po młynie wodnym, zaporą młyńska, stawisko.	-	-
		Lemierzyce 169 h	-	Pozostałości fundamentów po budynkach osady.	TW	-
		Ošno 375 p	-	Pozostałości fundamentów po budynkach dworu oraz fragmenty parku.	BRAK WSK.	-
		Gronów 408 j	-	Pozostałości fundamentów po budynkach osady.	TW	-
		Gronów 410 k	-	Pozostałości fundamentów po budynkach osady.	TP	-
		Lipienica 443 g	-	Pozostałości fundamentów po budynkach cegielni, wyrobisko gliny ze studnią.	TP	-
		Łabędzia Góra 683 b	-	Pozostałości fundamentów po dużym budynku.	TP	-
		Łabędzia Góra 683 k	-	Pozostałości fundamentów, zapadnięte kamienne piwnice.	BRAK WSK.	-
		Drogomin 543 n, 544 i	-	Pozostałości fundamentów po młynie wodnym, zaporą młyńska, stawisko, kanał doprowadzający wodę.	TP, BRAK WSK.	-
		Drogomin 562 d	-	Ruiny młyna wodnego na Kanale Radach Duży.	TP	-
7.	Stanowiska archeologiczne	Lemierzyce 56 c	-	Osada kultury łżyckiej, epoki brązu i grodzisko wczesnośredniowieczne na	TP	Program Ochrony Przyrody

Lp	Nazwa obiektu	Leśnictwo Oddz.	pow [ha]	Ogólny opis obiektu, rok powstania, walory	Zabiegi	Uwagi
	26			pow. ok. 1 ha.		2005-2014
	Lemierzyce 56 c	-	-	Osada, kultura łużycka, epoka brązu, pow. ok. 0,5ha.	TP	Program Ochrony Przyrody 2005-2014
	Lemierzyce 56 d	-	-	Osada neolityczna, kultura pucharów lejkowatych na pow. ok. 5ha.	-	Program Ochrony Przyrody 2005-2014
	Lemierzyce 94 a	-	-	Osada, kultura łużycka, epoka brązu, pow. ok. 0,5ha.	TW	Program Ochrony Przyrody 2005-2014
	Lemierzyce 94 b	-	-	Ślady osadnictwa starożytnego	TW	AZP 48-9
	Lemierzyce 94 c	-	-	Ślady osadnictwa starożytnego	CP	AZP 48-9
	Czarnów 49 b	-	-	Osada neolityczna, kultura pucharów lejowatych oraz osada z okresu rzymskiego.	TP	Program Ochrony Przyrody 2005-2014
	Czarnów 49 b	-	-	Ślady osadnictwa z epoki kamienia.	TP	AZP 49-7
	Czarnów 86 d	-	-	Cmentarzysko ciałopalne, kultura łużycka, popielnice, ozdoby, grób szkieletowy.	CW	Program Ochrony Przyrody 2005-2014
	Czarnów 87 c	-	-	Ślady osadnictwa z epoki kamienia.	-	AZP 49-7
	Czarnów 231 b	-	-	Nasypy związane z fortem wojskowym.	TP	Program Ochrony Przyrody 2005-2014
	Czarnów 88 a	-	-	Ślady osadnictwa starożytnego.	TW	AZP 49-7
	Czarnów 90 k	-	-	Grób skrzynkowy z płyt kamiennych - kultura unietycka, grupa lubuska I, okres epoki brązu, 5 szkieletów.	TW	Program Ochrony Przyrody 2005-2014
	Czarnów 91 d	-	-	Ślady osadnictwa z epoki kamienia, osada z późnego średniowiecza.	TW	AZP 49-06
	Czarnów 91 f	-	-	Osada pradziejów, wczesne średniowiecze.	CP	AZP 49-06
	Czarnów 92 a	-	-	Osada kultury łużyckiej.	CP	AZP 49-06
	Czarnów 272 f	-	-	Ślady osadnictwa z epoki kamienia.	CP	AZP 49-7
	Lipienica 298 g	-	-	Ślady osadnictwa z późnego średniowiecza.	CP	AZP 50-8
	Świniary 619 i	-	-	Grodzisko (niepewne), kultura łużycka, naturalny pagórek nad jeziorem.	TP	Program Ochrony Przyrody 2005-2014

²⁶ na podstawie Archeologicznego Zdjęcia Polski i informacji z poprzedniego Programu,

Lp	Nazwa obiektu	Leśnictwo Oddz.	pow [ha]	Ogólny opis obiektu, rok powstania, walory	Zabiegi	Uwagi
		Świniary 588 b	-	Ślady osadnictwa z epoki kamienia.	IIa	AZP 50-7
		Świniary 588 j	-	Ślady osadnictwa starożytnego.	TW	AZP 50-7
		Świniary 689 b	-	Ślady osadnictwa kultury łużyckiej.	TP	AZP 51-8
		Czarnów 93 k	-	Osada z okresu wczesno rzymskiego	BRAK WSK.	AZP 49-6
		Czarnów 93 k	-	Osada z okresu pradziejów, pow. ok. 1ha.	BRAK WSK.	Program Ochrony Przyrody 2005-2014
		Drogomin 468 c	-	Osada, kultura łużycka, pow. ok. 5ha.	-	Program Ochrony Przyrody 2005-2014

Ryc.34. Cmentarz ewangelicki z poł. XIX wieku, zachowane kwatery rodzinne, rozrzucone nagrobki w oddz. 456 j. (Fot..Radosław Parkoła).

Ryc.35. Aleja lipowa w oddz. 3 f wzdłuż drogi prowadzącej do budynku dawnej siedziby N-ctwa Lemierzyce z II poł. XIXw. (fot. Radosław Parkoła).

12. Obiekty przyrodnicze objęte ochroną prawną zlokalizowane w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Ośno Lubuskie inne niż te położone na gruntach Nadleśnictwa

Rezerwat przyrody:

- Gmina Górzycza (1):

- „Pamięcin”. Powierzchnia pod ochroną: 11,80 ha.

Cel ochrony: Rezerwat tworzy się w celu zachowania ze względów dydaktycznych i naukowych zbiorowiska roślinności stepowej.

Użytki ekologiczne:

- Gmina Górzycza (4):

- „Owczary I”. Powierzchnia pod ochroną 16,0746 ha. Obszar zajmuje głęboki wąwóz wcinający się w krawędź pradoliny Odry, porośnięty roślinnością kserotermiczną. Ochrona ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodnych typów siedlisk.

- „Owczary II”. Powierzchnia pod ochroną 9,5989 ha. Obszar zajmuje wzgórze przecięte dwoma wcinającymi się w nie wąwozami. Ochrona ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodnych typów siedlisk.

– „Laski II”. Powierzchnia pod ochroną 2,9488 ha. Obszar zajmuje wąwóz utworzony przez wytapiające się wody podczas ostatniego zlodowacenia. Ochrona ekosystemów mających znaczenia dla zachowania różnorodnych typów siedlisk.

– „Laski III”. Powierzchnia pod ochroną 3,2508 ha. Obszar to wąwóz erozyjny otoczony ze wszystkich stron polem uprawnym. Ochrona ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodnych typów siedlisk.

Pomniki przyrody:

Pojedyncze drzewa (3):

• Gmina Słońsk (3):

- Topola czarna (*Populus nigra*). Wymiary: 660/25. Przyborów. Rośnie przy budynku przepompowni;
- Dąb szypułkowy (*Quercus robur*). Wymiary: 460/28. Słońsk. Rośnie w parku wiejskim.
- Lipa szerokolistna (*Tilia platyphyllos*). Wymiary: 380/24. Słońsk. Rośnie na placu zamkowym.

13. Obiekty kultury materialnej zlokalizowane w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Ośno Lubuskie

Ośno Lubuskie.

Miejscowość po raz pierwszy wzmiankowana w 1252 roku. jako „*civitas forensi Osna*”. W dokumentach biskupstwa lubuskiego 1342 i 1350 roku, widnieje wciąż jako „*Osna*”. W okresie wczesnopiastowskim istniał tu prawdopodobnie gród obronny. Podgrodzie przekształciło się z inicjatywy biskupów lubuskich w latach 1145 – 1233 w osadę targową. Pod względem wielkości Ośno należało do średnich miast. Zabudowane drewnianymi, krytymi słomą domami miasto spłonęło w 1517 roku. Pożary miały miejsce w 1596, 1614, 1815, 1829 i 1848 roku. W 1945 roku zniszczone zostało w 70 procentach.

Ośno jest jednym z nielicznych w Polsce miast o zachowanym prawie w całości pierścienia murów obronnych wzniesionych z kamieni granitowych i cegły, stanowiących główny składnik średniowiecznego systemu obronnego. Mury, pomimo częściowych uszkodzeń spowodowanych działaniami wojennymi, przetrwały do naszych czasów w takim samym stanie w jakim były przed 1945 rokiem. Począwszy od lat sześćdziesiątych są systematycznie remontowane. Zachowane na całym obwodzie, poza 2 przejazdami na osiach dawnych bram i trzema przebiciami powstałymi po wyburzeniu baszt. Obecnie w murach wzmocnionych kilkunastoma przyporami zachowały się: 2 baszty koliste,

3 półbaszty prostokątne w pełnej wysokości łącznie z dachami, 7 półbaszt prostokątnych bez przykrycia i 7 furt. Mury prawie na całym obwodzie wzniesione są z otoczków granitowych układanych w warstwach o wysokości około 80 cm. Z cegły o dużych wymiarach i wiązaniu gotyckim zbudowane są górne partie obu baszt i trzech półbaszt, oraz fragmenty murów po stronie zachodniej. Lico wewnętrzne odcinka północnego, korona wyższych odcinków murów i słupy przy przejazdach wykonane są z cegły nowożytniej w wiązaniu blokowym i mieszanym. Wysokość murów jest zróżnicowana od 2,00 do 5,00 m, a szerokość ujednolicona, nie przekraczająca 1,00 m. Zabezpieczenie korony jest zróżnicowane, część wykonana w formie pulpityowych bądź dwuspadowych daszków pokrytych dachówkami, pozostałe pokryte ceglami i płytkami. Do najlepiej zachowanych elementów murów należą baszty.

Ośno było miastem dekanalnym w diecezji lubuskiej. Słowiańska nazwa „*sedes Osna*” wskazuje, że dekanat zorganizowano przed 1249 r. Obejmował on 42 kościoły, na północy opierał się o Wartę, na zachodzie o Postomię, na południe graniczył z dekanatem Sulęcina i Rzepin; był największy w całej diecezji. Obecny kościół, zapewne nie pierwszy w historii miasta, został wzniesiony z granitowych ciosów na wzniesieniu przekątnej placu targowego i w 1298 r. poświęcony p.w. św. Jakuba.

- układ urbanistyczny, nr rej.: I-27/55 z 4.06.1955, III-19/58 z 28.08.1958 oraz 11/76 z 22.10.1976 i z 20.12.2010,
- kościół par. p.w. św. Jakuba, XIII-XIX, nr rej.: KOK-I-173/61 z 27.03.1961 oraz 31 z 25.10.1976,
- kościół Gminy Nowoapostolskiej, ob. rzym.-kat. fil. p.w. Podwyższenia Krzyża, Al. Pokoju, 1933, 1992, nr rej.: 362 z 17.05.1991,
- kaplica cmentarna p.w. św. Gertrudy, poł. XV, nr rej.: KOK-I-174/61 z 27.03.1961, 1956 z 21.04.1971 oraz 32 z 25.10.1976,
- mury obronne, XIV - 2 poł. XV, nr rej.: KOK-I-175/61 z 27.03.1961 oraz 33 z 25.10.1976,
- ratusz, (1517) 1842-44, nr rej.: KOK-I-984/64 z 9.03.1964 oraz 186 z 30.11.1976.

Radachów.

Brzmienie nazwy wskazuje wyraźnie na słowiańskie pochodzenie wsi. W 1367r. – *Radachow*, 1375r. – *Radechow*, 1405r. – *Radekow*, 1413r. – *Rodochow*, 1442r. – *Radichow*, 1608r. – *Radche*; ostatecznie nazwa ustaliła się w formie krótszej *Radach*.

Kościół istniał już zapewne w XIV w. Nie wiadomo którą z kolei budowlą sakralną był kościół szachulcowy wzniesiony w 1754r. Pomieszczono w nim sprzęt z poprzedniej

świętyni, jak XVII-wieczny ołtarz z amboną, barokową chrzcielnicę w 1640r. oraz dzwon odlany w 1725r. przez Johana Friedricha Thiele z Berlina. Na dzwonie wymieniono patronów kościoła: Bernhard Friedrich Gładow, Friedrich Christian von Ihlow, Karl „Ludewich” von Lucke, pastory Gottlieb Fabricius i Jakob Metzner oraz kościelny Jan Lehmann. Schematyzm z 1949r. przemilcza istnienie kościoła w Radachowie. Tym bardziej niezrozumiała jest informacja o poświęceniu kościoła pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny już w 1945r., która pojawia się dopiero w schematyzmie z 1988r. Powielana jest wiadomość o bezstylowej budowlu XIX-wiecznej. Wszystkie te przesłanki sugerują, że w czasie działań wojennych Radachów utracił swą świątynię i na cele kościelne została zaadoptowana inna budowla, albo też kościół został poważnie uszkodzony i późno odbudowany. Tym można też tłumaczyć utratę statusu parafialnego.

- kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. fil. p.w. Wniebowzięcia NMP, szach., 1754, nr rej.: KOK-I-537/63 z 30.05.1963 oraz 58 z 28.10.1976,

- pałac, 1907, nr rej.: L-208/A z 30.05.2006.

Ryc. 36. Kościół o konstrukcji ryglowej z wypełnieniem ceglany (Fot. Radosław Parkoła).

Słońsk.

Pierwsza wzmianka o Słońsku pochodzi z 1295 roku. Znajdował się tu wówczas gród, a obok niego chyża rybacka otoczone bagnami stanowiącymi doskonałe zabezpieczenie obronne. Ludność zajmowała się głównie rybołówstwem, ale i hodowlą bydła i owiec.

Z przekazów historycznych wynika, że była tu siedziba klasztoru rycerskiego templariuszy. Trwało to jednak krótko. Po zlikwidowaniu zakonu w 1312r. następują rządy margrabiów brandenburskich i biskupów lubuskich. W 1341 r. Hening i Arnold von Uchtenhagenowie rozpoczynają budowę pierwszego zamku. Od XV wieku losy Słońska i okolicy ściśle wiążą z historią i dziejami Zakonu Rycerzy Szpitala Jerozolimskiego Św. Jana znanego powszechnie jako Zakon Joannitów. Tworzą oni tu siedzibę baliwatu brandenburskiego, któremu podlegały komandorie, m.in. w: Sulęcinnie, Łagowie, Rurce, Leśnicy, Czaplunku i Chwarszczanach. Stanowi on ośrodek administracyjny, gospodarczy i oświatowy. Od tej pory następuje rozwój osady.

Wielkie znaczenie dla rozwoju miejscowości ma wiek XVIII, kiedy to w dolinie Warty przeprowadzone zostają przez króla pruskiego Fryderyka Wielkiego prace melioracyjne, w wyniku których osuszonych zostaje około 30 tys. ha łąk.

Z okresem II wojny światowej łączy się historia więzienia. Stanowi ono ciemną kartę w historii Słońska. Jego budowa rozpoczęła się w 1832 r. Osadzani tu byli również Polacy, uczestnicy powstań narodowowyzwoleńczych, min. Karol Libelt, syn generała Henryka Dąbrowskiego twórcy Legionów Polskich we Włoszech oraz grupa Mirosławskiego, obrońcy Cytadeli Poznańskiej z okresu II wojny światowej, Polacy z tzw. Krwawej Niedzieli z 3 września 1939r. W późniejszym okresie przebywali tutaj również krótko uczestnicy Powstania Warszawskiego z sierpnia 1944r. W 1933 r. hitlerowcy przekształcili je w pierwszy obóz koncentracyjny "*Sonnenburg*". Początkowo więziono w nim niemieckich antyfaszystów, wśród nich był Carl von Ossietzky, laureat Pokojowej nagrody Nobla.

W Muzeum Martyrologii znajduje się tablica poświęcona pamięci tego antyfaszysty. W 1939 r. Sonnenburg znowu stał się więzieniem. Przebywali tu na mocy dekretu „Nacht und Nebel” ("Noc i Mgła"), członkowie antyhitlerowskiego podziemia m.in.: Francuzi, Luksemburczycy, Holendrzy, Duńczycy, Norwegowie, Belgowie, Polacy, Rosjanie, Czesi. W styczniu 1945 r. Niemcy rozstrzelali tu 819 więźniów. Miejsce zbrodni upamiętnia pomnik oraz wybudowane w 1974 r. Muzeum Martyrologii. W lesie, przy wyjeździe ze Słońska w kierunku Kostrzyna znajduje się cmentarz ofiar byłego więzienia.

- kościół par. p.w. MB Częstochowskiej, 1475-1522, XIX, nr rej.: KOK-I-177/61 z 27.03.1961 oraz 34 z 25.10.1976,
- cmentarz ewangelicki, ob. rzym.-kat., ul. Lipowa, XIX, nr rej.: 353 z 5.04.1991,
- cmentarz wojenny, poł. XIX, nr rej.: 349 z 5.04.1991,
- zespół zamkowy, (XV) 1662, XIX, nr rej.: KOK-I-10/53 z 30.10.1953 oraz 255 z 4.06.1979: zamek (pałac joannitów), park.

Ryc. 37. Ruiny rezydencji zakonu joanitów, dawnego zamku rycerskiego z XIV wieku – spalony w 1975 r. (Fot. Radosław Parkoła).

Ryc. 38. Kościół parafialny pod wezwaniem Matki Bożej Częstochowskiej. (Fot. Radosław Parkoła).

Sienna.

Najstarsza wzmianka pochodzi z roku 1317, w którym nazwa wsi zapisana została *Seueld*. W 1405r. – *Sefelt*. Jeśli istniała nazwa słowiańska, to została ona dość szybko zaadaptowana w procesie znaczeniowego uwyrażniania nazwy w języku niemieckim i oznaczała dosłownie „jeziorne pole”(takie rozumienie nazwy najlepiej podkreśla napis na chrzcielnicy *See Feldt*), zapewne od jezior leżących kilka km na wschód od wsi. Brak informacji o podstawach rekonstrukcji nazwy polskiej.

Obecny kościół – późnogotycki, z cegły i kamieni narzutowych – został zbudowany na pocz. XVI w. na fundamentach średniowiecznego. Kwadratowa wieża, bogato zdobiony szczyt wsch. z pocz. XVI w. Jedyne przedsionek był szachulcowy. W 1784r. nastąpiła przebudowa świątyni (dało to prawdopodobnie asumpt do datowania w schematyzmach fundacji kościoła na XVIII w.), wtedy też powiększono okna i zbudowano empory. Ołtarz pochodził z pocz. XVII w. Na wyposażeniu była też chrzcielnica z końca XVII w.

- kościół fil. p.w. MB Ostrobramskiej, 1 poł. XVI, XVIII, nr rej.: 277 z 10.04.1961,
- dwór, ob. dom nr 33, k. XIX, nr rej.: L-226/A z 15.09.2006.

Świniary.

Wieś po raz pierwszy wspomniana w 1317r. jako *Swinar*, a także *Szwyner*, w 1405r. – *Swiner*. Znane są też z XIV w. zapisy *Swinar Magnum*, *Swyner*, *Czweyner*. Stąd na początek XVII w. w formie *Zweinert* i tak już do 1945r. E. Mucke prawidłowo skojarzył nazwę z funkcją książęcych świniopasów. Nazwa służebna, wyrażająca zajęcie dawnych mieszkańców osady.

Kościół gotycki, murowany z kamienia i cegły, wzniesiony w XIV w. przebudowany w XVI w.(jedyne schematyzmy kościelne określają świątynię jako romańską i datują na XIII w.) Na pocz. XVIII w kościół otrzymał ambonę. Barok reprezentowała też chrzcielnica w kształcie kielicha oraz szafa stojąca w przedsionku wieży. Wieża od zachodu, w górnej części drewniana. najstarszy dzwon odlany został w 1678r.

- kościół fil. p.w. MB Częstochowskiej, XVI, nr rej.: KOK-I-237/61 z 10.04.1961.

Grabno.

W 1286r. – *Bucholt*, później – *Bucholss*, stąd niemiecka nazwa *Buchholz*. Dosłownie znaczy to buk, buczyna, a więc nazwa polska nie jest jej tłumaczeniem. Najstarsza wzmianka pochodzi z dokumentu margrabiego brandenburskiego, który 27.10.1286r. przekazał wieś Grabno razem z „*Sulenzec*” templariuszom. Ponieważ odniesieniu do Sulęcina jest

to potwierdzenie wcześniejszego posiadania, możemy domyślać się, że i ta wieś mogła być objęta darowizną komesa Mrocza z 1244r. dla templariuszy. Wynikałoby z tego, że wcześniej wszedł on w posiadanie tych posiadłości z nadania Henryka Brodatego lub Henryka Pobożnego względnie biskupa lubuskiego Henryka, który w 1241r. zezwolił Mroczkowi osiedlać Niemców z okolic Sulęcina. Wieś była duża, liczyła w XIV w. 64 łany, z czego 4 łany należały do proboszcza. Dowodzi to istnienia kościoła parafialnego, który nie zachował się do naszych czasów. Obecny został zbudowany w 1699r., co wynika z daty na chorągiewce umieszczonej na drewnianej wieży, chociaż drewniana chrzcielnica ufundowana w 1695r. przez Cunona Fryderyka von Winninga wskazywałyby na nieco wcześniejsze powstanie świątyni.

- kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. fil. p.w. św. Józefa Oblubieńca, 2 poł. XIX, nr rej.: L-131/A z 4.02.2004,
- cmentarz przykościelny, nr rej.: j.w.,
- dzwonnica przy kościele, XVII, nr rej.: 979 z 9.03.1964.

Gronów.

Wieś- owalnica położona na obszarze historycznej Ziemi Lubuskiej i diecezji lubuskiej ma rodowód niewątpliwie słowiański, co potwierdza również niemiecka nazwa *Grunow*, choć najstarsze dane pochodzą z okresu XIV-wiecznej kolonizacji niemieckiej. Liczył wówczas Gronów 54 łany ziemi, w tym 4 łany plebańskie, co dowodzi istnienia samodzielnej parafii. Właśnie kościół, murowany z kamienia i cegły o wątku wendyjskim (słowiańskim), wg źródeł kościelnych w stylu romańskim, mógłby stanowić metrykę wsi.

- kościół fil. p.w. św. Piusa X, XV/XVI, nr rej.: 269 z 10.04.1961 oraz 530 z 30.05.1963.

Górzycyca.

Dzisiejsza Górzycyca rozwinęła się u schyłku X stulecia z podgrodzia słowiańskiej warowni leżącej nieopodal Owczar: obszary te wchodziły wówczas w skład księstwa Mieszka I oraz Bolesława Chrobrego i stanowiły centrum historycznej Ziemi Lubuskiej, przypisanej po śmierci Bolesława Krzywoustego do dzielnicy śląskiej. W połowie XIII w. za sprawą księcia Bolesława Rogatki przeszły na własność arcybiskupa magdeburskiego, następnie zaś margrabiów brandenburskich, co na długo oderwało je definitywnie od polskiego organizmu państwowego.

- kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. par. p.w. Matki Łaski Bożej, (XV), XVIII, 1980-1982, nr rej.: 995 z 9.03.1964 (brak decyzji w NID) oraz 305 z 25.01.1980.

Czarnów.

Wieś wzmiankowana w 1354 jako dobro rycerskie, od 1401 r. w posiadaniu biskupstwa lubuskiego. Kościół powstał tu już w średniowieczu, przebudowany w XVI w. spłonął w 1824 r. Świątynię odbudowano w latach 1826-1827 zachowując ocalałą, dolną część wieży z XV w. W 1927 r. kościół otrzymał cebulasty hełm.

Fort Czarnów - (1887-1890) wielkość 10,34 ha. Jeden z czterech fortów twierdzy Kostrzyn (pozostałe forty Gorgoszcz (*Gorgast*), Sarbinowo i Żabice). Z założenia, forty miały chronić twierdzy głównej, jednak rozwój techniki militarnej nastąpił tak szybko, że straciły one swój strategiczny cel, zanim ostatecznie oddano je do użytku. Do I Wojny Światowej oświetlane były lampami naftowymi, a komunikację ze światem przewidywano za pomocą gołębi pocztowych. Forty zbudowano z cegły, posiadały także wały ziemne dla artylerii i dolne dla piechoty.

- kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. fil. p.w. MB Szkaplerznej, (XV), XIX, nr rej.: 1911 z 19.04.1971.

Ryc. 39. Kościół pod wezwaniem Matki Bożej Szkaplerznej. (Fot. Radosław Parkoła).

Lemierzyce.

Najstarsza wzmianka o Lemierzycach pochodzi z 1405 roku, to stara niewielka wieś rybacka o słowiańskim rodowodzie. Wieś posiadała wtedy zaledwie 13 łąnów, z czego 1 łąn należał do proboszcza. Parafia przynależała do dekanatu w Ośnie Lubuskim - Diecezji Lubuskiej. W 1410 roku margrabia Jobst nadał Lemierzyce Biskupowi Lubuskiemu. W 1426 roku wieś przeszła w posiadanie Zakonu Joannitów.

- kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. par. p.w. śś. Apostołów Piotra i Pawła, 1853, 1897, 1954, nr rej.: L-256/A z 10.07.2007.

Ryc. 40. Kościół parafialny pod wezwaniem świętych Apostołów Piotra i Pawła. (Fot. Radosław Parkoła).

Ryc. 41. Budynek dawnej siedziby Nadleśnictwa Lemierzycze. (Fot. Radosław Parkoła).

D. ZAGROŻENIA

Lasy Nadleśnictwa Ośno Lubuskie narażone są na ujemne oddziaływanie kilku czynników, które mają pochodzenie:

- biotyczne,
- abiotyczne,
- antropogeniczne.

Przeważnie się zdarza że szkodliwe działanie czynnika z jednej grupy pociąga za sobą działanie z innych grup co w efekcie powodować może olbrzymie straty w lasach. Osłabienie drzew przez szkodniki pierwotne, zanieczyszczenie środowiska, brak wody stwarza dogodne warunki dla ataku szkodników wtórnych, grzybów pasożytniczych. Niestety najbardziej podatna na zagrożenia jest sosna pospolita, co wynika z jej właściwości ekologicznych oraz panowania w lasach na nizinach.

1. Czynniki biotyczne

Spśród czynników przyrody ożywionej największe szkody wyrządzają:

- zwierzyna płowa;
- grzyby;
- owady.

• Zwierzyna płowa

Bardzo ważne znaczenie gospodarcze szczególnie w drzewostanach w wieku do 20 lat (I klasa wieku) mają szkody wyrządzone przez jelenie i sarny, tj. zgryzanie i spałowanie (zdarcie siekaczami kory wraz z kambium). Narażone na zgryzanie są uprawy. Zgryzane są wszystkie gatunki, jednak największe szkody dotyczą gatunków domieszkowych, gdyż na poszczególnych uprawach zgryzane są często wszystkie osobniki. Do tych gatunków należą: dęby, modrzew, daglezwia, lipy, jawor, wiązy, jesion. Przy dzisiejszym wysokim stanie liczebnym zwierzyny wydaje się konieczne grodzenie części młodych drzewostanów z gatunkami domieszkowymi. Spałowanie dotyczy starszych drzew (powyżej 5 lat) szczególnie uwidacznia się na sośnie i świerku. Miejscami spotyka się partie młodników, w których niemal każde drzewko ma ślady zębów.

Ochrona drzewostanów skierowana jest głównie na profilaktykę – utrzymywanie wysokiej higieny lasu, właściwy skład gatunkowy upraw, grodzenie, stosowanie repelentów przeciw zgryzaniu, osłonek. Ważnym elementem jest również utrzymywanie populacji jeleni na odpowiednim poziomie, co uczyni powstałe szkody gospodarczo znośnymi.

Na terenie nadleśnictwa zinwentaryzowano uszkodzenia powodowane przez zwierzynę na ogólnej powierzchni 416,52 ha (119 wydziełów).

• Grzyby

Najbardziej podatne na zagrożenia od grzybów patogenicznych są drzewostany na gruntach porolnych, których powierzchnia w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie wynosi 6 493,57 ha, zagrożonych przede wszystkim przez korzeniowca wieloletniego *Heterobasidion annosum*.

- *Rhizoctonia solani* - powoduje zgorzel siewek, ich najgroźniejszą chorobę;
- *Fusarium sp.* (j. w.);
- *Cylindrocarpon destructans* (j. w.);
- *Phytowtora sp.* (j. w.);
- *Pythium sp.* (j. w.);
- *Lophodermium sp.* – sprawca osutki sosny, szczególnie groźny patogen na szkółkach;
- *Microsphaera alphitoides* – powoduje mączniaka dębu, szczególnie groźnego dla młodych drzew;
- *Phellinus pini* - powoduje hubę sosny - zgniliznę drewna iglastego, bardzo groźny patogen;

- *Heterobasidion annosum* - powoduje hubę korzeni - zgniliznę drewna iglastego oraz zamieranie sosny, bardzo groźny patogen, szczególnie na gruntach porolnych);
- *Armillaria sp.* – sprawca opieńkowej zgnilizny korzeni drzew iglastych;
- *Ceratocistis sp.* (powoduje siniznę drewna iglastego, wadę drewna iglastego oraz zamieranie dębów);

Całkowitą powierzchnię występowania chorób powodowanych przez grzyby patogeniczne na terenie nadleśnictwa trudno jest ustalić, gdyż szkody występują z reguły pojedynczo i widoczne są w dłuższym przedziale czasowym.

Na terenie nadleśnictwa zinwentaryzowano uszkodzenia powodowane przez grzyby na ogólnej powierzchni 195,31 ha (54 wydzielen).

• Owady

Grupę owadów dzieli się na szkodniki pierwotne (liściożerne = foliofagi; uszkadzające łodygi i korzenie roślin) oraz wtórne (kambiofagi; ksylofagi) atakujące drzewa już osłabione. Szkody dotyczą głównie sosny zwyczajnej, w mniejszym stopniu innych gatunków lasotwórczych.

- Strzygonia choinówka – *Panolis flammea* (foliofag sosny, okresowo możliwe masowe pojawy);
- Poproch cetyniak – *Bupalus piniarius* (foliofag sosny, okresowo możliwe masowe pojawy);
- Brudnica mniszka – *Lymantria monacha* (foliofag sosny, okresowo możliwe masowe pojawy);
- Barczatka sosnowka – *Dendrolimus pini* (foliofag sosny, okresowo możliwe masowe pojawy);
- Boreczniki – grupa (foliofagi sosny, stanowią mniejsze zagrożenie niż w/w);
- Szeliniak sosnowy – *Hylobius abietis* (szkodnik upraw sosnowych, ze względu na przelegiwanie zrębów nie ma obecnie znaczenia);
- Chrabąszcz majowy *Melolontha melolontha* (żeruje na korzeniach, znaczenie na gruntach zalesianych i szkółkach leśnych);
- Chrabąszcz kasztanowiec – *Melolontha hippocastani* (j. w.);
- Guniak czerwcyk - *Amphimallon solstitialis* (j. w.);
- Cetyniec mniejszy – *Tomicus minor* (szkodnik wtórny – kambiofag sosny);
- Cetyniec większy – *Tomicus piniperda* (j. w.);
- Smolik – *Pissodes sp.* (szkodnik wtórny – kambiofag sosny);

- Przyplaszczek granatek – *Phaenops cyanea* (kambiofag sosny, okresami groźny);
- Drwalnik paskowany – *Trypodendron lineatum* - (szkodnik techniczny drzew iglastych).

Szkody od owadów zinwentaryzowano na powierzchni 210,36 ha w 58 wydzieleniach.

2. Czynniki abiotyczne

Spośród czynników przyrody nieożywionej największe zagrożenia wywołują silnie wiejące wiatry (huragany, trąby powietrzne), opady śniegu, gradu, zmiany stosunków wodnych, susze wiosenno- letnie, w mniejszym stopniu zagrożenia związane z ekstremami temperatur (przymrozki wczesne, późne, okiść, listwy mrozowe itd.).

W czasie prac taksacyjnych zinwentaryzowano uszkodzenia powodowane przez czynniki abiotyczne na ogólnej powierzchni 2 582,15 ha w 910 wydzieleniach.

• Wiatry

W ostatnich latach jesteśmy świadkami wyraźnie wzrastającego (w sensie globalnym) zagrożenia silnie wiejącymi wiatrami. Na pogodowe huśtawki i zawirowania ma wpływ nie tyle większe ścieranie się klimatu morskiego i kontynentalnego, co zmiany klimatyczne będące następstwem zakłócenia bilansu dwutlenku węgla w atmosferze. Zmiany te przyczyniają się do powstania licznych fal huraganowych wiatrów: gwałtownych burz połączonych z bardzo silnymi wiatrami i gradobiciem.

Ryc.42. Zniszczenia po falach huraganowych wiatrów w oddz. 575 c (Fot. Radosław Parkoła).

- **Gradobicia.**

Opad gradu następuje zwykle w ciepłej porze roku z mocno rozbudowanych chmur typu cumulonimbus. Obfity grad ze szczególnie dużymi gradzinami, tzw. gradobicie może spowodować znaczące straty. Najczęstszą przyczyną występowania gradobicia jest powstawanie chmur gradowych na skutek silnych, pionowych ruchów powietrza. Powstanie gradu następuje podczas, gdy silne prądy wiatru unoszą parę wodną na duże wysokości, tam też często temperatura spada do wartości bardzo niskich do około - 40, - 50 stopni C. Znajdujące się krople wody w takich niskich temperaturach szybko zamarzają tworząc lodowe kule. Wielkość kuli zależy od prądów towarzyszących powstawaniu kul lodowych. W końcowym procesie, ciężar gradu jest na tyle duży, że musi spaść. Prędkość spadania zależy od ciężaru kuli i prędkości wiejącego wiatru.

W dniu 23 maja 2014 r. miało miejsce na terenie Nadleśnictwa Ośno Lubuskie silne gradobicie połączone z huraganowym wiatrem. Grad o średnicy dochodzącej do 3 cm zniszczył korony drzew starszych drzewostanów, dotkliwie uszkodził również uprawy i młodniki. Powierzchnia uszkodzonych drzewostanów od klimatu objęła 2 500,00 ha.

Ryc.43. Zamieranie drzewostanów sosnowych w wyniku silnego gradobicia, zlokalizowanych w sąsiedztwie fermy noreki amerykańskiej (Fot. Małgorzata Hajkowitz).

Ryc.44. W wyniku uszkodzeń od gradobicia, pokłeskowe, wielkoobszarowe zręby w oddz. 183 c, 183 h, sąsiadujące z fermą norki amerykańskiej (Fot. Radosław Parkoła).

- **Opady śniegu**

Śnieg najgroźniejsze szkody wyrządza w postaci okiści. Okiść powstaje podczas bezwietrznej pogody i przy temperaturze powyżej 0° C, kiedy mokry śnieg pada dużymi płatami i powoduje nadmierne obciążanie koron drzew. Skutkiem okiści jest łamanie wierzchołków i gałęzi, przyginanie drzew cienkich, nadrywanie korzeni, wreszcie łamanie pni i wywracanie drzew. Okiść może spowodować duże szkody zwłaszcza w nie pielęgnowanych młodnikach. Osłabione drzewa stanowią dogodne warunki rozwoju szkodników wtórnych, grzybów patogenicznych. Aby zapobiec okiści korzystniej jest wykonywać trzebieże częściej i o słabszym nasileniu.

- **Zmiany stosunków wodnych**

Głównym czynnikiem wpływającym na kondycję drzewostanów jest ilość opadów. Susza szczególnie niebezpieczna jest na nowo zakładanych uprawach wiosną i wczesnym latem, powodując znaczne ubytki wysadzanych drzew. W starszych drzewostanach susze letnie są bardzo groźne ze względu na zwiększone zagrożenie pożarowe szczególnie w drzewostanach iglastych. Zmiana stosunków wodnych przyczynia się do osłabienia kondycji drzew szczególnie starszych, o mniejszych zdolnościach przystosowawczych, które

stają się podatne na ataki ze strony szkodników wtórnych oraz grzybów patogenicznych. Dążyć należy do hamowania spływu i parowania wody z ekosystemów leśnych poprzez wprowadzanie podsadzeń, pozostawianie pasów ochronnych przy jeziorach, rzekach, bagnach, źródłiskach; utrzymywanie naturalnego charakteru brzegów wód powierzchniowych.

Poziom wody gruntowej, szczególnie na siedliskach wilgotnych i mokrych, ściśle związany jest z prawidłowym funkcjonowaniem urządzeń wodno- melioracyjnych. Nadmierna ilość wody gruntowej występująca na tych siedliskach przez znaczną część roku, utrudnia zdecydowanie dostępność terenu i wymusza specjalne gospodarowanie.

Na powierzchniach zagrożonych zbyt dużą ilością wody należy zadbać przede wszystkim o właściwe funkcjonowanie urządzeń wodno - melioracyjnych, dbać tak, aby te urządzenia nie zagrażały siedliskom przyrodniczym, a przy doborze gatunków do przyszłych upraw mieć na uwadze ich odporność na niekorzystne warunki (nadmiar wody, huraganowe wiatry, zbyt silne zachwaszczenie). Nadmierna ilość wody gruntowej występująca na tych siedliskach przez znaczną część roku, utrudnia zdecydowanie dostępność terenu i wymusza specjalne gospodarowanie.

Na terenie Nadleśnictwa powierzchnia drzewostanów uszkodzonych przez wodę wynosi 61,06 ha.

Ryc.45. Obumarły drzewostan sosnowy w wyniku okresowego podtopienia w oddz. 132 c (Fot. Radosław Parkoła).

- **Przymrozki**

Dość poważnym zagrożeniem dla upraw, podrostów i szkółek są późne przymrozki (wiosenne). Powodują obumieranie młodych pędów i liści. Zagrożenie występuje corocznie, ale w ostatnich latach nasila się w związku z przesuwaniem się (w kierunku późnej wiosny, a nawet wczesnego lata) terminów występowania pierwszych i ostatnich przymrozków wiosennych. Do najbardziej wrażliwych gatunków zaliczamy dęba i buka.

3. Czynniki antropogeniczne

- **Pożary**

Najbardziej zagrożone są drzewostany sosnowe, głównie na siedlisku Bśw i BMśw. Zagrożenie znacznie wzrasta na terenach atrakcyjnych wypoczynkowo, przy torach kolejowych, drogach publicznych. Warto wspomnieć, że na obszarach sąsiadujących z lasami dochodzi stosunkowo często, szczególnie w okresie przedwiośnia od wypalania suchej roślinności trawiastej.

Poniżej wymieniono pożary, które miały miejsce w minionym dziesięcioleciu.

Tab.54. Zestawienie pożarów w latach 2005-2014 w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.

Rok	Liczba pożarów	Powierzchnia [ha]
2005	15	2,15
2006	42	2,75
2007	11	0,35
2008	10	0,55
2009	21	1,46
2010	14	0,70
2011	19	1,87
2012	4	0,18
2013	4	0,05
2014	4	0,65
Razem	111	10,71

W minionym dziesięcioleciu (2005 – 2014) w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie miało miejsce 114 pożarów na łącznej powierzchni 10,71 ha.

- **Zanieczyszczenie powietrza**

O jakości powietrza decyduje zawartość różnorodnych substancji, których koncentracja jest wyższa od warunków naturalnych. Poziom stężeń zanieczyszczeń powietrza wynika bezpośrednio z wielkości emisji zanieczyszczeń do atmosfery oraz warunków meteorologicznych. Duży wpływ mają również zanieczyszczenia trans – graniczne oraz przemiany fizyko- chemiczne.

Głównym źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza w województwie lubuskim jest tzw. emisja antropogeniczna, wynikająca z działalności człowieka. Naturalne procesy zachodzące w przyrodzie (emisja naturalna) mają znaczenie marginalne i w niewielkim stopniu oddziałują na jakość powietrza atmosferycznego. Emisja antropogeniczna obejmuje emisję z zakładów przemysłowych i energetycznych, emisję niską z gospodarki komunalnej (kotłownie, indywidualne paleniska domowe i prywatne zakłady) oraz emisję komunikacyjną.

Rozkład przestrzenny emisji zanieczyszczeń do powietrza na terenie województwa jest nierównomierny. Największe ilości zanieczyszczeń emitowane są na obszarach powiatów gęsto zaludnionych i uprzemysłowionych (powiaty grodzkie – Gorzów Wlkp. i Zielona Góra, powiaty ziemskie – gorzowski, zielonogórski, żarski, żagański i międzyrzecki).

Największym problemem w 2011 r. w zakresie zanieczyszczenia powietrza w Lubuskim są wysokie stężenia pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(a)piranu w nim zawartego. Przekroczone również zostały poziomy celu długoterminowego zawartości ozonu w powietrzu określone ze względu na ochronę zdrowia ludzi i ochronę roślin, których terminy osiągnięcia wyznaczono na 2020 rok.

W celu zdynamizowania rozwoju gospodarczego w niektórych regionach Polski zostały powołane Specjalne Strefy Ekonomiczne (SSE), są to wydzielone części terytorium kraju, w których działalność gospodarcza może być prowadzona na preferencyjnych warunkach, tj. przedsiębiorstwom, które uzyskały zezwolenie na działalność w strefie przysługuje pomoc publiczna w formie zwolnienia podatkowego. Kostrzyńsko – Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna powstała na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z 9 września 1997 r. na podstawie art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych (Dz. U. Nr 123, poz. 600, późn. zm.). Kostrzyńsko – Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna to jedna z czternastu specjalnych stref ekonomicznych na terenie zachodniej Polski z 29 podstrefami inwestycyjnymi w województwach: lubuskim, zachodniopomorskim i wielkopolskim. Zarządzającym strefą

jest spółka Kostrzyńsko – Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna SA z siedzibą w Kostrzynie nad Odrą. Według obowiązującego rozporządzenia strefa ma działać do 31 grudnia 2020 r.

W sąsiedztwie Podstref znajdują się tak znaczące miasta wojewódzkie jak Poznań, Szczecin, Gorzów Wlkp. i Zielona Góra, będące centrami przemysłowo-handlowymi regionu. Najlepiej rozwija się współpraca gospodarcza z Niemcami, a do równie znaczących partnerów regionu można zaliczyć także Francję, Włochy, Czechy, Holandię, Belgię czy Danię.

Firmy w Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej:

- PODRAVKA POLSKA Sp. z o.o. (spożywcza),
- ICT POLAND Sp. z o.o. (papiernicza),
- TELESKOP Sp. z o.o. (maszynowa),
- TRANS Sp. z o.o. (budowlana),
- AGRO-BOR LOUISA Sp. z o.o. (spożywcza),
- BRINKHAUS POLSKA Sp. z o.o. (wyroby włókiennicze i odzież) ,
- FABRYKA CERAMIKI BUDOWLANEJ WEST Sp. z o.o. (budowlana),
- BEE POLSKA Sp. z o.o. (gry i zabawki, place zabaw),
- HANKE TISSUE Sp. z o.o. (papiernicza),
- PPHU UNIPACO S.A. (papiernicza),
- NOVO TECH Sp. z o.o. (wyroby z tworzyw sztucznych),
- ARCTIC PAPER KOSTRZYN S.A. (papiernicza),
- WENDRE POLAND Sp. z o.o. (wyroby włókiennicze i odzież),
- OLSA POLAND Sp. z o.o. (części i akcesoria do pojazdów samochodowych, sprzęt oświetleniowy i lampy elektryczne),
- ALGONTEC POLSKA Sp. z o.o. (wyroby z tworzyw sztucznych),
- MONTAX Sp. z o.o. (metale i podstawowe wyroby z metali)
- MONTEL Sp. z o.o. (metale i podstawowe wyroby z metali)
- TACONIC Sp. z o.o. (wyroby ściernie, wyroby z tworzyw sztucznych, gumy),
- HENSCHTEL ENGINEERING AUTOMOTIVE Sp. z o.o. (nadwozia do pojazdów silnikowych; przyczepy i naczepy),
- MŁYN JULIA Sp. z o.o. (spożywcza),
- GREEN SOURCE POLAND Sp. z o.o. (biopaliwa),

- „GURI VITAL” Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa (suplementy diety, preparaty farmaceutyczne)
- „STENQVIST POLSKA” Sp. z o.o. (wyroby z papieru i tektury).²⁷

• Stan czystości wód

Decydujący wpływ na jakość wód powierzchniowych mają:

- nadmierny pobór wód na cele bytowe i gospodarcze,
- punktowe zrzuty ścieków komunalnych i bytowo – gospodarczych z miejskich i wiejskich systemów kanalizacyjnych;
- punktowe zrzuty ścieków przemysłowych zrzucanych za pomocą własnych systemów kanalizacyjnych;
- punktowe zrzuty zanieczyszczonych wód opadowych z terenów zurbanizowanych i przemysłowych;
- rozproszone zrzuty ścieków ze zurbanizowanych terenów miejskich i wiejskich nie wyposażonych w systemy kanalizacyjne;
- zanieczyszczenia obszarowe, głównie z rolnictwa, spowodowane spływami powierzchniowymi zanieczyszczeń zawierających związki biogenne, środki ochrony roślin, z niewłaściwego rolniczego zagospodarowania odchodów zwierzęcych, soków kiszonkowych oraz ścieków bytowo – gospodarczych lub produkcyjnych.

Do oceny stanu wód na terenie Powiatu Sulęcińskiego Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze wykorzystał wyniki monitoringu prowadzonego w 2010 roku, zgodnie z Wojewódzkim Programem Monitoringu Środowiska na lata 2010-2012.

Na terenie Powiatu Sulęcińskiego w 2010 roku badaniami objęto jedynie jezioro Buszno położone w Gminie Sulęcín.

Podstawą oceny stanu ekologicznego były średnie dla jeziora wartości wskaźników biologicznych, takich jak fitoplankton (multimetriks fitolanktonowy i chlorofil „a”). Przy ocenie uwzględniono również cechy abiotyczne jeziora, tj.: przezroczystość wód, zawartość tlenu, przewodność elektrolityczną oraz związki biogenne (azot ogólny i fosfor ogólny), które są elementami wspomagającymi przy określeniu stanu ekologicznego. Wstępna ocena wykazała, że stan ekologiczny Jeziora Buszno jest bardzo dobry²⁸.

²⁷ „Program Ochrony Środowiska dla powiatu gorzowskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do 2019 r.”

²⁸ Prognoza Oddziaływania Na Środowisko Programu Ochrony Środowiska Dla Powiatu Sulęcińskiego Na Lata 2013-2016 Z Perspektywą Na Lata 2017-2020

W przypadku rzeki Postomia elementy biologiczne zaklasyfikowano do III klasy (stan umiarkowany), o czym zdecydowały makrolicy. Elementy fizykochemiczne oceniono poniżej stanu dobrego, a ogólnie stan ekologiczny oceniono jako umiarkowany.

W 2014 roku inspektorzy Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Zielonej Górze przeprowadzili na obszarze powiatu ślubickiego ogółem 65 kontroli, w tym:

- kontrole planowe z wyjazdem w teren – 24;
- kontrole pozaplanowe z wyjazdem w teren z ustalonym podmiotem – 6 interwencyjnych, 1 inna;
- kontrole w oparciu o dokumentację – 34 (w tym 10 kontroli planowych oraz 24 kontrole pozaplanowe).

W wyniku przeprowadzonych kontroli:

- wydano 11 zarządzeń pokontrolnych;
- nałożono 4 mandaty na łączną kwotę 1 700 zł;
- udzielono 5 pouczeń;
- wydano 4 decyzje ustalające administracyjne kary łączne na ogólną kwotę 281 974 zł.²⁹

- **Nieczynne, podziemne kopalnie węgla brunatnego**

Deformacje terenu występujące na obszarze Nadleśnictwa Osno Lubuskie można powiązać z historyczną XIX i XX wieczną podziemną, płytką eksploatacją węgla brunatnego prowadzoną przez kopalnię Borussia, Oskar, Smogóry i Edward.

Większość niebezpiecznych zapadlisk zlokalizowana jest w pobliżu szybów, jest wynikiem ich nienależytej likwidacji. Powstające w ich otoczeniu głębokie zapadliska stanowią realne zagrożenie dla zdrowia i życia. Nie znamy lokalizacji wszystkich szybów i upadowych oraz obszarów prowadzonej eksploatacji górniczej – potencjalny obszar powstania nowych deformacji. Miejscami zapadliska powstają poza znanymi granicami eksploatacji.

Na wybranych obszarach Nadleśnictwa od dawna notowano i obserwowano deformacje terenu polegającą na tworzeniu się zapadlisk, szczelin, niecek osiadań. Powstanie tych zjawisk łączono z podziemną działalnością górniczą kopalni węgla brunatnego, której elementy np. podpory kolejki linowej, hałdy czy fragmenty budynków zachowały się w terenie.

²⁹ Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze. Informacja o stanie środowiska w powiecie ślubickim na tle wyników badań kontrolnych i monitoringowych przeprowadzonych w 2014 r. w województwie lubuskim.

W wyniku podziemnej eksploatacji złóż powierzchnia terenu ulega odkształceniu. Charakter zmian, wielkość, zasięg i przebieg deformacji zależy od wielu czynników zarówno geologicznych, górniczych i hydrogeologicznych. Negatywny wpływ eksploatacji ujawnia się w postaci pojawienia się deformacji ciągłych – bez przerywania powierzchni terenu (niecki, strefy osiadań) i deformacji nieciągłych (leje zapadliskowe, rowy, szczeliny). Deformacje nieciągłe występują losowo, tworzą się często w bardzo krótkim czasie, od kilku minut do kilku dni, przy jednoczesnym braku wcześniejszych oznak zagrożenia.

Obszar występowania zjawisk deformacji na powierzchni był znany i okresowo, w czasie prac, czy przeglądów leśnych, monitorowany. Powstałe duże zapadliska starano się zabezpieczyć.

W ostatnich latach obserwuje się nasilenie procesów deformacji nieciągłej, które w znacznym stopniu utrudniały, a powstające głębokie zapadliska realnie zagrażały zdrowiu i życiu pracującym tam leśnikom i osobom przebywającym w lesie. Nie potrafimy określić czasu i miejsca powstania ewentualnie nowych zapadlisk oraz przewidzieć ich rozwoju.

Rozwojowi deformacji terenu może sprzyjać prowadzenie intensywnej gospodarki leśnej, zwłaszcza wycinka lasu, powodująca zmiany warunków gruntowo – wodnych.

Prowadzenie dalszej działalności leśnej na omawianym terenie wymaga podjęcia wcześniej zaprojektowanych i przemyślanych prac badawczych (geologiczno – geofizycznych) mających na celu: rozpoznanie warunków hydrogeologicznych i ocenę stopnia zagrożenia terenu deformacjami – rejonizację obszarów (na tereny bezpieczne, warunkowo przydatne i całkowicie wyłączone z działalności). Badania geologiczne, hydrogeologiczne, geologiczno – inżynierskie i geofizyczne mogą wskazać na rejony, w których potencjalnie mogą utrzymywać się lub nie „pogórnice pustki” w górotworze oraz strefy rozluźnień warstw. Projekt prac geofizycznych i geologicznych powinien również zawierać zalecenia i metody rekultywacji terenów pogórnich.

Ryc.46. Zjawisko deformacji terenu na powierzchni leśnej w wyniku historycznej, podziemnej eksploatacji węgla brunatnego. (Fot. Radosław Parkoła).

- **Wydobycie gazu i ropy naftowej**

Na terenie Nadleśnictwa Ośno Lubuskie prowadzona jest działalność związana z poszukiwaniem gazu i ropy naftowej w wyniku której pozostają niekorzystne zmiany w środowisku, powstają powierzchnie wyłączane czasowo z produkcji leśnej.

Ryc.47. Poszukiwanie gazu i ropy naftowej w oddz. 29 d. (Fot. Radosław Parkoła).

• Negatywne oddziaływanie człowieka na las i środowisko przyrodnicze

Spśród wielu niebezpieczeństw ze strony człowieka najbardziej szkodliwe na terenie Nadleśnictwa Ośno Lubuskie wydają się być:

- znaczna presja ludzka na lasy wynikająca z dużej atrakcyjności terenu, szczególnie w okresie letnim i przy zbiorze runa leśnego;
- zaśmiecanie lasu (zanieczyszczenia brzegów rzek, zanieczyszczenia poboczy dróg itp.), istnienie dzikich wysypisk śmieci;
- niszczenie tablic i urządzeń;
- istniejąca ferma norek.

Wykonana została opinia z 4 grudnia 2012 r. dotycząca przyczyn zamierania drzewostanów sosnowych (obecnie już nieistniejących) w oddz. 183 h, położonych w sąsiedztwie istniejącej fermy norek, wykonana w Samodzielnej Pracowni Chemii Środowiska Leśnego IBL na podstawie wyników badania próbek igieł So oraz próbek gleby.

Z podsumowania wynikało iż:

- Gleba reprezentowana przez próbkę glebową pochodzącą z części drzewostanu skażonego w porównaniu do próbki neutralnej ewidentnie nosiła cechy dopływu substancji biogennych. Świadczy o tym mniej kwaśny odczyn, zwiększona zawartość węgla (materia organiczna), azotu oraz wymiennych form potasu, wapnia, magnezu i sodu. Dopływ substancji biogennych zmienił właściwości fizyczne (stosunki powietrzno – wodne), chemiczne (zawartość składników pokarmowych) oraz biologicznych (zmiana tempa mineralizacji materii organicznej na charakterystyczne dla gleb użytkowanych rolniczo).
- Organy asymilacyjne sosny reprezentowane przez badane próbki charakteryzowały się nadmierną zawartością azotu, przy czym igły położone na terenie skażonym zawierały nieco więcej tego pierwiastka niż igły z drzew terenu kontrolnego. Zawartość azotu w badanych próbkach była zdecydowanie większa niż w igłach So rosnącej na 38 SPO II rzędu w takich samych warunkach siedliskowych (BMśw).
- Zdecydowanie nadmierna zawartość azotu w igłach obydwu próbek oraz rozkład przestrzenny tej zawartości wskazuje, że źródłem tego pierwiastka w drzewostanie było zarówno skażenie gleby, jak i zanieczyszczenie powietrza lotnymi związkami azotu (głównie formy amonowej), emitowanymi przez fermę norki amerykańskiej. W celu zweryfikowania tej tezy wskazane jest wykonanie pomiaru stężenia NO_x i NH₃ przez pracownię.
- Nadmierna ilość azotu w środowisku leśnym doprowadziła do zachwiania wzajemnych proporcji między zawartością poszczególnych składników pokarmowych w organach asymilacyjnych. Najbardziej niepokojący jest stosunek N:Mg wynoszący 25,8:1

w igłach reprezentowanych przez próbkę nr 1 i 23,9:1 w igłach reprezentowanych przez próbkę nr 2, przy optimum nie przekraczającym wartości 14:1.

- Zakłócenie wzajemnych relacji między składnikami pokarmowymi jest bardzo niebezpieczne. Liczne badania wykazały istnienie ścisłego związku między faktem braku równowagi między zawartością azotu i zawartością innych makroelementów (a zwłaszcza magnezu) w organach asymilacyjnych drzew, a zamieraniem drzewostanów.
- Ferma norki amerykańskiej niewątpliwie wywiera niekorzystny wpływ na sąsiadujący z nią drzewostan.

Pozostałe negatywne oddziaływanie człowieka na las i środowisko przyrodnicze:

- istnienie barier ekologicznych, utrudniających migracje zwierząt;
- wypalanie ściernisk, poboczy dróg, łąk, trzcinowisk;
- niepełne skanalizowanie miejscowości, gromadzenie ścieków w szambach o wątpliwej szczelności oraz ich wylewanie do rowów i rzek;
- spływ do wód środków ochrony roślin i nawozów sztucznych;
- niewłaściwe składowanie obornika i gnojowicy oraz ich zwiększone dawkowanie na polach;
- nielegalne pozyskanie drewna i choinek;
- kłusownictwo.

Ryc.48. Śmieci porzucone w oddz. 8 f (fot. Radosław Parkoła).

E. WYTYCZNE DO ORGANIZACJI GOSPODARSTWA LEŚNEGO ORAZ WYKONYWANIA PRAC W NADLEŚNICTWIE

1. Wytyczne do organizacji gospodarstwa leśnego

Pełną charakterystykę podstaw gospodarki leśnej przedstawia Elaborat Nadleśnictwa Ośno Lubuskie.

Na podstawie dominujących funkcji pełnionych przez lasy a także przyjętych celów gospodarowania z uwzględnieniem zdolności produkcyjnych siedlisk zastosowano jednostki regulacyjne zwane gospodarstwami (Instrukcja Urządzania Lasu 2012).

Tab.55 Podział lasów na gospodarstwa.

Lp.	Gospodarstwo	Powierzchnia leśna zalesiona i nie zalesiona		
		ha	%	
1	Specjalne (S)	449,43	2,5	
2	Lasów ochronnych (O)	1 601,91	9,0	
3	Lasów gospodarczych (G)	Zrębowe (GZ)	9 197,31	51,6
		Przerębowo – zrębowe (GPZ)	6 586,49	36,9
Razem		17 835,14	100	

2. Wytyczne w sprawie wykonywania prac leśnych

Tworzenie coraz większej liczby obszarów objętych różnymi formami ochrony przyrody, jest częścią działań zmierzających do poprawy stanu środowiska przyrodniczego. Wraz z rozwojem form i metod ochrony przyrody muszą iść w parze działania, które pozwalają korzystać z zasobów przyrody bez wyraźnych szkód, a jednocześnie poprawią jej stan. Zachowanie ciągłości zasobów przyrody i poprawa jej stanu są warunkami determinującymi gospodarkę leśną. W celu poprawy stanu środowiska przyrodniczego w trakcie wykonywania prac leśnych szczególną uwagę należy zwrócić na:

- wytyczanie i wykorzystywanie stałych szlaków zrywkowych;
- stosowanie bioolei jako smarów silnikowych oraz do smarowania łańcucha w pilarkach;
- ochronę stanowisk gatunków wymienionych w Rozporządzeniu MŚ z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z dnia 16

października 2014 r., poz. 1409), Rozporządzeniu MŚ z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z dnia 7 października poz. 1348 z 2014 r.) oraz Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. 2014, poz. 1408) podczas trzebieży i innych zabiegów, m. in. poprzez zwracanie uwagi na miejsca obalania drzew, przebieg szlaków zrywkowych, pozostawianie kęp chroniących stanowiska gatunków;

- stałe podnoszenie wiedzy przyrodniczej pracowników nadleśnictwa, zwracając szczególną uwagę na rozpoznawanie gatunków roślin, zwierząt i grzybów;
- prowadzenie ewidencji występowania nowych stanowisk gatunków chronionych, obiektów cennych przyrodniczo;
- ochronę i pielęgnację niektórych elementów krajobrazu naturalnego i kulturowego (parki, aleje, cmentarze, groby, itp.);
- otoczenie opieką istniejących projektowanych i proponowanych do objęcia ochroną prawną obiektów przyrodniczych;
- podjęcie starań o uznanie proponowanych form ochrony przyrody.

F. PLAN DZIAŁAŃ – ZESTAWIENIE PRAC OBJĘTYCH PROGRAMEM OCHRONY PRZYRODY

I. Obligatoryjne zadania z zakresu ochrony przyrody.

Tab.56 Obligatoryjne zadania z zakresu ochrony przyrody.

Lp.	Akt prawny	Lokalizacja zadań	Zakres zadań
1.	Rozporządzenie Nr 16 Wojewody Lubuskiego z dnia 20 kwietnia 2004 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony rezerwatu przyrody o nazwie „Lemierzyce” (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego Nr 25, poz. 446 z dnia 22. 04. 2004 r.).	3 c	Zabiegi ochronne zachowawcze – pozostawić drzewostan w stanie naturalnym wraz z drzewami; suchymi, dziuplastymi i powalonymi.
2.	Zarządzenie nr 6/2014 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 14 lutego 2014 r. w sprawie ustanowienia zadań	7 g	Wycinka robinii akacjowej oraz czeremchy amerykańskiej z warstwy drzewostanu i podszytu. Wycinka na powierzchni ok. 0,30 ha.

Lp.	Akt prawny	Lokalizacja zadań	Zakres zadań
	ochronnych dla rezerwatu przyrody „Dolina Postomii”.		Ochrona odnowień grabowo – bukowo – dębowych przed zgryzaniem od zwierzyny płowej poprzez ogrodzenie siatką wielkooczkową.

II. Fakultatywne wskazania ochronne

1. Ochrona różnorodności biologicznej

Ochrona różnorodności biologicznej w lasach realizowana jest na podstawie obowiązujących w Lasach Państwowych zasad, zarządzeń i instrukcji.

W celu ochrony różnorodności biologicznej w lasach Nadleśnictwa Ośno Lubuskie zaleca się:

- dla zachowania leśnych zasobów genowych należy ściśle realizować zadania w zakresie ochrony genotypów rodzimych gatunków drzew leśnych;
- nie wprowadzać neofitów oraz promować gatunki rodzime;
- dostosowywać skład gatunkowy upraw do odpowiednich typów siedliskowych lasu;
- przebudowę drzewostanów w kierunku zgodnym z typem siedliskowym i typem drzewostanu z zachowaniem zasad selekcji, hodowli oraz ochrony lasu stosowanych w wielofunkcyjnej gospodarce leśnej;
- przywracanie naturalnego stanu w przypadku siedlisk zniekształconych;
- w odpowiednich warunkach siedliskowych dążenie do powstawania drzewostanów zróżnicowanych pod względem wieku, składu gatunkowego i struktury;
- pozostawiać w lesie biomasę (części stojących drzew martwych, połamanych, wykrotów, gałęzi, igliwia i kory), jako jednego z czynników bioróżnorodności, o ile nie jest to sprzeczne z zasadami ochrony lasu (zakaz palenia gałęzi na powierzchniach zrębowych) oraz nie przyczynia się do eutrofizacji siedlisk w miejscach niepożądanych;
- zachowanie w lasach jak największej liczby starych, okazałych, często o ciekawych formach drzew lub kęp starodrzewi, drzew owocowych, klonów, lipy drobnolistnej, topól rodzimych, jarzębów, drzewiastych form: głogów, czeremchy zwyczajnej, jałowca, trzmielin, szakłaka;
- w maksymalnym stopniu wykorzystywać w odnowieniach dolne warstwy – naloty, podrosty, także na siedliskach uboższych;

- usuwanie czeremchy amerykańskiej przy planowanych zabiegach gospodarczych;
- w celu zachowania różnorodności ekosystemów należy jak najszerszej wykorzystywać zmienność w ramach mikrosiedlisk wprowadzając na te niewielkie powierzchnie właściwe im gatunki;
- na terenie nadleśnictwa unikać zalesiania śródleśnych łąk, skarp oraz niewielkich otwartych powierzchni (zachowanie bogactwa i różnorodności krajobrazowej), granice lasów powinny mieć charakter łagodny;
- wywieszanie drewnianych budek dla ptaków i nietoperzy;
- nie zalesiać powierzchni pozostawionych do naturalnej sukcesji;
- ochronę gleb leśnych;
- udostępnienie wlotów i wejść do niezamieszkałych budynków dla sów, nietoperzy.

2. Działania dotyczące prawnych form ochrony przyrody

Zaleca się:

- otoczenie opieką istniejące i proponowane do objęcia ochroną prawną obiekty przyrodnicze;
- podjęcie starań o uznanie prawne proponowanych form ochrony przyrody;
- stale podnosić wiedzę przyrodniczą pracowników Nadleśnictwa, zwracając szczególną uwagę na rozpoznawanie gatunków roślin, zwierząt oraz siedlisk chronionych;
- prowadzenie ewidencji występowania nowych stanowisk gatunków chronionych, siedlisk chronionych, obiektów cennych przyrodniczo;
- zgłaszanie nowych stanowisk ptaków do objęcia ochroną strefową, systematyczny monitoring istniejących stref ochrony, w tym również w rezerwatach przyrody.

3. Działania dotyczące przedmiotów ochrony, dla których utworzono obszar Natura 2000 zlokalizowany na gruntach Nadleśnictwa.

Tab.57. Zestawienie zaleceń dotyczących możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotów ochrony dla których utworzono obszar Natura 2000 zlokalizowany na gruntach Nadleśnictwa.

Lp.	Kod przedmiotu ochrony	Kod obszaru Natura 2000	Działania ochronne
1	2	3	4
1.	3150	PLC080001	<ul style="list-style-type: none"> Ochrona stref brzegowych przed zanieczyszczeniem odpadami. Ograniczenie eutrofizacji i gromadzenia się osadów.
2.	6120	PLC080001	<ul style="list-style-type: none"> Kontrola stanu siedliska i w razie konieczności usuwanie nalotu drzew i krzewów. Ekstensywny wypas.
3.	6210	PLC080001	<ul style="list-style-type: none"> Kontrola stanu siedliska i w razie konieczności usuwanie nalotu drzew i krzewów. Ekstensywny wypas.
4.	6510	PLC080001	<ul style="list-style-type: none"> Kontrola stanu siedliska i w razie konieczności usuwanie nalotu drzew i krzewów. Ekstensywny wypas.
5.	9170	PLC080001	<ul style="list-style-type: none"> Eliminowanie gatunków inwazyjnych w uprawach leśnych odnowieniach. Nie wprowadzanie gatunków inwazyjnych (w tym przypadku dot. to zwłaszcza dębu czerwonego i robinii). Faworyzowanie odnowień naturalnych w obrębie płatów siedlisk. Kontynuowanie, w ramach realizowanej gospodarki leśnej, działań mających na celu zachowanie optymalnej ilości martwego drewna i starych drzew.
6.	91E0*	PLC080001	<ul style="list-style-type: none"> Preferowanie rębni częściowej, zwłaszcza w wąskich pasach łągów. Kontynuowanie, w ramach realizowanej gospodarki leśnej, działań mających na celu zachowania optymalnej ilości martwego drewna i starych drzew. Faworyzowanie odnowień naturalnych w obrębie płatów siedlisk. Uwzględnić przy projektowaniu działań ingerujących w stosunki wodne konieczności zapewnienia przepływu wód bez jej stagnowania i niedoborów w dolinach cieków.
7.	1337	PLC080001	<ul style="list-style-type: none"> Utrzymanie właściwego stanu ochrony siedliska gatunku.
8.	1355	PLC080001	<ul style="list-style-type: none"> Utrzymanie właściwego stanu ochrony siedliska gatunku
9.	1084	PLC080001	<ul style="list-style-type: none"> Objęcie szczególną ochroną zasiedlonych przez pachnicę drzew oraz uwzględnienie przy planowaniu i realizacji zabiegów hodowlanych w ich sąsiedztwie

Lp.	Kod przedmiotu ochrony	Kod obszaru Natura 2000	Działania ochronne
			potrzeb tych gatunków (zachowanie odpowiedniej ekspozycji, utrzymanie w sąsiedztwie drzew z odpowiednimi mikrosiedliskami lub potencjalnie odpowiednich dla tych gatunków w przyszłości).
10.	1088	PLC080001	<ul style="list-style-type: none"> Objęcie szczególną ochroną zasiedlonych przez kozioroga drzew oraz uwzględnienie przy planowaniu i realizacji zabiegów hodowlanych w ich sąsiedztwie potrzeb tych gatunków (zachowanie odpowiedniej ekspozycji, utrzymanie w sąsiedztwie drzew z odpowiednimi mikrosiedliskami lub potencjalnie odpowiednich dla tych gatunków w przyszłości).

4. Zalecenia w zakresie ochrony cennych gatunków roślin naczyniowych.

W stosunku do gatunków roślin, których stanowiska są wymienione w niniejszym Programie, zaleca się:

- Upowszechnienie wiedzy o wymienionych gatunkach roślin, ich wymagań ekologicznych, stwierdzonych stanowisk wśród pracowników służby leśnej w Nadleśnictwie.
- Wymienianie stanowisk tych gatunków w waloryzacji przyrodniczej nadleśnictwa i coroczną aktualizację tej waloryzacji.
- Eliminowanie gatunków ekspansywnych (czeremcha amerykańska) zagrażających bezpośrednio stanowiskom cennych roślin.

5. Zalecenia w zakresie ochrony cennych roślin zarodnikowych.

- Zapewnienie w ekosystemach leśnych jak najwięcej materii organicznej, przede wszystkim stałej ilości martwego i rozkładającego się drewna. Drewno to powinno reprezentować pełną różnorodność gatunków występujących w drzewostanie i pełną różnorodność ich rozmiarów. Zaleca się, by były to zarówno leżące gałęzie, martwe drzewa leżące na dnie lasu, jak też pojedyncze martwe drzewa stojące oraz złomy i wywroty. Zwraca się uwagę na indywidualne traktowanie każdego drzewostanu i dążenie do kompromisu z wymaganiami ochrony lasu.
- Pozostawić w miarę możliwości wyróżniające się pod względem wieku i grubości drzewa na terenie nadleśnictwa, chronić drzewa wskazane w niniejszym programie jako cenne (nie wycinać, nie uszkadzać, nie wprowadzać istotnych zmian w ich otoczeniu), prowadzić

ich bieżącą inwentaryzacją. Chronić drzewostany stare, wskazane jako drzewostany cenne, w stosunku do nich stosować ochronę zachowawczą.

6. Zalecenia w zakresie ochrony starych i cennych drzew.

- Należy prowadzić bieżącą inwentaryzację drzew o rozmiarach pomnikowych oraz drzew o szczególnych cechach (tworzące określone układy przestrzenne np. aleje, stanowiące pamiątkę kultury leśnej np. pojedyncze drzewa egzotyczne, uznane za lokalnie rzadkie lub ginące, reprezentujące unikatowe formy np. szczudłowe świerki oraz będące przykładami unikatowych zjawisk biologicznych np. zrosty drzew). Informacje na temat rozmieszczenia takich drzew należy gromadzić w bazie danych nadleśnictwa.
- Istniejące pomniki przyrody na terenie nadleśnictwa nie wymagają zabiegów ochronnych. Zaleca się jednak monitorowanie stanu zachowania tych drzew i w zależności od potrzeb, po uzgodnieniu z organem ochrony przyrody podjęcie odpowiednich działań ochronnych.
- Zakazuje się wprowadzania istotnych zmian w otoczeniu drzew pomnikowych. Nie należy niszczyć roślinności epifitycznej, składować pozostałości zrębowe i innych odpadów w promieniu 10 m. od drzewa. Drzew pomnikowych nie należy wycinać, uszkadzać, należy je pozostawiać na pniu, aż do naturalnego ich rozkładu, z wyjątkiem sytuacji zagrażających bezpieczeństwu.
- W miarę możliwości pozostawiać w lasach nadleśnictwa jak największej liczby drzewiastych form głogów, czeremchy zwyczajnej, jałowca, trzmielin, szakłaka.

7. Zalecenia w zakresie ochrony fauny kręgowców

- Zgłaszanie do organów ochrony przyrody kolejnych stref ochrony dla ujawnionych stanowisk gatunków chronionych.
- W strefach ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową należy prowadzić zabiegi gospodarcze zgodnie z obowiązującym prawem.
- Pozostawiać drzewa dziuplaste. W drzewostanach sosnowych dążyć do rozwieszenia skrzynek lęgowych, w tym skrzynek dla nietoperzy. Skrzynki dla nietoperzy należy koncentrować na skraju lasu, oraz w pobliżu skraju bagien, zrębów i upraw.

8. Zalecenia w zakresie ochrony fauny bezkręgowców

- Na skrajach lasu realizować biologiczną zabudowę granicy lasu.
- Dbać o zachowanie pełni bogactwa gatunkowego dendroflory ekosystemów leśnych. Tolerować wszystkie spontanicznie pojawiające się gatunki domieszek. Wprowadzać domieszki zgodne z naturalnymi składami gatunkowymi drzewostanów.
- Pozostawić wszystkie pozostałości alei śródleśnych. W miarę możliwości, np. w uprawach dochodzących do ważniejszych dróg leśnych, wprowadzić przy tych drogach jedno- lub dwustronne śródleśne zadrzewienia alejowe. Stosować do tego materiał o charakterze zadrzewieniowym. Wprowadzać Db, Lp, Kl, Wz, Jrz, Js, Wb stosownie do stwierdzonych na gruncie warunków mikrosiedliskowych.
- Pozostawić drzewa owocowe.
- Zapewnienie w ekosystemach leśnych jak najwięcej materii organicznej, przede wszystkim stałej ilości martwego i rozkładającego się drewna. Drewno to powinno reprezentować pełną różnorodność gatunków występujących w drzewostanie i pełną różnorodność ich rozmiarów. Zaleca się, by były to zarówno leżące gałęzie, martwe drzewa leżące na dnie lasu i pojedyncze martwe drzewa stojące oraz złomy i wywroty.

9. Zalecenia w zakresie ochrony pamiątek kultury leśnej i kultury powszechnej w lasach

- Chronić pozostałości dawnych cmentarzy. Obszar cmentarzy wyłączyć z użytkowania i nie wykorzystywać go do żadnych innych celów. Na ich obszarze można tolerować obecność gatunków egzotycznych (lilaka, śnieguliczki). Dopuszcza się zabiegi ograniczające rozwój krzewów zarastających mogiły. Uporządkować w przypadku konieczności. Proponuje się oznakowanie tych miejsc przez ustawienie tablic informacyjnych. Wszelkie czynności dotyczące obiektów wpisanych do rejestru zabytków należy uzgadniać z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.
- Zaleca się zbieranie, gromadzenie i propagowanie informacji dotyczących historycznego i zwyczajowego nazewnictwa terenowego (nazwy dróg, alei, fragmentów lasu, jezior), informacje o dawnych leśnikach, właścicielach lasu itp.

- W waloryzacji przyrodniczej nadleśnictwa zamieszczać informacje o przydrożnych kapliczkach, obeliskach, tablicach pamiątkowych, starych słupach podziału powierzchniowego i innych podziałów będących pamiątkami kultury powszechnej i leśnej.
- Pojedyncze drzewa gatunków egzotycznych (daglezja, kasztanowiec, żywotnik i in. znajdujące się na terenie nadleśnictwa), należy traktować jako pamiątki kultury leśnej i zaleca się pozostawianie tych drzew w cięciach pielęgnacyjnych i rębnych.
- Zaleca się pozostawiać stare drzewa owocowe spotykane na terenach leśnych, szczególnie w miejscach dawnych osad.

10. Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona siedlisk hydrogenicznych w lasach

Zaleca się:

- poprawę stosunków wodnych na terenie nadleśnictwa poprzez:
 - utrzymanie naturalnego poziomu wód gruntowych;
 - przywrócenie pierwotnych stosunków wodnych na odwodnionych torfowiskach wysokich i przejściowych;
 - utrzymywanie naturalnego charakteru brzegów bagien, jezior, cieków, rzek;
 - zachowanie istniejących torfowisk i mokradeł.
- wokół bagien, źródeł, wycieków i wysięków wód podziemnych zaleca się w trakcie wykonywania cięć zachowywanie lub kształtowanie strefy pasa ochronnego.
- wyłączenie z użytkowania rębnych drzewostanów na zabagnionych, trudno dostępnych siedliskach LMb oraz niektórych Ol i OIj.

11. Kształtowanie strefy ekotonowej

W lasach Nadleśnictwa Ośno Lubuskie zaleca się w trakcie wykonywania cięć zachowywać lub kształtować strefę pasa ochronnego wokół bagien, zbiorników i wzdłuż cieków. Ponadto zaleca się dążyć do tego, aby strefy ekotonowe były maksymalnie wypełnione przez roślinność zielną, krzewy i drzewa w układzie pionowym i poziomym. Ma to na celu wytworzenie pełnej ściany lasu tzw. ściany okrajkowej ograniczającej wnikanie i penetrację wielu czynników wnętrza lasu, szczególnie z przelotowych tras komunikacyjnych, pól uprawnych oraz terenów zabudowanych.

12. Promocja i edukacja ekologiczna

Edukacja leśna społeczeństwa jest jednym z podstawowych zadań realizowanych przez Lasy Państwowe wynikającym z założeń Polityki Leśnej Państwa i przyjętych „Kierunków rozwoju edukacji leśnej społeczeństwa w Lasach Państwowych”.

Stała i powszechna edukacja leśna ma na celu:

- upowszechnianie w społeczeństwie wiedzy o środowisku leśnym oraz o wielofunkcyjnej gospodarce leśnej;
- podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie racjonalnego i odpowiedzialnego korzystania z wszystkich funkcji lasu;
- budowanie zaufania społecznego dla działalności zawodowej leśników.

Cele edukacji leśnej należy realizować w oparciu o następujące treści:

- budowa i funkcjonowanie ekosystemów leśnych;
- znaczenie lasu: ekologiczne, produkcyjne i społeczne;
- zagrożenia i ochrona lasów;
- ochrona przyrody;
- zadania leśników i leśnictwa.

PROGRAM EDUKACJI LEŚNEJ SPOŁECZEŃSTWA W NADLEŚNICTWIE OŚNO LUBUSKIE.

Nadleśnictwo posiada “Program edukacji leśnej społeczeństwa w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie na lata 2015 – 2024”. Program ten określa zakres i zadania edukacji leśnej społeczeństwa realizowane na poziomie Nadleśnictwa.

Zgodnie z w/w programem promocję i edukację leśną społeczeństwa na terenie administracyjnym Nadleśnictwa Ośno Lubuskie należy prowadzić na bazie naturalnych walorów przyrodniczych i krajobrazowych nadleśnictwa, z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury edukacyjnej.

Nadleśnictwo Ośno Lubuskie prowadziło działania z zakresu edukacji przyrodniczej przy współpracy z następującymi podmiotami:

- Zespół Szkół Publicznych w Ośnie Lubuskim,

- Zespół Szkół Publicznych w Słońsku,
- Zespół Szkół Publicznych w Górzycy,
- Szkoła Podstawowa w Czarnowie,
- Szkoła Podstawowa w Smogórach,
- Szkoła Podstawowa w Żabicach,
- Przedszkole w Ośnie Lubuskim,
- Przedszkole w Słońsku,
- Miejski Dom Kultury w Ośnie,
- Urząd Miasta i Gminy w Ośnie,
- Urząd Miasta i Gminy w Słońsku,
- Urząd Gminy w Górzycy,
- Koło Przyjaciół Korczakowa z Zielonej Góry,
- Celowy Związek Gmin CZG 12 w Długoszynie,
- Koło Łowieckie „Tumak” w Ośnie,
- Koło Łowieckie „Knieja” w Ośnie,
- Koło Łowieckie „Jeleń” w Sulęcinie,
- Komenda Państwowej Straży Pożarnej w Słubicach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Ośnie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Słońsku,
- Polski Związek Wędkarski - koło w Ośnie,
- Polski Związek Wędkarski - koło nr 1 w Słońsku,
- Komisariat Policji w Ośnie,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Osna Lubuskiego,
- Stowarzyszenie FSL „Aktywni dla Powiatu”,
- „Gminny Informator Samorządowy”,
- „Gazeta Lubuska”.

W działalności edukacyjnej Nadleśnictwa Osno Lubuskie stosowano różnorodne metody i formy prowadzenia zajęć edukacyjnych, aby dotrzeć do jak największej liczby odbiorców. W ramach tych działań odbyły się liczne lekcje terenowe i wycieczki z przewodnikiem, lekcje w Sali edukacji leśnej, spotkania z leśnikiem w szkole, konkursy leśne, imprezy okolicznościowe, wystawy edukacyjne.

Obiekty edukacji leśnej Nadleśnictwa Ośno Lubuskie:

Najważniejszymi obiektami edukacji leśnej w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie, które stanowią cenną bazę dydaktyczną są:

- **salka edukacyjna (izba edukacji leśnej)** - obiekt ten usytuowany jest na terenie szkółki leśnej, w budynku szkółki. Znajdują się tutaj plansze poglądowe, eksponaty, gabloty, sprzęt audiowizualny,
- **ścieżka edukacyjna wytyczona wokół szkółki** - na ścieżce o długości 0.8 km zlokalizowano 12 przystanków tematycznych, tj. zasady udostępniania lasu, zanieczyszczenie środowiska, dlaczego las jest taki ważny, warstwowa budowa lasu, drzewa i krzewy naszych lasów, przekrój poprzeczny drzew, ochrona lasu przed owadami, zwierzęta naszych lasów, ptaki, profile glebowe, woda i jej rola w lesie, ryby,
- **pole biwakowe** - obiekt turystyczny zlokalizowany w leśnictwie Czarnów, wyposażony w zadaszenie typu wigwam, tablice informacyjne, miejsce na ognisko, ujęcie wody, boisko do siatkówki plażowej, stół do ping ponga.
- **miejsce odpoczynku** - obiekt turystyczny utworzony w miejscu dawnego hangaru szybowcowego zlokalizowany w leśnictwie Łabędzia Góra przy ścieżce rowerowej „wokół stawu”.
- **ścieżka przyrodnicza „Szlakiem dzięcioła”** - ścieżka – szlak pieszy o długości około 5 km, zlokalizowana na terenie leśnictw Słońsk - Lemierzyce, posiada 6 przystanków : I drzewa wzdłuż szlaku czyli te które patrzą na nas z góry, II dzięcioły lekarze drzew, III las lasowi nie równy, IV rośliny chronione i nie tylko, V życie zamierającego drzewa, VI głaz narzutowy „Kamień Moritza”
- **ścieżki rowerowe** - na terenie nadleśnictwa wytyczono około 18,4 km ścieżek rowerowych.
- **dostrzegalnia przeciwpożarowa** - obiekt zlokalizowany w leśnictwie Lipienica, o wysokości 42 metry, konstrukcji kratowej metalowej wyposażony w lornetki do obserwacji terenów leśnych.
- **szkółka leśna** - szkółka położona jest na terenie leśnictwa Świniary, jej powierzchnia produkcyjna wynosi 6,18 ha. Rocznie produkuje się tutaj około 2 miliony sztuk sadzonek gatunków lasotwórczych, domieszkowych oraz krzewów biocenotycznych.
- **rezerwaty przyrody „Lemierzyce” i „Dolina Postonii”**
- **obiekty małej retencji** - obiekt zlokalizowany w leśnictwie Radachów składający się z pięciu stawów w układzie paciorkowym zastawek i brodu, który ukazuje w praktyce wpływ podsiąkania wody na rozwój drzew.

Obiekty edukacji przyrodniczej innych podmiotów znajdujące się na terenie i sąsiedztwie Nadleśnictwa:

- **Park Narodowy „Ujście Warty”** posiada :

- ośrodek edukacyjny parku w skład którego wchodzi salka dydaktyczna, sala ćwiczeń wyposażona w mikroskopy, laboratorium oraz salki tematyczne wyposażone w tablice i plansze poglądowe, spreparowane zwierzęta i ptaki, inne pomoce przydatne do prowadzenia zajęć edukacyjnych,
- punkty widokowe, dwie wieże i dwie czatownie do obserwacji ptaków,
- dwie ścieżki edukacyjne: Chyżyno „Przyrodniczy ogród zmysłów”, Słońsk „Ptasim szlakiem”.

- **Stacja Terenowa Klubu Przyrodników w Owczarach** posiada :

- sale w których mieści się ekspozycja przyrodnicza,
- salkę ćwiczeń wyposażoną w mikroskopy,
- sale do prowadzenia zajęć dydaktycznych i narad,
- ścieżkę edukacyjną,
- ogródek botaniczny.

Plan Działalności Edukacyjnej Nadleśnictwa na lata 2015 - 2024.

- **Nowe obiekty edukacji leśnej**

Nadleśnictwo nie planuje tworzenia nowych obiektów edukacyjnych.

- **Rozbudowa – zagospodarowanie istniejących obiektów edukacyjnych**

- prace konserwatorskie na istniejących obiektach edukacyjnych,
- zakup materiałów, pomocy dydaktycznych przydatnych do prowadzenia zajęć.

- **Planowane przedsięwzięcia z działalności edukacyjnej**

- dalsza współpraca w zakresie prowadzonej edukacji ze szkołami, organizacjami pozarządowymi, samorządami i instytucjami usytuowanymi w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa,
- prowadzenie zajęć edukacyjnych w oparciu o istniejącą bazę edukacyjną nadleśnictwa oraz obiekty związane z gospodarką leśną,
- opracowanie i przeprowadzenie ankiety dla dzieci i młodzieży (oczekiwania, najciekawsze formy zajęć edukacyjnych, itp.) której wyniki będą wykorzystywane do sporządzania planów rocznych edukacji,

- położenie szczególnego nacisku na zwiększenie liczby zajęć z edukacji w szkołach z wykorzystaniem nowoczesnych narzędzi multimedialnych (programów, gier, itp.),
- nawiązanie bliższej współpracy z podmiotami, np.
 - o Ośrodek Terapii Zajęciowej w Żabicach,
 - o Ośrodek Terapii Zajęciowej w Sulęcinie,
 - o Miejski Dom Kultury w Ośnie,
- prowadzenie cyklicznych imprez, np. :
 - o Dzień Ziemi,
 - o Sprzątanie świata,
 - o akcja grabienia liści kasztanowca,
 - o Ratujmy skowronki,
 - o bieg maluchów,
- prowadzenie cyklicznych konkursów:
 - o gminny konkurs wiedzy przyrodniczo-ekologicznej,
 - o konkurs biologiczny,
- prowadzenie okolicznościowych akcji, imprez, konkursów, np.:
 - o sprzątanie jezior z Polskim Związkiem Wędkarskim,
 - o turniej piłki plażowej,
 - o spływ kajakowy,
 - o konkurs fotograficzny,
 - o konkursy plastyczne,
 - o wycieczki rowerowe i piesze do lasu,
 - o sadzenie lasu,
- wydanie nowych wydawnictw zawierających treści edukacyjne (folderów, ulotek),
- rozszerzenie współpracy z mediami w zakresie zintensyfikowania promocji edukacji leśnej oraz innych działań podejmowanych przez nadleśnictwo.

Nadleśnictwo planuje podjąć starania w celu pozyskania środków zewnętrznych na cele związane z prowadzeniem zajęć edukacyjnych i utrzymaniem istniejących obiektów edukacyjnych.

W realizacji zadań edukacyjnych bardzo ważna jest współpraca z samorządami, instytucjami oraz organizacjami z terenu działania Nadleśnictwa.

Program opracował: Radosław Parkoła

Raportowanie: Bartłomiej Małecki

Mapy: Dorota Baran

MAPY PROGRAMU OCHRONY PRZYRODY

Do Programu sporządzono mapę walorów przyrodniczo - kulturowych w skali 1:25 000

WYKAZ GATUNKÓW CHRONIONYCH Z DOKŁADNĄ LOKALIZACJĄ

Do Programu sporządzono, jako osobny załącznik, wykaz gatunków grzybów, roślin i zwierząt chronionych i rzadkich z zaznaczeniem dokładnej lokalizacji.

PIŚMIENNICTWO

Atlas hydrologiczny Polski. IMiGW. Wyd. Geolog. Warszawa 1987.

Program Ochrony Przyrody w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie (Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „Krameko” Sp. z o. o. 2005).

Elaborat Nadleśnictwa Ośno Lubuskie. BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2015.

Głowaciński Z. (red.). *Czerwona Lista Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce.* PWN. Warszawa 2002. Głowaciński Z., Nowacki J. (red.) *Polska Czerwona Księga Zwierząt. Bezkręgowce.* Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie Akademia, Rolnicza im. A. Cieszkowskiego w Poznaniu. 2004.

Jackowiak B., Żukowski W. *Ginące i Zagrożone Rośliny Naczyniowe Pomorza Zachodniego i Wielkopolski.* Bogucki Wyd. Nauk., Poznań 1995.

Instrukcja sporządzania programu ochrony przyrody w nadleśnictwie. Warszawa 1996.

Instrukcja urządzania lasu. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Warszawa 2012.

Jańczak J. (red.). *Atlas jezior Polski.* Bogucki Wydawnictwo Naukowe. Poznań 1999.

Jasnowska J., Jasnowski M. *Zagrożone Gatunki Flory Torfowisk.* (w:) *Chrońmy Przyr. Pol.* 33. (4), 1977.

Kleczkowski A.S. *Objaśnienia mapy obszarów głównych zbiorników wód podziemnych w Polsce wymagających szczególnej ochrony.* AGH Kraków. 1990

Klimek Henryk. *Z nakazu pracy.* Szczecin 1995

Kondracki. J. *Polska. Geografia fizyczna Polski.* PWN. Warszawa 1988.

Matuszkiewicz J. M. *Krajobrazy roślinne i regiony geobotaniczne 1:2500000, 1. Krajobrazy roślinne, 2. Regiony botaniczne (42.5) Atlas Rzeczypospolitej Polskiej.* Główny Geodeta Kraju. IGiPZ PAN. Warszawa 1994.

Matuszkiewicz W. *Potencjalna roślinność naturalna Polski. Mapa przeglądowa.* PAN. Warszawa 1995.

Matuszkiewicz W. *Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski.* PWN Warszawa 2001.

Mojski J. E. *Objaśnienia do Mapy Geologicznej Polski 1:200000.* Wydawnictwo Geologiczne. Warszawa 1977.

Elaborat Glebowo – Siedliskowy BULiGL 2002 r. dla Nadleśnictwa Ośno Lubuskie.

Podział hydrograficzny Polski. ImiGW, Warszawa 1983.

Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000. Warszawa 2004.

Program ochrony Środowiska (POŚ) dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Gorzowskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Sulęcińskiego na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017 - 2020.

Prognoza Oddziaływania Na Środowisko Programu Ochrony Środowiska Dla Powiatu Sulęcińskiego Na Lata 2013

Rejestr zabytków województwa lubuskiego. www.kobidz.pl

Standardowy Formularz Danych Ujście Warty.

Szafer W., Pawłowski B. *Szata roślinna Polski.* PWN. Warszawa.

Trampler T., Kliczkowska A., Dmyterko E., Sierpińska A. *Regionalizacja przyrodniczo-leśna.* PWRiL, Warszawa 1990.

Waloryzacja przyrodnicza gminy Ośno Lubuskie – operat generalny.

Waloryzacja przyrodnicza gminy Sulęcín- operat generalny

Waloryzacja przyrodnicza gminy Górzycza – operat generalny.

Waloryzacja przyrodnicza gminy Słońsk – operat generalny.

Waloryzacja przyrodnicza gminy Krzeszyce – operat generalny.

Woś. A. *Klimat Polski.* PWN 1999. Warszawa.

Woś A. *Typy pogody, Regiony klimatyczne (31.8) (w:) Atlas Rzeczypospolitej Polskiej.* Główny Geodeta Kraju. IGiPZ PAN. Warszawa 1994.

Wyniki aktualizacji powierzchni leśnej i zasobów drzewnych w Lasach Państwowych na dzień 1 stycznia 2009 r. wykonana przez BULiGL na zamówienie DGLP. Warszawa 2009.

www.gdos.gov.pl

www.OśnoLubuskie.pl

www.mapy.amzp.pl

www.mapywig.org

www.weatherbase.com

<http://pl.wikipedia.org>

Zarzycki K., Kaźmierczakowa R.,(red.). *Polska Czerwona Księga Roślin.* Instytut Ochrony Przyrody PAN. Kraków 1993.

Zarzycki K., Szeląg Z. *Czerwona Lista Roślin Naczyniowych Zagrożonych w Polsce.* (w:) K. Zarzycki, W. Wojewoda, Z. Heinrich (red.), *Lista Roślin Zagrożonych w Polsce* (wyd. 2). Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN, Kraków 1992.

Zielony R., Kliczkowska A. 2012. *Regionalizacja przyrodniczo – leśna Polski 2010. CILP Warszawa.*

Zbigniew Czarnuch *Nad Wartą i wśród lasów.* Witnica 2012.

Zbigniew Czarnuch *Witnica w trakcie dziejów.* Witnica 2012.

Zbigniew Czarnuch *Ujarzmianie rzeki, człowiek i woda w rejonie ujścia Warty.* Gorzów Wlkp. 2008.

SPIS RYCIN	Strona
Ryc.1. Siedziba Nadleśnictwa Ośno Lubuskie (fot. Radosław Parkoła).	6
Ryc.2. Tereny północnej części Nadleśnictwa Ośno Lubuskie z osadnictwem ołęderskim. Fragment mapy (1931 rok). (źródło archiwum map wig).	10
Ryc. 3. Tereny wschodniej części Nadleśnictwa Ośno Lubuskie z widocznym podziałem powierzchniowym lasu Radacher Forst. Fragment mapy (1931 rok). (źródło archiwum map wig).	10
Ryc. 4. Tereny południowo wschodniej części Nadleśnictwa Ośno Lubuskie. Fragment mapy (1931 rok) (źródło archiwum map wig).	11
Ryc.5. Umiejscowienie Nadleśnictwa Ośno Lubuskie (kolorem żółtym) na tle Nadleśnictw z RDLP Szczecin.	17
Ryc.6. Widok z lecącego samolotu na obszar Nadleśnictwa Ośno Lubuskie. (Fot. Robert Malina).	25
Ryc.7. Położenie rezerwatu przyrody „Lemierzyce”.	27
Ryc. 8. Fragment rezerwatu przyrody „Lemierzyce” (Fot. Radosław Parkoła).	28
Ryc.9. Położenie rezerwatu przyrody „Dolina Postonii”.	29
Ryc.10. Kwaśna dąbrowa w rezerwacie przyrody „Dolina Postonii”, oddz. 9 f (Fot. Radosław Parkoła).	29
Ryc. 11. Łęg olszowo – jesionowy zalewany w czasie wysokich stanów wód w rezerwacie przyrody „Dolina Postonii”, oddz. 10 b. (Fot. Radosław Parkoła).	30
Ryc.12. Położenie Nadleśnictwa Ośno Lubuskie na tle obszaru Natura 2000.	38
Ryc.13. Klasy siedlisk (% pokrycia) w Ujście Warty PLC 080001 (wg SDF).	39
Ryc.14. Udział powierzchniowy gatunków rzeczywistych w SOO, OSO Ujście Warty PLC 080001.	40
Ryc.15. Zestawienie powierzchni klas wieku w SOO, OSO Ujście Warty PLC 080001.	40
Ryc. 16. Rozmieszczenie pomników przyrody w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.	46
Ryc.17. Pomnik przyrody głaz narzutowy w oddz. 4 h (Fot. Radosław Parkoła).	47
Ryc. 18. Położenie użytków ekologicznych w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.	49
Ryc.19. Użytek ekologiczny „Murawy w Górzycy” z widocznym ogrodzeniem służącym do ekstensywnego wypasu ” (Fot. Radosław Parkoła).	51
Ryc.20. Sromotnik bezwstydnny Phallus impudicus w oddz 9 i. (Fot. Radosław Parkoła).	54
Ryc.21. Martwe drewno w rezerwacie przyrody „Dolina Postonii” (Fot. Radosław Parkoła).	63
Ryc.22. Perspektywa doliny Odry z murawy kserotermicznej użytku ekologicznego „Murawy w Górzycy” (Fot. Radosław Parkoła).	67
Ryc.23. Struktura typów gleb.	69
Ryc.24. Wody powierzchniowe.	70
Ryc.25. Mapa Potencjalnej Roślinności Naturalnej Polski, ark.6 Pojezierze Południowopomorskie, Pojezierze Lubuskie i Pojezierze Wielkopolskie (fragment).	71
Ryc.26. Typy siedliskowe lasu w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.	74
Ryc.27. Bogactwo gatunkowe w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.	75
Ryc.28. Budowa pionowa w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.	77
Ryc.29. Struktura pochodzenia drzewostanów w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.	78
Ryc.30. Ocena zgodności składu gatunkowego.	81
Ryc.31. Formy stanu siedliska.	82
Ryc.32. Borowacenie w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.	84
Ryc.33. Neofityzacja w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.	85
Ryc.34. Cmentarz ewangelicki z poł. XIX wieku, zachowane kwatery rodzinne, rozrzucone nagrobki w oddz. 456 j. (Fot. Radosław Parkoła).	111
Ryc.35. Aleja lipowa w oddz. 3 f wzdłuż drogi prowadzącej do budynku dawnej siedziby Nctwa Lemierzyce z II poł. XIXw. (fot. Radosław Parkoła).	112
Ryc. 36. Kościół o konstrukcji ryglowej z wypełnieniem ceglanym (Fot. Radosław Parkoła).	115
Ryc. 37. Ruiny rezydencji zakonu joanitów, dawnego zamku rycerskiego z XIV wieku – spalony w 1975 r. (Fot. Radosław Parkoła).	117
Ryc. 38. Kościół parafialny pod wezwaniem Matki Bożej Częstochowskiej. (Fot. Radosław Parkoła).	117
Ryc. 39. Kościół pod wezwaniem Matki Bożej Szkaplerznej. (Fot. Radosław Parkoła).	120
Ryc. 40. Kościół parafialny pod wezwaniem świętych Apostołów Piotra i Pawła. (Fot. Radosław Parkoła).	121
Ryc. 41. Budynek dawnej siedziby Nadleśnictwa Lemierzyce. (Fot. Radosław Parkoła).	122
Ryc.42. Zniszczenia po falach huraganowych wiatrów w oddz. 575 c (Fot. Radosław Parkoła).	125

Ryc.43. Zamieranie drzewostanów sosnowych w wyniku silnego gradobicia, zlokalizowanych w sąsiedztwie fermy norki amerykańskiej (Fot. Małgorzata Hajkiewicz).	126
Ryc.44. W wyniku uszkodzeń od gradobicia, pokłękowe, wielkoobszarowe zręby w oddz. 183 c, 183 h, sąsiadujące z fermą norki amerykańskiej (Fot. Radosław Parkoła).	127
Ryc.45. Obumarły drzewostan sosnowy w wyniku okresowego podtopienia w oddz. 132 c (Fot. Radosław Parkoła).	128
Ryc.46. Zjawisko deformacji terenu na powierzchni leśnej w wyniku historycznej, podziemnej eksploatacji węgla brunatnego. (Fot. Radosław Parkoła).	137
Ryc.47. Poszukiwanie gazu i ropy naftowej w oddz. 29 d. (Fot. Radosław Parkoła).	137
Ryc.48. Śmieci porzucone w oddz. 8 f (fot. Radosław Parkoła).	139

SPIS TABEL

	Strona
Tab.1. Lasy w terytorialnym zasięgu Nadleśnictwa.	18
Tab.2. Warunki termiczne i wilgotnościowe dla stacji meteorologicznej Słubice (23,5 km od Ośna Lubuskiego).	22
Tab.3. Porównanie wybranych cech drzewostanów Nadleśnictwa Ośno Lubuskie.	23
Tab.4. Zestawienie grup funkcji lasu w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.	24
Tab.5. Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów w ramach grup funkcji lasu (Wzór 1b.)	24
Tab.6. Liczba kompleksów leśnych.	24
Tab.7. Ogólna charakterystyka rezerwatów (Wzór 3.).	31
Tab.8. Zestawienie powierzchni Parku Krajobrazowego Ujście Warty.	33
Tab.9. Zestawienie powierzchni Obszaru Chronionego Krajobrazu „11A-Ośniańska Rynna z Jeziorem Radachowskim”.	35
Tab.10. Zestawienie powierzchni Obszaru Chronionego Krajobrazu „11B-Ośnieńska Rynna z Jeziorem Busko”.	35
Tab.11. Zestawienie powierzchni Obszaru Chronionego Krajobrazu „14 – Dolina Ilanki”.	36
Tab.12. Zestawienie powierzchni Obszaru Chronionego Krajobrazu „5 - Gorzowsko - Krzeszycka Dolina Warty”.	36
Tab.13. Zestawienie zbiorcze powierzchni obszarów Natura 2000 w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.	38
Tab.14. Zestawienie powierzchni Ujście Warty PLC 080001.	39
Tab.15. Zestawienie siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony w Ujście Warty PLC 080001 (Kolorem zielonym wyróżniono leśne siedliska przyrodnicze).	42
Tab.16. Zestawienie gatunków ptaków stanowiących przedmioty ochrony w Ujście Warty PLC 080001 (Kolorem zielonym wyróżniono gatunki leśne).	42
Tab.17. Zestawienie gatunków zwierząt stanowiących przedmioty ochrony w Ujście Warty PLC 080001 (Kolorem zielonym wyróżniono gatunki leśne)	45
Tab.18. Wykaz istniejących pomników przyrody na gruntach N-ctwa Ośno Lubuskie (Wzór 5a.).	47
Tab.19. Wykaz proponowanych pomników przyrody na gruntach Nadleśnictwa Ośno Lubuskie.	48
Tab.20. Wykaz użytków ekologicznych.	50
Tab.21. Wykaz proponowanych użytków ekologicznych.	51
Tab.22. Wykaz zespołów przyrodniczo - krajobrazowych.	53
Tab.23. Wykaz chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków grzybów i porostów.	54
Tab.24. Wykaz chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków roślin.	56
Tab.25. Wykaz chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków zwierząt.	58
Tab.26. Powierzchnia stref ochrony zwierząt w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.	61
Tab.27. Zestawienie powierzchni Parku Narodowego Ujście Warty.	62
Tab.28. Gospodarstwo specjalne.	64
Tab.29. Zestawienie powierzchni lasów ochronnych.	65
Tab.30. Sieć Hydrograficzna Nadleśnictwa Ośno Lubuskie.	69
Tab. 31. Procentowy udział typów siedliskowych lasu (pow. leśna zal. i niezal.).	73
Tab.32. Bogactwo gatunkowe w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.	75
Tab.33. Zestawienie powierzchni [ha] drzewostanów wg grup wiekowych i struktury.	76
Tab.34. Zestawienie powierzchni [ha] wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup	78

wiekowych.	
Tab.35. Zestawienie powierzchni [ha] wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem.	79
Tab.36. Zestawienie powierzchni [ha] wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem z uwzględnieniem niezgodności negatywnej i obojętnej.	80
Tab.37. Formy stanu siedliska.	81
Tab.38. Borowacenie w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.	83
Tab.39. Wykaz drzewostanów cennych przyrodniczo.	86
Tab.40. Wykaz ekosystemów referencyjnych.	88
Tab.41. Wykaz parków i drzewostanów o charakterze parkowym.	89
Tab.42. Wykaz siedlisk w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie	89
Tab.43. Typy drzewostanów oraz orientacyjne składy gatunkowe upraw dla siedlisk przyrodniczych	94
Tab.44. Wykaz siedlisk w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie podlegających ochronie do weryfikacji.	97
Tab.45. Wykaz cennych drzew znajdujących się na terenie Nadleśnictwa Ośno Lubuskie.	98
Tab.46. Zestawienie zadrzewień.	99
Tab.47. Zestawienie remiz jako powierzchni nie tworzących wydzieleń.	100
Tab.48. Wykaz gruntów przeznaczonych do naturalnej sukcesji w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.	101
Tab.49. Wykaz bagien ewidencyjnych w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.	103
Tab.50. Wykaz bagien nie stanowiących wydzieleń w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.	103
Tab.51. Wykaz stwierdzonych źródeł w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.	105
Tab.52. Zestawienie głazów narzutowych w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.	105
Tab.53. Wykaz ważniejszych obiektów kultury materialnej.	106
Tab.54. Zestawienie pożarów w latach 2005-2014 w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.	127
Tab.55. Podział lasów na gospodarstwa.	136
Tab.56. Obligatoryjne zadania z zakresu ochrony przyrody.	137
Tab.57. Zestawienie zaleceń dotyczących możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotów ochrony dla których utworzono obszar Natura 2000 zlokalizowany na gruntach Nadleśnictwa.	140
Tabela XXII. Zestawienie przedmiotów ochrony , dla których wyznaczono obszar Natura 2000 w lasach nadleśnictwa lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie.	160
Tabela XXIII. Zestawienie zadań z zakresu ochrony przyrody.	166

.....

.....

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1

Tabela XXII. Zestawienie przedmiotów ochrony , dla których wyznaczono obszary Natura 2000 w lasach Nadleśnictwa lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
1	2	3	4	5	6
1. SPECJALNY OBSZAR OCHRONY SIEDLISK – Ujście Warty PLC080001 – siedliska przyrodnicze:					
1.	3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne A	Oddz.: 10g. Pow.:2,40 ha.	Zbiorniki o nie powiększonym dopływie biogenów ze zlewni, z trwale zachowaną barierą biogeochemiczną wzdłuż brzegów, z naturalnymi i nie zaburzonymi warunkami rozwoju roślinności wodnej i brzegowej, fauna rodzima, bez udziału intensywnie żerujących obcych gatunków ryb roślinożernych.	<ul style="list-style-type: none"> Zanieczyszczenie wód (eutrofizacja i hipertrofizacja) [brak identyfikacji źródeł zanieczyszczeń i skali zagrożeń]; Przekształcanie i niszczenie stref brzegowych; 	<ul style="list-style-type: none"> Ochrona stref brzegowych przed zanieczyszczeniem odpadami. Ograniczenie eutrofizacji i gromadzenia się osadów. W trakcie wykonywania cięć zachowywać lub kształtować strefę pasa ochronnego
2.	6120 Cieplolubne, śródładowe murawy napiaskowe C	Oddz.: 99b, 90i, 92c. Pow.: 1,93 ha.	Utrzymana różnorodność biologiczna (organizmów różnych grup systematycznych) i areal muraw kserotermicznych, optymalnie w warunkach ekstensywnej gospodarki pasterskiej.	<ul style="list-style-type: none"> brak naturalnych czynników erodujących zbocza, odmładzających siedlisko, przeciwdziałających wzrostowi żywności i sukcesji; inwazję gatunków obcych i ekspansywnych (np. inwazja robinii akacjowej wiążąca się ze zmianami siedliskowymi, ekspansję śliwy tarniny, ekspansję 	<ul style="list-style-type: none"> Zapobieganie sukcesji. Niedopuszczanie zalesień płatów siedliska przyrodniczego.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
1	2	3	4	5	6
				<p>trzcinnika piaskowego);</p> <ul style="list-style-type: none"> • zmiany siedliskowe wskutek zacienienia (sąsiedztwo z lasami); • zmiany siedliskowe, wskutek zalesienia płatów siedlisk; • niszczenie siedliska poprzez niekontrolowany ruch pojazdów zmotoryzowanych. 	
3.	<p>6210 Murawy kserotermiczne B</p>	<p>Oddz.: 52 k, 87 c, d, f, g, h, i, j, 93 b, j, m. Pow.: 11,97ha.</p>	<p>Utrzymana różnorodność biologiczna (organizmów różnych grup systematycznych) i areał muraw napiaskowych, optymalnie w warunkach ekstensywnej gospodarki pasterskiej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • brak naturalnych czynników erodujących zbocza, odmładzających siedlisko, przeciwdziałających wzrostowi żyzności i sukcesji; • sukcesja naturalna i zarastanie, w tym: inwazja robinii akacjowej wiążąca się ze zmianami siedliskowymi i ekspansja śliwy tarniny; • zmiany siedliskowe 	<ul style="list-style-type: none"> • Zapobieganie sukcesji. • Niedopuszczanie zalesień płatów siedliska przyrodniczego.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
1	2	3	4	5	6
				<p>wskutek zacinienia (sąsiedztwo z lasami);</p> <ul style="list-style-type: none"> • zmiany siedliskowe, wskutek zalesienia płatów siedlisk; • niszczenie siedliska poprzez niekontrolowany ruch pojazdów zmotoryzowanych. 	
4.	<p>6510 Nizowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie B</p>	<p>Oddz.: 7 a, 8 b, 87 c, d, f, g, h, i, j, 88 d, f, g, h, i, 92 c, d, k. Pow.: 26,63 ha.</p>	<p>Utrzymana różnorodność biologiczna (organizmów różnych grup systematycznych) i areał siedliska w warunkach tradycyjnej gospodarki pastwiskowo-kośnej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • sukcesja naturalna i zarastanie, wskutek zaniechania użytkowania (koszenie); 	<ul style="list-style-type: none"> • Zapobieganie sukcesji. • Niedopuszczanie zalesień płatów siedliska przyrodniczego.
5.	<p>9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny C</p>	<p>Oddz.: 3 d, 4 f, h, 5 a, 6 b, c, d, f, h, 7 c, d, f, 8 g, 11 a, 12 b, 13 a, 14 f, 93 a, g, l, 430 g., Pow.: 42,14 ha.</p>	<p>Lasy z udziałem martwego drewna w ilości umożliwiającej utrzymanie w nie pogorszonej bioty ksylobiontycznej, z obecnością gatunków typowych (utrzymanie grabów w składzie drzewostanów, ale bez forsowania udziału buków) i zróżnicowaną strukturą przestrzenną drzewostanu o zróżnicowanym reżimie użytkowania oraz odpowiednią dla prawidłowego funkcjonowania ekosystemu leśnego ilością starych drzew.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Upraszczanie struktury wiekowej i gatunkowej drzewostanów; • wprowadzanie gatunków drzew obcych geograficznie i ekologicznie do drzewostanów • marginalizacja i usuwanie grabów z drzewostanów gospodarczych; 	<ul style="list-style-type: none"> • Eliminowanie gatunków inwazyjnych w uprawach leśnych odnowieniach, w ramach innych prac. • Nie wprowadzanie, w obszarze występowania siedlisk, gatunków obcych (w tym przypadku dot. to zwłaszcza dębu czerwonego, robinii i klonu jesionolistnego). • Faworyzowanie odnowień naturalnych w obrębie płatów

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
1	2	3	4	5	6
				<ul style="list-style-type: none"> • mała ilość martwego drewna; • niekorzystny stosunek odnowień naturalnych i sztucznych. 	<p>siedlisk oraz tolerowanie obecności graba w podroście i drzewostanie.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kontynuowanie, w ramach realizowanej gospodarki leśnej, działań mających na celu zachowanie ilości martwego drewna i starych drzew. • Systematyczne zmniejszanie udziału sosny zwyczajnej i innych gatunków iglastych (świerk, modrzew, daglezja) w drzewostanach (przebudowa drzewostanów w kierunku liściastych).
6.	<p style="text-align: center;">91E0* Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe B</p>	<p>Oddz.: 1 j, k, 3 b, c, 4 b, 5 a, 6 a, b, 10 b, 13 l, 48 c, 51 a, b, c, f, g, h, k, 52 h, p, r, 53 b, 432 a, b, 433 a. Pow.: 40,26 ha.</p>	<p>Lasy z udziałem martwego drewna w ilości umożliwiającej utrzymanie w nie pogorszonym stanie bioty ksylobiontycznej, z obecnością gatunków typowych i zróżnicowaną strukturą przestrzenną drzewostanu (w tym z lukami i okrajkami umożliwiającymi współwystępowanie ziołorośli okrajkowych) o zróżnicowanym reżimie użytkowania.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zmiany stosunków wodnych; • upraszczanie składu gatunkowego łęgów olszowo-jesionowych (promowanie samej olszy, zamieranie jesionów); • zręby zupełne w łęgach, problematyczne zwłaszcza w wąskich pasmach i izolowanych płatach, przerywające ciągłość tego typu 	<ul style="list-style-type: none"> • Nie wprowadzanie, w obszarze występowania siedlisk, gatunków obcych. • Nie introdukowanie gatunków inwazyjnych • Preferowanie rębni złożonej, zwłaszcza w wąskich pasach łęgów. • Kontynuowanie, w ramach realizowanej gospodarki leśnej, działań mających na celu zachowanie ilości martwego drewna i starych drzew. • Faworyzowanie odnowień naturalnych w obrębie płatów siedlisk.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
1	2	3	4	5	6
				<ul style="list-style-type: none"> siedlisk; niski udział odnowień naturalnych; mało martwego drewna. 	
2. OBSZAR SPECJALNEJ OCHRONY SIEDLISK – Ujście Warty PLC080001 – gatunki roślin i zwierząt (bez ptaków)					
1.	1337 Bóbr europejski C	Oddz.: 6a, 7a, 13a,b, 14a, 52l, 92a, 54, 55. Liczba stan.: 9	Właściwy stan siedliska gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> Brak 	Utrzymanie właściwego stanu ochrony siedliska gatunku.
2.	1355 Wydra C	Oddz.: Rezerwat „Dolina Postomii” Liczba stan.: 1	Właściwy stan siedliska gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> Obniżenie poziomu wód; zanieczyszczenie wód. 	Utrzymanie właściwego stanu ochrony siedliska gatunku.
3.	1084 Pachnica dębowa C	Oddz.: 7 b Liczba stan.: 1	Właściwy stan siedliska gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> izolacja stanowisk; spadek liczby starych drzew. 	Utrzymanie ciągłości siedlisk (w perspektywie wieloletniej), przez obecność stałej ilości starych, dobrze oświetlonych drzew w lasach i ich następców.
4.	1088 Kozioróg dębosz C	Oddz.: 12 b Liczba stan.: 1	Właściwy stan siedliska gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> izolacja stanowisk; spadek liczby starych drzew. 	Utrzymanie ciągłości siedlisk (w perspektywie wieloletniej), przez obecność stałej ilości starych, dobrze oświetlonych drzew w lasach i ich następców.
3. OBSZAR SPECJALNEJ OCHRONY PTAKÓW – Ujście Warty PLC080001 - gatunki ptaków oraz ich ostoje:					

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
1	2	3	4	5	6
1.	A307 Jarzębatka C	Oddz.: 93 m Liczba stan.: 1	Właściwy stan siedliska gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> Zalesienie terenów otwartych. 	<ul style="list-style-type: none"> Utrzymanie aktualnej struktury krajobrazu z mozaiką siedlisk (skupienia zarośli wśród terenów otwartych, w miejscach dobrze nasłonecznionych) Utrzymanie żerowisk

Załącznik 2

Tabela XXIII. Zestawienie zadań z zakresu ochrony przyrody.

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji.	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
1	2	3	5	6
1.	Rezerwat „Lemierzyce”	Pozostawić drzewostan w stanie naturalnym.	Zabiegi ochronne zachowawcze – pozostawić drzewostan w stanie naturalnym wraz z drzewami; suchymi, dziuplastymi i powalonymi.	Brak
2.	Rezerwat „Dolina Postomii”	Zachowanie naturalnych ekosystemów leśnych i nieleśnych.	Wycinka robinii akacjowej oraz czeremchy amerykańskiej z warstwy drzewostanu i podszytu. Wycinka na powierzchni ok. 0,30 ha. Ochrona odnowień grabowo – bukowo – dębowych przed zgryzaniem od zwierzyny płowej poprzez ogrodzenie siatką wielkooczkową	Brak
3.	Przedmioty ochrony obszarów Natura 2000.	Zgodnie z tabelą XXII	Brak	Zgodnie z tabelą XXII
4.	Wszystkie płyty siedliska przyrodniczego 2330, 6120, 6210. zgodnie z mapą walorów przyrodniczo-leśnych Nadleśnictwa oraz załącznikami nr 3,4	Zachowanie różnorodności biologicznej właściwej dla siedliska.	Brak.	Zapobieganie sukcesji, nie zalesianie płatów siedliska.
5.	Wszystkie płyty siedliska	Zarządzanie siedliskiem wymaga	Brak.	Na całym obszarze wodnym mieszczącym siedlisko zaleca się

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji.	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
	<p>przyrodniczego</p> <p>3140, 3150, 3160.</p> <p>zgodnie z mapą walorów przyrodniczo-leśnych Nadleśnictwa oraz załącznikami nr 3,4</p>	<p>działań na poziomie obszaru wodnego – zlewni bezpośredniej i pośredniej.</p>		<p>jego ochronę poprzez: oczyszczanie ścieków zanieczyszczających, ochronę stref brzegowych, wyznaczenie stref działań ochronnych, ograniczenie eutrofizacji i gromadzenia się osadów, ograniczanie zamulania i rozwoju halofitów (roślin bagiennych częściowo zanurzonych w wodzie).</p>
6.	<p>Wszystkie płaty siedliska przyrodniczego</p> <p>6510</p> <p>zgodnie z mapą walorów przyrodniczo-leśnych Nadleśnictwa oraz załącznikami nr 3,4</p>	<p>Zachowanie różnorodności biologicznej właściwej dla siedliska.</p>	Brak	<p>Zapobieganie sukcesji, nie zalesianie płatów siedliska.</p>
7.	<p>Wszystkie płaty siedliska przyrodniczego</p> <p>7140, 7230.</p> <p>zgodnie z mapą walorów przyrodniczo-leśnych Nadleśnictwa oraz załącznikami nr 3,4</p>	<p>Uzyskanie efektu regeneracji roślinności torfowiskowej z reguły wymaga stymulacji procesu poprzez zabiegi ochrony czynnej. Rodzaj i sposób ich przeprowadzenia musi być każdorazowo opracowany dla konkretnego obiektu, na podstawie jego aktualnej sytuacji</p>	Brak	<p>Maksymalne zabezpieczenie torfowiska przed utratą wody poprzez odpływ i nadmierną ewapotranspirację, a następnie spowodowanie stopniowego podniesienia lustra wody i jego stabilizację w pobliżu powierzchni.</p>

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadań z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji.	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
		hydrologicznej i stanu roślinności.		
8.	Wszystkie płaty siedliska przyrodniczego 9110, 9130 zgodnie z mapą walorów przyrodniczo-leśnych Nadleśnictwa oraz załącznikami nr 3,4	Zachowanie lasów z udziałem martwego drewna oraz zróżnicowaną strukturą przestrzenną drzewostanu o zróżnicowanym reżimie użytkowania oraz odpowiednią dla prawidłowego funkcjonowania ekosystemu leśnego ilością starych drzew.	Brak	Zalecane jest stosowanie rębni złożonych z długim okresem odnowienia. Dla zachowania pełni zróżnicowania ekosystemu zaleca się pozostawiać do naturalnej śmierci części drzew, fragmentów ekosystemu nietkniętych podczas cięć rębnych, a także zapewnić ciągłą obecność w każdym kompleksie starych, rębnych i przeszlorębnych drzewostanów. Z punktu widzenia ochrony buczyn niekorzystne jest do nich wprowadzanie gatunków obcego pochodzenia.
9.	Wszystkie płaty siedliska przyrodniczego 9170 zgodnie z mapą walorów przyrodniczo-leśnych Nadleśnictwa oraz załącznikami nr 3,4	Zachowanie lasów z udziałem martwego drewna oraz zróżnicowaną strukturą przestrzenną drzewostanu o zróżnicowanym reżimie użytkowania oraz odpowiednią dla prawidłowego funkcjonowania ekosystemu leśnego ilością starych drzew.	Brak.	Ograniczyć wprowadzanie buka na siedliskach grądowych.
10.	Wszystkie płaty siedliska przyrodniczego 9190 zgodnie z mapą walorów	Zachowanie lasów z udziałem martwego drewna oraz zróżnicowaną strukturą przestrzenną drzewostanu	Brak	W lasach gospodarczych rozsądny jest kompromis między ochroną, a gospodarką, obejmujący zastosowanie dotychczasowych sposobów użytkowania jednak pod warunkiem równoczesnego prowadzenia przebudowy oraz

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji.	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
	przyrodniczo-leśnych Nadleśnictwa oraz załącznikami nr 3,4	o zróżnicowanym reżimie użytkowania oraz odpowiednią dla prawidłowego funkcjonowania ekosystemu leśnego ilością starych drzew.		przyjęcia odpowiednich dla zbiorowiska docelowych składów gatunkowych.
11.	Wszystkie płaty siedliska przyrodniczego 91D0 zgodnie z mapą walorów przyrodniczo-leśnych Nadleśnictwa oraz załącznikami nr 3,4	Zachowanie lub przywrócenie stosunków wodnych właściwych dla siedliska.	Brak.	Zaleca się włączenie z gospodarki leśnej. Na siedliskach o zmienionych warunkach wodnych, po ich korekcie i w zależności od celu planowanego do osiągnięcia, zabiegi czynnej ochrony mogą polegać na usunięciu z drzewostanu gatunków niepożądanych oraz zmniejszeniu zwarcia podszytu.
12.	Wszystkie płaty siedliska przyrodniczego 91E0, 91F0 zgodnie z mapą walorów przyrodniczo-leśnych Nadleśnictwa oraz załącznikami nr 3,4	Ochrona warunków siedliskowych, w których funkcjonuje ten typ ekosystemu, przede wszystkim ochrona warunków wodnych	Brak	Korzystne jest zastępowanie rębni zupełnej rębniami złożonymi. Unikać należy wprowadzania gatunków obcych siedliskom łągowym.
13.	Wszystkie płaty siedliska przyrodniczego 91I0	Zachowanie właściwej, charakterystycznej kompozycji gatunkowej.	Brak	Unikanie wprowadzania innych gatunków drzew liściastych niż dąb i w cięciach pielęgnacyjnych usuwanie drzew i krzewów cienistych

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji.	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
	zgodnie z mapą walorów przyrodniczo-leśnych Nadleśnictwa oraz załącznikami nr 3,4			
14.	Wszystkie płaty siedliska przyrodniczego 91T0 zgodnie z mapą walorów przyrodniczo-leśnych Nadleśnictwa oraz załącznikami nr 3,4	Zachowanie właściwej, charakterystycznej kompozycji gatunkowej.	Brak	Preferowanie rębni złożonych (IV, V) lub wyłączenie z użytkowania
15.	Wszystkie bagna ewidencyjne.	Zachowanie enklaw wśród leśnych siedlisk świeżych	Brak.	☐ wyłączenie z prowadzenia zabiegów hodowlanych; ☐ nie odwadnianie; ☐ wokół bagien zaleca się w trakcie wykonywania cięć zachowywać lub kształtować strefę pasa ochronnego.
16.	Wszystkie źródliska	Zachowanie źródlisk	Brak	☐ na tych niewielkich powierzchniach rezygnowanie z zabiegów trzebieżowych i czyszczeń; ☐ wokół bagien zaleca się w trakcie wykonywania cięć zachowywać lub kształtować strefę pasa ochronnego. ☐ ochrona w czasie zrywki drewna
17.	Całe Nadleśnictwo	Ochrona różnorodności biologicznej	Brak	Część F, pkt. 1 POP
18.	Całe Nadleśnictwo	Ochrona prawnych form ochrony przyrody	Brak	Część F, pkt. 2 POP
19.	Całe Nadleśnictwo	Ochrona cennych gatunków roślin	Brak	Część F, pkt. 3 POP

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji.	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
		naczyniowych		
20.	Całe Nadleśnictwo	Ochrona cennych gatunków roślin zarodnikowych	Brak	Część F, pkt. 4 POP
21.	Całe Nadleśnictwo	Ochrona starych i cennych drzew	Brak	Część F, pkt. 5 POP
22.	Całe Nadleśnictwo	Ochrona fauny kręgowców	Brak	Część F, pkt. 6 POP
23.	Całe Nadleśnictwo	Ochrona fauny bezkręgowców	Brak	Część F, pkt. 7 POP
24.	Całe Nadleśnictwo	Ochrona pamiątek kultury leśnej i kultury powszechnej w lasach	Brak	Część F, pkt. 8 POP
25.	Całe Nadleśnictwo	Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona siedlisk hydrogeniczných w lasach	Brak	Część F, pkt. 9 POP
26.	Całe Nadleśnictwo	Kształtowanie strefy ekotonowej.	Brak	Część F, pkt. 10 POP

Załącznik 3

Wykaz siedlisk przyrodniczych zajmujących powierzchnię całego wydzielenia
w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie

Kod siedliska	Adres	Stan siedliska	Powierzchnia [ha]
2330	49 -d	A	0,56
2330 Suma			0,56
3140	43 -h	C	1,71
			1,71
3150	10 -g	C	2,4
	588 -c	B	0,94
	69 -i	C	0,9
	718 -c	B	5,38
	731 -f	B	3,34
3150 Suma			12,96
6120	90 -i	A	0,13
6120 Suma			0,13
6210	93 -b	B	0,62
	93 -j	B	4,03
	93 -m	B	5,16
6210 Suma			9,81
6510	333 -j	C	0,48
	483 -d	C	0,14
	7 -a	C	0,5
	88 -d	B	0,43
	88 -f	B	0,33
	88 -g	B	0,1
	88 -h	B	0,17
	88 -i	B	0,92
	92 -d	A	2,65
	92 -k	B	7,34
6510 Suma			13,06
7140	43 -g	B	2,1
	47 -f	C	0,57
	731 -k	A	1,8
	745 -c	C	1,5
	746 -b	A	0,73
7140 Suma			6,70
7230	38 -d	C	2,76
	615 -d	C	0,67
	683 -c	B	0,17
7230 Suma			3,6
9110	524 -d	C	3,54
	530 -b	C	2,31
	683 -a	C	6,9
	710 -d	C	4,65
9110 Suma			17,40
9130	551 -r	C	0,45
	739 -h	B	2,78
9130 Suma			3,23
9170	11 -a	B	1,2
	12 -b	B	2

Kod siedliska	Adres	Stan siedliska	Powierzchnia [ha]
	120 -f	B	8,76
	123 -c	C	1,94
	13 -a	B	1,24
	14 -f	B	1,46
	217 -f	B	0,65
	234 -b	C	2,88
	294 -a	B	1,4
	361 -p	B	0,45
	361 -t	B	2,38
	375 -p	B	3,44
	399 -a	B	1,2
	456 -j	B	0,61
	463 -g	B	4,24
	464 -a	B	1,84
	465 -a	B	1,71
	485 -i	C	1,16
	488 -c	B	4,09
	516 -n	B	0,67
	517 -m	B	4,3
	531 -a	B	4,19
	531 -d	B	2,94
	551 -a	C	1,28
	551 -g	B	2,45
	551 -p	B	2,63
	570 -k	B	0,64
	570 -n	B	0,52
	575 -j	B	0,94
	6 -c	B	2,03
	6 -d	C	1,12
	6 -h	B	3,44
	622 -m	B	4,68
	629 -b	C	3,81
	629 -g	C	2,76
	649 -f	C	3,45
	658 -m	B	0,77
	658 -n	B	0,09
	658 -p	B	2,7
	658 -r	B	1,81
	659 -c	B	1,95
	683 -k	B	1,73
	684 -a	B	1,38
	7 -c	B	0,96
	7 -d	B	1,91
	7 -f	C	1,54
	712 -k	B	0,82
	714 -m	B	0,96
	728 -j	B	1
	743 -b	B	0,45
	8 -g	C	1,68
	93 -a	B	4,57
	93 -g	B	7,24

Kod siedliska	Adres	Stan siedliska	Powierzchnia [ha]
	93 -l	C	1,04
9170 Suma			119,64
9190	10 -o	B	1,58
	11 -h	C	0,86
	157 -f	B	1,49
	158 -g	B	1,37
	22 -s	B	1,04
	233 -a	C	2,09
	235 -g	B	3,16
	235 -h	B	1,52
	236 -b	B	6,05
	30 -b	B	0,49
	30 -c	B	1,53
	342 -g	C	1,41
	343 -c	C	13,18
	344 -c	C	9
	392 -a	C	4,53
	463 -d	B	0,76
	5 -g	B	3,18
	5 -h	B	0,55
	515 -j	B	0,76
	515 -m	C	0,37
	517 -g	C	1,46
	518 -c	C	3,04
	518 -i	B	1,21
	518 -j	B	4,37
	519 -a	B	2,48
	524 -c	B	1,74
	525 -k	B	4,68
	527 -i	B	0,81
	527 -j	B	0,74
	528 -f	B	0,51
	530 -g	C	2,55
	547 -l	B	0,7
	548 -c	B	6
	548 -h	B	1,6
	570 -d	B	1
	570 -m	C	3,63
	571 -h	B	6,31
	571 -i	B	1,38
	572 -f	B	6,01
	573 -i	B	1,78
	574 -k	B	2,33
	575 -i	C	3,9
	589 -a	C	2,83
	590 -a	C	5,2
	590 -c	C	0,43
	590 -g	C	4,81
	6 -h	B	3,44
	610 -d	B	11,53
	610 -i	C	1,5

Kod siedliska	Adres	Stan siedliska	Powierzchnia [ha]
	611 -a	C	10,94
	611 -f	B	1,04
	612 -a	B	11,03
	613 -a	C	1,99
	615 -g	C	1,69
	617 -o	B	0,84
	626 -l	B	0,31
	646 -c	B	0,69
	647 -a	B	6,78
	647 -c	B	2,72
	647 -h	B	5,66
	648 -c	B	2,86
	648 -h	B	8,37
	649 -a	C	1,1
	649 -g	B	6,04
	649 -m	B	14,39
	650 -d	B	0,77
	650 -h	C	6,06
	650 -k	C	1,39
	651 -a	B	0,54
	651 -i	C	4,32
	651 -k	C	2,04
	655 -d	B	1,2
	655 -f	C	1,03
	656 -d	C	3,76
	656 -f	C	5
	657 -c	B	1,47
	671 -l	C	1,32
	672 -c	B	2,46
	673 -i	C	1,59
	674 -b	B	1,36
	674 -c	C	2,02
	674 -d	B	1,85
	681 -a	C	2,13
	681 -b	A	6,97
	681 -c	B	2,97
	682 -a	B	13,06
	683 -a	B	6,9
	693 -l	B	4,82
	693 -m	B	5,37
	7 -g	C	1,32
	7 -h	B	4,72
	714 -c	B	1,14
	714 -i	B	0,94
	714 -j	B	4,1
	95 -a	B	1,17
9190 Suma			313,13
91D0	104 -b	B	0,39
	219 -g	B	0,25
	252 -h	A	2,17
	295 -b	B	0,25

Kod siedliska	Adres	Stan siedliska	Powierzchnia [ha]
	331 -k	B	0,55
	361 -w	B	1,2
	401 -d	B	0,84
	442 -b	B	0,35
	442 -f	B	0,77
	468 -c	C	2,83
	63 -i	B	1,53
	63 -j	B	0,5
	64 -g	B	0,37
	68 -d	C	2,11
91D0 Suma			14,11
91E0	1 -j	B	5,9
	1 -k	C	1,66
	10 -b	B	1,44
	109 -c	B	0,15
	110 -a	B	2,93
	110 -b	B	0,13
	111 -c	B	1,2
	123 -b	B	1,45
	124 -c	B	1,03
	13 -l	B	2,99
	131 -f	B	0,75
	138 -k	C	0,55
	149 -s	B	0,66
	152 -k	B	0,34
	155 -a	B	0,81
	156 -c	B	1,17
	156 -h	B	4,66
	157 -c	B	8,08
	158 -b	C	0,85
	158 -c	B	0,77
	160 -f	B	2,19
	160 -h	B	0,59
	167 -g	B	1,49
	167 -k	B	1,87
	170 -i	B	4,55
	175 -g	B	1,9
	181 -c	B	1,41
	182 -b	B	1,2
	182 -c	B	1,18
	184 -a	B	1,22
	184 -j	B	0,72
	212 -d	B	0,4
	212 -g	B	1,82
	218 -a	B	1,19
	219 -c	B	3,05
	219 -j	B	2,33
	294 -d	B	1,52
	294 -n	B	0,88
	3 -b	C	0,55
	330 -a	C	1,72

Kod siedliska	Adres	Stan siedliska	Powierzchnia [ha]
	330 -b	B	2,16
	332 -f	B	5,42
	359 -h	B	2,46
	359 -k	B	0,4
	360 -b	B	1,38
	37 -g	B	0,47
	377 -j	B	2,35
	399 -d	B	2,49
	400 -f	C	2,48
	400 -i	B	1,66
	400 -k	B	3,61
	433 -a	B	2,62
	436 -c	B	3,5
	437 -a	A	9,88
	454 -j	C	1,94
	454 -l	B	0,39
	454 -n	B	0,98
	455 -c	C	0,85
	455 -f	B	0,56
	456 -a	B	0,3
	459 -f	B	0,54
	463 -f	B	1,36
	475 -d	B	1,2
	475 -g	B	1,07
	476 -a	C	0,63
	48 -c	B	0,51
	484 -o	B	0,72
	485 -c	B	2,55
	506 -b	C	1,38
	507 -o	C	0,87
	51 -a	B	1,54
	51 -b	B	0,58
	51 -c	B	0,86
	51 -f	B	1,12
	51 -g	B	0,8
	51 -h	B	1,04
	51 -k	B	0,25
	517 -c	B	0,79
	517 -d	B	2,68
	517 -f	B	0,88
	518 -d	C	0,79
	52 -h	B	0,51
	52 -p	B	2,68
	52 -r	B	2,51
	53 -b	B	11,25
	543 -c	C	0,95
	543 -d	B	0,64
	551 -l	C	1,08
	551 -o	B	1,58
	575 -g	B	0,36
	577 -h	B	1,03

Kod siedliska	Adres	Stan siedliska	Powierzchnia [ha]
	577 -n	B	1,13
	601 -b	B	0,74
	602 -l	B	1,24
	618 -d	B	1,51
	618 -k	B	1,97
	619 -b	B	1,54
	641 -b	B	2,34
	641 -f	C	1,52
	641 -g	C	0,71
	641 -m	C	0,56
	641 -o	B	0,47
	641 -p	C	0,47
	641 -r	C	0,12
	657 -i	C	1,51
	658 -t	B	1,2
	660 -d	B	0,74
	683 -d	C	0,92
	683 -f	B	0,82
	683 -l	C	0,53
	684 -d	C	2,01
	684 -g	C	0,44
	684 -h	B	0,99
	685 -a	C	0,73
	685 -c	B	0,6
	685 -h	C	1,06
	685 -m	B	0,02
	71 -d	B	0,89
	71 -f	B	0,57
	711 -g	C	1,19
	712 -c	C	1,24
	712 -f	B	0,95
	712 -i	B	0,79
	72 -c	B	1,46
	72 -f	B	4,42
	728 -c	B	1,95
	73 -f	B	3,85
	731 -b	B	1,18
	731 -c	B	2,88
	731 -d	C	0,65
	74 -m	C	1,35
	75 -b	B	1,52
	755 -f	B	3,36
	76 -b	B	5,05
	94 -f	C	5,99
91E0 Suma			225,13
91F0	332 -j	B	4,97
	433 -c	B	3,34
	433 -d	B	1
	433 -g	B	1,8
	434 -c	B	1,29
	434 -f	B	2,34

Kod siedliska	Adres	Stan siedliska	Powierzchnia [ha]
	434 -i	B	0,04
	434 -l	B	0,6
	434 -m	B	5,33
	434 -n	B	2,62
	53 -c	B	3,96
	54 -a	B	10,86
	54 -c	C	0,84
	54 -d	B	4,66
	55 -b	B	10,43
	55 -c	B	0,91
	7 -b	C	0,64
91F0 Suma			55,63
91T0	111 -h	B	1,94
	141 -j	B	4,26
	186 -b	C	6,79
	319 -f	B	2,71
	337 -c	C	2,97
	337 -d	C	2,8
	341 -c	C	3,12
	341 -f	C	1,54
	388 -i	C	5,08
	411 -d	C	0,99
	411 -g	C	2,54
	412 -a	B	0,34
	416 -d	C	2,73
	416 -f	C	0,56
	46 -f	C	2,93
	49 -b	B	11,19
	49 -c	B	1,07
	89 -a	B	4,94
91T0 Suma			58,50
(puste)	(puste)	(puste)	
(puste) Suma			
Suma końcowa			855,30

Załącznik nr 4.

Wykaz punktowych siedlisk przyrodniczych w Nadleśnictwie Ośno Lubuskie.

Kod siedliska	Adres	Stan siedliska	Powierzchnia [ha]
2330	108 -g	C	0,02
	20 -f	C	0,03
	319 -c	A	0,60
	49 -b	A	0,94
2330 Suma			1,59
3150	733 -j	B	0,40
3150 Suma			0,40
3160	731 -k	A	0,01
3160 Suma			0,01
6120	49 -b	B	0,30
	92 -c	B	1,50
6120 Suma			1,80
6210	120 -f	B	0,20
	52 -k	B	0,50
	87 -c	B	0,30
	87 -d	B	0,15
	87 -f	B	0,10
	87 -g	B	0,30
	87 -h	B	0,56
	87 -i	B	0,10
	87 -j	B	0,15
6210 Suma			2,36
6510	8 -b	C	2,00
	87 -c	C	4,93
	87 -d	B	0,31
	87 -f	B	0,19
	87 -g	B	0,30
	87 -h	B	0,56
	87 -i	B	0,25
	87 -j	B	0,15
	92 -c	A	4,81
6510 Suma			13,50
7140	104 -f	B	0,60
	62 -j	B	1,00
7140 Suma			1,60
9110	4 -f	C	2,00
	5 -a	C	0,50
9110 Suma			2,50
9170	123 -d	B	0,85
	157 -a	C	0,81
	192 -d	C	0,20
	216 -b	C	0,30
	3 -d	B	1,10
	361 -s	B	0,30
	4 -f	B	0,35
	4 -h	B	2,00
	430 -g	B	0,60
	5 -a	B	1,20
	6 -b	B	0,66

Kod siedliska	Adres	Stan siedliska	Powierzchnia [ha]
	6 -f	B	4,80
	610 -d	B	4,00
	629 -c	C	4,40
	647 -h	B	2,00
	648 -a	B	0,50
	649 -g	B	2,00
	655 -b	C	0,50
	657 -c	B	0,20
	657 -m	B	1,00
	671 -a	C	1,50
	680 -b	C	1,00
	682 -f	C	1,00
	683 -a	B	0,30
	683 -f	B	0,10
	711 -d	B	0,40
	714 -i	B	0,40
	714 -j	C	0,35
	738 -a	B	1,00
	738 -h	B	0,30
	743 -c	A	0,25
9170 Suma			34,37
9190	28 -m	B	0,84
	311 -h	B	1,50
	4 -h	B	9,11
	518 -f	B	0,50
	530 -a	C	0,36
	6 -f	B	5,00
9190 Suma			17,31
91D0	104 -f	B	0,53
	333 -h	A	0,32
	62 -j	B	0,83
	745 -c	B	0,30
91D0 Suma			1,98
91E0	121 -l	B	0,25
	149 -c	B	0,25
	149 -m	B	0,15
	149 -o	B	0,15
	150 -j	B	1,00
	156 -a	B	0,50
	156 -b	B	1,00
	157 -a	B	1,00
	184 -b	B	0,10
	184 -c	B	1,50
	184 -f	B	0,20
	23 -i	B	0,45
	3 -c	B	0,72
	332 -j	B	1,30
	333 -h	A	1,50
	333 -h	B	0,30
	375 -s	B	0,40
	4 -b	B	0,40

Kod siedliska	Adres	Stan siedliska	Powierzchnia [ha]
	432 -a	B	2,00
	432 -b	B	2,00
	455 -d	C	0,15
	5 -a	B	0,50
	508 -a	B	0,30
	508 -k	C	0,60
	508 -l	C	2,15
	516 -g	B	0,50
	517 -k	B	0,83
	543 -h	C	0,40
	544 -a	B	1,00
	562 -c	B	0,12
	6 -a	B	0,25
	6 -b	B	0,80
	615 -j	C	0,50
	615 -m	B	0,50
	615 -s	C	0,50
	657 -c	B	0,40
	684 -a	B	0,10
	710 -b	C	1,00
	711 -d	B	0,60
	743 -c	B	0,30
91E0 Suma			26,67
91F0	361 -k	B	0,63
	361 -t	B	1,50
	399 -a	B	1,12
	432 -a	B	0,69
	432 -b	B	5,64
	508 -c	C	0,04
	508 -l	C	0,04
	53 -b	B	5,00
	544 -f	B	0,30
	622 -m	B	0,50
	683 -f	B	0,10
91F0 Suma			15,56
91I0	683 -a	B	0,05
91I0 Suma			0,05
91T0	110 -j	B	2,00
	112 -d	B	1,00
	167 -f	C	0,30
	184 -i	C	0,15
	185 -g	C	0,15
	185 -h	C	0,20
	186 -a	C	0,25
	188 -f	B	0,15
	188 -g	B	0,15
	319 -c	B	0,60
	424 -g	B	0,03
91T0 Suma			4,98
(puste)	(puste)	(puste)	
(puste) Suma			

Kod siedliska	Adres	Stan siedliska	Powierzchnia [ha]
Suma końcowa			124,68